

Täysistunto

Tiistai 13.9.2022 klo 13.59—17.53

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 17.53.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (13.59—15.58) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (15.58—17.53).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 68/2022 vp.

2.2. Toimenpidealoitteet

Puhemiesneuvosto on 8.9.2022 päättänyt lähettää valiokuntiin toimenpidealoitteet TPA 82-89/2022 vp.

3. Välikysymys vanhuspalveluiden tilanteesta ja terveystalveluiden kriisiytymisestä

Välikysymys VK 2/2022 vp

Välikysymyksen esittäminen

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Välikysymyksen esittämistä varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Edustaja Sari Sarkomaa ja 77 muuta edustajaa ovat tehneet välikysymyksen VK 2/2022 vp vanhuspalveluiden tilanteesta ja terveystalveluiden kriisiytymisestä. Annan nyt puheenvuoron välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

Sari Sarkomaa luki välikysymystekstin.

Työjärjestyksen mukaisesti välikysymys lähetettiin keskustelutta valtioneuvostolle vastattavaksi.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 123/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.16 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Esittelen nyt eduskunnalle esityksen, josta rohkenen ennakoida — tekemättä vielä lopullisia johtopäätöksiä, jätän ne eduskunnalle — että tässä on käsillä esitys, joka on varmasti kaikkien meidän kannalta pääsääntöisesti ongelmaton ja asia, joka lisää läpinäkyvyyttä ja on hallinnon kannalta oikea muutos.

Esityksessä ja käsittelyssä on nimittäin tulorekisterin tietojen käyttäjäjoukon laajentaminen. Tulorekisteri on hieno, hyvä uudistus, jota yhteiskunnassa on puskettu eteenpäin, ja nyt tätä käyttäjäjoukkoa laajennettaisiin siten, että nämä uudet tahot saisivat lakisääteisiin tehtäviinsä tarvitsemiaan tietoja suoraan tulorekisteristä. Samalla kahdenvälisistä tietoluvutuksista ja byrokratiasta ja turhasta hallinnosta tältä osin voitaisiin luopua.

Tämän esityksen myötä uusia tulorekisterin tietojen käyttäjiä tulisi kymmenen, näiden joukossa muun muassa poliisi, Harmaan talouden selvitysyksikkö ja maahanmuuttohallinto, Tulli, ARA, oikeusaputoimistot, Ahvenanmaan oikeusapu- ja edunvalvontatoimisto, yleinen edunvalvoja, haastemiehet ja hyvinvointialueet kunnilta siirtyvien tehtäviensä osalta.

Tulorekisterin tavoitteiden mukaisesti uudistus keventää osapuolten hallinnollista taakkaa, tehostaa uusien käyttäjien toimintoja, varmasti parantaa myös tietojen oikeellisuutta ja ajantasaisuutta ja nopeuttaa päätöksentekoa, ja myös tietosuoja paranee siirryttäessä virhemahdollisuuksia sisältävistä nykymenettelyistä uusimman tekniikan käyttöön sen tarjoamine tietosuojaelementteineen.

Esitys ei laajenna tulorekisterin tietosisältöä, se ei aiheuta uusia velvoitteita työnantajille eikä muillekaan maksajatahoille. Esitys ei myöskään laajenna viranomaisten tietojensaantioikeutta itsessään, vaan nämä saisivat samat tiedot, joihin niillä on oikeus nykyisin, ainoastaan tiedonsaantikanava muuttuisi.

Uudistus kaiken kaikkiaan edistäisi useiden politiikkalohkojen tavoitteiden toteutumista, ja uskon, että tälle esitykselle on helppo antaa tukensa ottaen huomioon, että tulorekisterin iso periaate on aiemmin hyväksytty. Nämä nyt mukaan tulevat uudet tahot ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä, kuten aiemmin mainitsemani poliisi.

Arvoisa puhemies! Mikäli eduskunta esityksen hyväksyy, sen on tarkoitus tulla voimaan jo ensi vuoden alusta.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

14.18 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Tarkoituksena on laajentaa tiedonsaantiin oikeutettujen tiedon käyttäjien piiriä, jotta voidaan muun muassa vähentää hallinnollista taakkaa ja nopeuttaa päätöksentekoa. Tiedonsaanti ei sisällöllisesti kasvaisi, eikä muutos vaadi lisärahoitusta. Sen sijaan nykyistä hidasta, kankeaa ja virheherkkää menettelyä saataisiin tehostettua. Mielestäni näillä perusteluilla esitys on kannatettavissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

14.19 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa puhemies! Kiitoksia hallitukselle ja erityisesti valtiovarainministerille tämän hallituksen esityksen eteenpäinviemisestä. Viime kaudella, Sipilän hallituskaudella, tehty päätös sähköisestä tulorekisteristä on ehdottomasti ollut tärkeä uudistus tälle maalle, ja se on helpottanut monen meidän elämää ja byrokratiaa ja sitä kautta tuonut joustavuutta arkeen.

Ajattelen, että erityisesti tämä poliisin tietojensaantioikeus sähköisen tulorekisterin osalta on mielenkiintoista. Oletan, että se tulee tarkoittamaan sitä, että esimerkiksi sakkojen kohdalla tienreunassa ei tarvitse enää luetella omia tulotietojaan, vaan poliisi pystyy tarkastamaan ne suoraan tästä sähköisestä tulorekisteristä. Tai sitten, kun me olemme kaikki yhdessä huolissamme pienituloisten pärjäämisestä tässä ajassa ja puhumme tällä hetkellä hyvinvointialueilla esimerkiksi palvelumaksuista ja niiden suuruudesta, ajattelen, että se, että nämä hyvinvointialueet ja sähköinen tulorekisteri pystyvät tekemään yhteistyötä, mahdollistaa meille ehkä vähän joustavampaa tiedonvälitystä myös maakunnissa ihan tavallisille suomalaisille.

Ajattelen valtiovarainministerin tavoin, että tämä on varmasti yhteinen ja positiivinen hallituksen esitys.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

14.20 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Ensin on todettava, että poliisi tarkastaa edellisen vuoden verotuksesta ne tulotiedot siellä tienposkessa, mutta nyt se tietysti tulee mahdolliseksi katsoa reaaliaikaisena.

Arvoisa puhemies! Katsoin tätä lakiesitystä, ja tämä on sinänsä kannatettava, mutta todella tähän tulorekisteriin ei tallenneta maksettuja toimeentulotukia. Tämä on ongelma esimerkiksi Maahanmuuttoviraston osalta, kun he tarvitsisivat esimerkiksi täällä olevien sosiaaliturvaetuksia ja nimenomaan maksettuja toimeentulotukia voidakseen tosiasiallisesti arvioida oleskeluluvan edellytyksiä. Tämä on havaittu täällä hallintovaliokunnassa ongelmana, ja helpottaisi kyllä suunnattomasti, kun nyt annettaisiin Maahanmuuttovirastolle mahdollisuus saada tietoja tulorekisteristä niin, että sinne sijoitettaisiin myöskin nämä toimeentulotuen tiedot, jolloin Maahanmuuttovirasto voisi tarkemmin arvioida ihmisten täälläolon edellytyksiä. Onko tällaista, valtiovarainministeri, mahdollisesti suunnitteilla?

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 117/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Ministeri Ohisalo, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.22 Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elämme tällä hetkellä keskellä uudenlaista teollista vallankumousta, vihreää siirtymää, jossa tapamme tuottaa ja kuluttaa tulee sovittaa yhden maapallon rajoihin. Tämä siirtymä vaatii mittavia investointeja myös siihen, miten tuotamme hyödykkeitä ja energiaa.

Samaan aikaan Venäjän julma hyökkäys Ukrainaan on tehnyt selväksi, että fossiilisten polttoaineiden aika on ohi myös turvallisuuspoliittisista syistä. Tämä kiihdyttää entisestään tarvetta rakentaa kotimaista, puhdasta energiantuotantoa. Jotta varmistamme sen, että yrityksemme voivat tehdä nyt tarvittavat investoinnit puhtaisiin ratkaisuihin, meidän on lainsäätäjinä taattava sujuva, hyvin resursoitu ja laadukas luvitus.

Tätä tavoitetta varten hallitus on nyt antanut kaksi esitystä: nyt käsittelyssä olevan esityksen aluehallintovirastojen ja ely-keskusten yhteistyön parantamiseksi sekä myöhemmin tänään käsiteltävän esityksen vihreän siirtymän hankkeiden väliaikaisesta etusijasta.

Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävän ehdotuksen tavoitteena on parantaa aluehallintovirastojen ja ely-keskusten välistä yhteistyötä säätämällä siitä nimenomaisesti ympäristönsuojelulaissa. Tämä tarkoittaa, että jatkossa ely-keskuksissa olevaa ympäristönsuojelun valvonnassa kertynyttä tietoa sekä viranhaltijoiden asiantuntemusta esimerkiksi luonnon- ja vesiensuojelusta sekä kaavoituksesta olisi mahdollista hyödyntää paremmin ja säännönmukaisemmin lupamenettelyn ja lupaharkinnan eri vaiheissa. Lisäksi toimintatapa, jossa ely-keskukset ja aluehallintovirastot voivat keskustella lupa-asiasta asian käsittelyn eri vaiheissa, voisi vakiintua käytännöksi. Näillä keinoilla voitaisiin ehkäistä tilanteita, joissa lupa- ja valvontaviranomaiset tulkitisivat päätöksen sisältöä eri tavoilla.

Arvoisa puhemies! Ehdotetulla muutoksella olisi monia positiivisia vaikutuksia. Se osaltaan sujuvoittaisi ja nopeuttaisi lupamenettelyjä. Toiminnanharjoittajien tasapuolisen kohtelun näkökulmasta yhtenevät toimintatavat eri puolilla Suomea edistäisivät viranomaistoiminnan laadukkuutta. Lisäksi päätöksen ymmärrettävyys ja selkeys sekä lupamääräysten valvottavuus voisivat parantua, ja näin voitaisiin välttyä päällekkäisiltä tietopyynnöiltä ja saman asian selvittämiseltä eri viranomaisten tahoilla.

Ympäristöministeriön teettämän selvityksen mukaan ympäristöluvat käsitellään valtaosin alle vuodessa. Selvityksen mukaan lupien tätä nopeampi käsittely vaatisi lisää resursseja sekä valtakunnallista lupa- ja valvontaviranomaista. Luvituksen resursseja ehdotetaan

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

nyt lisättäväksi osana vihreän siirtymän hankkeiden etusijaesitystä. Nyt esitetty aluehallintoviranomaisten ja ely-keskusten yhteistyön lisääminen taas on yksi askel kohti saumattomammin toimivaa luvitusta.

Ympäristöministeriön ohjaus- ja kehittämishankkeissa on yhdessä aluehallintovirastojen ja ely-keskusten kanssa tehty pitkäjänteisesti työtä hallinnonalan, 4 avin ja 13 elyn viranomaistoiminnan tiivistämiseksi ja kehittämiseksi erityisesti ympäristölupa-asioiden käsittelyssä ja lupien valvonnassa. Samalla on kuitenkin selvää, että hallinnollisesti 17 eri ympäristöviranomaista johtaa siihen, että ympäristöviranomaisten toiminnassa ei saavuteta sellaisia prosessuaalisia etuja, joita yhdessä valtakunnallisessa ympäristöviranomaisessa olisi mahdollista saada. Yhden valtakunnallisen lupa- ja valvontaviranomaisen kehittämistä tulisikin tulevaisuudessa pohtia vakavasti.

Arvoisa puhemies! Sujuva mutta samalla laadukas luvitus on suomalaisten yritysten etu. Laatuun panostaminen kannattaa, sillä se vähentää tarvetta hakea lupaan muutosta ja toisaalta laadukas lupa kestää hyvin myös hallintotuomioistuimen tarkastelussa. Näin myös luvituksen kokonaiskesto lyhenee. Laadukas luvitus on etu myös suomalaisten tuotteiden maailmanmarkkinoilla menestymiseen. Kuluttajat ovat yhä enemmän kiinnostuneita vastuullisuudesta, ja on yritystemme etu, että maamme tunnetaan ympäristön ja ihmisten kannalta kestävästä toimintatavoista.

Arvoisa puhemies! Osana tätä esitystä esitetään täsmennettäväksi myös Suomen ympäristökeskuksen tehtäviä. Suomen ympäristökeskus vastaisi ympäristövahingon vaaraa aiheuttavien hylkyjen seurannasta ja saneerauksesta, ellei muualla laissa toisin säädetä. Suomen ympäristökeskus vastaisi myös ympäristövahingon seurauksena likaantuneiden eläinten hoitamisen järjestämisestä. Suomen ympäristökeskus hoitaa tehtäviä jo nyt, mutta tehtävät on tarpeen kirjata myös lakiin.

Toivon vilkasta keskustelua kestävien investointien edistämisestä sekä tämän että tulevan esityksen yhteydessä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

14.27 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Alkuun kiitos ministeri Ohisalolle asian tuomisesta tänne eduskuntaan ja sen esittelystä.

Kuten ministerikin totesi, niin tässä salissa on keskusteltu paljon lupaprosessien sujuvoittamisesta erityisesti koskien vihreän siirtymän hankkeita. Tätä toivetta tulee jatkuvasti myös elinkeinoelämältä, joka on todella valmis tekemään näitä vihreitä investointeja.

Tähän lupien sujuvoittamiseen tämä esitys tosiaan pieneltä osin vastaa. On todella hyvä, että aluehallintovirastojen ja ely-keskusten välistä yhteistyötä parannetaan ja näin hyödynnetään tosiaan sitä ely-keskuksiin kertynyttä tietoa ja virkamiesten asiantuntemusta koko prosessin eri vaiheissa. Asioiden sujuvuuden kannalta on välttämätöntä, että eri hallinnonaloilla päästään eroon siiloutuneisuudesta ja lisätään rajat ylittävää yhteistyötä. Ajattelen, että oikeastaan pitäisi olla itsestäänselvyys, että ely-keskukset ja aluehallintovirastot voivat keskustella tarpeen mukaan lupa-asioista, ja nyt sitä tosiaan tällä lainsäädännöllä sitten vauhditetaan.

Järjestelmän legitimitetin ja toiminnanharjoittajien tasapuolisen kohtelun kannalta on olennaista, että lupa- ja valvontaviranomaiset tulkitsevat päätösten sisältöä yhdenmukai-

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

sella tavalla. Yhtenevät toimintatavat eri puolilla Suomea edistävät viranomaistoiminnan laadukkuutta ja parantavat ennakoitavuutta, ja sitä me tässä maailmanajassa tarvitaan.

Tässäkin asiassa lausuntokierros on osoittanut tarpeellisuutensa. Sen jälkeen tästä esityksestä on poistettu viranomaisen mahdollisuus neuvotella hakijan kanssa, ja sitä on hyvin perusteltu sillä, että hallintopäätösten tekemisessä on tosiaan hyvä pitää erillään päätösten tekijä ja tämän luvan hakija.

Haluan vielä sen tässä nostaa esiin, että tällä ehdotuksella ei muuteta lausunto- ja kuulemismenettelyjä eikä asianosaisten osallistumisoikeuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

14.29 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Suomen ympäristölainsäädäntö on varmasti maailman korkeatasoisinta, ja tästä tietysti olemme kaikki iloisia ja ylpeitä. Suomi on leimallisesti maa, jossa meillä on maailman puhtain ilma, maailman puhtaimmat vedet, puhdas maaperä. Suomi on hyvä koti meille suomalaisille. Suomi on myös maailman kuulu puhtaasta teknologiasta, ja suomalainen teollisuus tuottaa hyödykkeitä niin eurooppalaisille kuin maailman ihmisille laajemminkin parhaalla mahdollisella teknologialla, sellaisella osaamisella, josta maailmalta kelpaa tulla tänne ottamaan mallia.

Arvoisa puhemies! Viime vuosina Suomessa on alkanut uhaava kehitys, jossa vihreäsiikin siirtymäksi kutsuttu ilmiö on alkanut johtaa siihen, että Suomeen ei tulekaan enää investointeja edes tällä puhtaalla teknologialla. Työpaikat ja sitä myötä toimeentulo karkaavat muille maille, ja tämä kehityskulku meidän täytyy katkaista. Jos vertaamme Suomen kehitystä vaikkapa naapurimaihin Ruotsiin ja Norjaan, jotka vaurastuvat huomattavaa vauhtia, niin maamme on jäämässä pahasti jälkeen hyvinvoinnin osalta. [Jukka Gustafssonin välihuuto] — Tässä mielessä edustaja Gustafsson todistaa aivan oikein, että Ruotsin sosiaalidemokraatit ovat hyvin edistyskellisiä, eli siinä mielessä Suomenkin sosiaalidemokraatit voisivat ottaa heistä mallia.

Tosiaan tämän kyseisen lakiesityksen esitykset siitä, että viranomaisten tulee lisätä vuoropuhelua hanketoimijoiden kanssa, -investorien kanssa prosessien ollessa käynnissä, ovat varmasti juuri oikeansuuntainen tavoite, ja tämän tulee ilman muuta johtaa siihen, että Suomeen tulee entistä enemmän investointeja.

Jos nyt ottaa vain yhden konkreettisen esimerkin, niin esimerkiksi Harjavallassa on täysin valmis akkukemikaalitehdas, joka odottaa lupaa aloittaa toimintansa, ja olen aivan varma, että tehdas on parasta mahdollista teknologiaa. Se tuottaisi tuotteita, joita juuri tämä niin kutsuttu vihreä siirtymä tarvitsisi, niin että esimerkiksi eurooppalainen autoteollisuus voi siirtyä uusiin käyttövoimiin. Tässä mielessä on täysin käsittämätöntä, että Suomeen on muodostunut tällainen oikeuskäytäntö, joka ei enää mahdollista investointien tuloa Suomeen, vaan käytännössä siis uhkaa osaltamme kehitys, jossa nämä vihreän siirtymän mahdollisuudet jäävät täysin hyödyntämättä. Siis esimerkkejä olisi vaikka kuinka paljon Kuopion sellutehtaasta mihin tahansa.

Mutta tosiaan tämä laki varmastikin yksittäisenä lakiesityksenä on vienyt asioita oikeaan suuntaan, mutta jotta voimme päästä kohti niitä strategisen autonomian tavoitteita, joita eurooppalaiset valtionpäämiehet tällä hetkellä asettavat — ja aivan oikein asettavat — meidän pitää olla riippumattomia venäläisistä raaka-aineista, venäläisestä energiasta, mutta samalla tavalla meidän pitää olla riippumattomia myös kiinalaisista raaka-aineista. Ei voi olla niin, että Kiinan kommunistinen johtaja on se, joka sanelee, milloin esimerkiksi

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

sähköauton saa tai voiko PlayStationin saada ensi jouluna toivelahjana pukilta. Eli meidän tulee Euroopassa todella vahvistaa strategista autonomiaamme. Tämän vuoksi on päivän selvää, että jossain vaiheessa täytyy alkaa miettiä myös tämän korkeatasoisen ympäristölainsäädäntömme ja siitä juontuvan oikeuskäytännön tasoa kokonaisuutena.

Meillä on nytkin eduskunnassa paljon hyviä ja siis sinänsä yksittäisinä hankkeina hyvää tarkoittavia, tiettyä ideaalia toteuttavia lakihankkeita, sanotaan nyt vaikka luonnonsuojelulain muutos, kohta on kaivoslain muutos — siitä huomenna keskustellaan — ja niin edelleen, jotka palasina näyttäisivät hyviltä ja kannatettavilta, mutta kun kaikkien näiden yhteisvaikutusta arvioidaan, niin ne entisestään voimistavat sitä kehitystrendiä, että oikeuskäytäntö on sellainen, että Suomeen ei voida enää investoida, ei näitä puhtaan teknologian perinteisiä hankkeita, joita Suomi on ollut aiemmin pullollaan, jotka ovat tehneet meistä vauraamman, mutta ei edes näitä uusia, niin sanotun vihreän siirtymän hankkeita. Tässä mielessä eduskunnan ja ympäristövaliokunnan tulisi nyt tässä tapauksessa käydä vakava keskustelu siitä, kuinka paljon näitä osauudistuksia voidaan enää viedä eteenpäin ilman, että niin sanotusti kamelin selkä katkeaa.

Suomen tulee olla maa, joka on ympäristölainsäädäntönsä tasolta maailman korkeatasoisin. Se edesauttaa sitä, että meillä tehdään maailman parasta ympäristöteknologiaa, mutta se ei saa johtaa siihen, että tänne ei investoida, vaan Suomeen pitää syntyä investointeja, jolloin sillä korkeatasoisimmalla teknologialla syntyy referenssejä, niitten referenssien kautta yrityksemme saavat vientimahdollisuuksia maailmalle ja sitä kautta suomalaisella osaamisella ihmiskunta voi päästä planeettansa kanssa tasapainoon, mutta se vaatii sitä, että investointeja pitää tulla.

Tämä, sanoisin, arvoisa puhemies, oli se, minkä halusin nyt tuoda tähän keskusteluun. — Kiitos. [Sebastian Tynkkynen: Hyvä puhe! — Eduskunnasta: Erinomainen puhe!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

14.35 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! En tiedä, onko meillä edustaja Autton kanssa sama puheenkirjoittaja, mutta aika pitkälle joudun, tai en joudu vaan yhdyin näihin edellä tuotuihin asioihin.

Lähden liikkeelle tuolta koti-Satakunnasta, minkä edustaja Autto otti esimerkiksi. Nyt vähän varastan ehkä seuraaviakin lähetekeskustelun aiheita, mutta juuri nyt tässä tilanteessa, kun olemme vihreän siirtymän onnellisen rahoituksenkin piirissä, tarvitaan näitä toimia, joita nyt hallitukselta tulee, eli näissä vihreän siirtymän hankkeissa olisi niin sanottu oikorata. Mutta toivon, että nyt käsittelyssä oleva lakiesitys tarkoittaa sitä, että avien ja elykeskusten yhteistuumallisuus on saumatonta.

On valitettavaa, että Harjavallassa oleva akkumateriaalitehdas — tai akkukemikaali, olkoon se nyt materiaali-nimellä — joutuu odottamaan uutta lupaharkintaa. Ymmärrän, jos lupaviranomainen on selkeästi erehtynyt siitä, minkälaisia sulfidipäästöjä voi olla, ja onko haitallista, että tehdas on suunniteltu jo pilaantuneeksi luokitellulle pohjavesialueelle, ja käyttää silti sitä syynä, että ei tähän voikaan rakentaa, eli meillä oikeuslaitos on asiantuntevampi ympäristöasioissa kuin meidän siihen vihkiytyneet lupaviranomaiset. Silloin meillä on jossakin jotakin puutetta, joka perustaltaan pitäisi pystyä kehittämään sellaiseksi, että me voimme yhteiskunnassa luottaa siihen, että lupaviranomainen on tehnyt täydellä harkinnalla ja osaamisella lupapäätöksen, jos se tarkoittaa sitä, että oikeus lähtee arvioimaan

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

luontoarvoja, koska ei voi luottaa siihen ja näkee, että lupaviranomainen on toiminut, voisiko sanoa, luontoarvoja väheksyen. On tärkeätä, että meidän lupaviranomainen ehdottomasti työtä tehdessään arvioi luonnon tilaa ja luonnon kestäkykyä ja sen perusteella antaa teollisuuslaitokselle toimintaluvan.

Nyt on harras toive, että tämä lakiesitys tarkoittaa sitä, että vuoropuhelu entisestään tiivistyy, mikä on erittäin hyvää, jotta ei olla siinä tilanteessa, että toinen viranomainen valittaa toisen viranomaisen päätöksestä. Siltä polulta olemme onneksi jo ottaneet askeleita, että näin ei enää jatkossa tapahtuisi, mutta tämä on se iso kuva, joka pitää ehdottomasti tehdä. Meillä menee uskottavuus lupaviranomaisiin ja tähän meidän järjestelmään, jos meillä on jatkuvia valituksia. Valitukset ovat oikeutettuja, niin kuin oikeusvaltioon kuuluu, että valituslupa on, ja siellä Satakunnassa nimenomaan ne tahot, jotka katsovat, että se tehdaslaitos vaikuttaa heidän ympäristöönsä haitallisesti, ovat sen valituksen tehneet. Ei ole tarvinnut allekirjoittajia hakea Helsingistä, niin kuin esimerkiksi karhunpyynnin osalta ei ollut yhtään paikkakuntalaisia kirjoittamassa valitusta: kun sanottiin, että tulee uhka sille, että heitä sitten kohdellaan huonosti, niin haettiin valituskirjelmään nimiä jostakin muualta. Satakunnassa tehtiin, niin kuin se kuuluu. Siellä tahot, jotka katsoivat, että valitus on aiheellinen ja pitää tehdä, sen näin muotoin tekivätkin.

Mutta, arvoisa ministeri, toivon todellakin, kun nyt meillä on aika paljon tälle sektorille olevaa lainsäädäntöä tulossa, että me aidosti voimme katsoa sitä, ettemme ole kamppailemassa meidän vihreää siirtymää. Kuten edustaja Autto puheenvuorossaan sanoi, me emme ole suosiollisessa valokeilassa näissä vihreän siirtymän hankkeissa.

Itse haluan tässä nyt sanoa, mitä minulle tarkoittaa vihreä siirtymä: että me voimme luoda tähän maahan sellaista työllisyyttä, joka on muutakin kuin tehtaan suorittama ympäristöinvestointi, joka tarkoittaa vihreää siirtymää. Haluan, että tämä vihreä siirtymä tarkoittaa sitä, että synnyttämme tässä maassa referenssien kautta vientituotteen, jotta vihreä siirtymä todellakin pitkällä aikavälillä on meille hyödyksi. Yhden tehtaan ympäristöinvestoinnit tuovat osaltaan ulkomaalaisia komennustyöntekijöitä meille tänne hetkeksi ja työllisyys paranee varmasti myös suomalaisten työntekijöiden osalta, mutta vihreän siirtymän pitää olla juuri sitä, että me teemme täällä sellaisia investointeja, jotka turvaavat meidän hyvinvointia jatkossa: työpaikkojen syntymisen tänne niin, että me tuotetaan täällä meidän teknologialla muualle maailmaan sellaista ympäristöteknologiaa, joka on kysyttyä. Meillä on sitä osaamista, nyt meidän pitää vain se hyödyntää. Mutta täytyy arvostaa hallituksen toimia ja ministeriä, että olemme nyt keskustelemassa näistä tärkeistä asioista. — Kiitos. [Jukka Gustafsson: Hyvä puheenvuoro! — Markku Eestilä: Erinomainen!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Taimela, olkaa hyvä.

14.41 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kollegat! On helppoa kannattaa edustaja Myllykosken puheenvuoroa lähestulkoon kokonaisuudessaan, mutta itse ajattelin nyt kuitenkin palata lyhyesti tähän hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta, ja palaan sitten kenties myöhemmin iltapäivällä vihreään siirtymään hallituksen esityksen 128 kohdalla.

Tosissaan tämän ympäristönsuojelulakimuutoksen, joka on pieni, tärkeä muutos — yksittäinen muutos muiden joukossa — on tarkoitus tulla vuoden alusta voimaan, ja ehdotuksen tavoitteena on parantaa aluehallintovirastojen ja ely-keskusten välistä yhteistyötä säättämällä tästä nimenomaisesti ympäristönsuojelulaissa erikseen.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Lisäksi toimintatapa, jossa ely-keskukset ja aluehallintovirastot voivat keskustella lupasiasta asian käsittelyn eri vaiheissa, voisi vakiintua käytännöksi, kun tästä säädetään ympäristönsuojelulaissa. Toki, niin kuin edustaja Elokin, ajattelen itse niin, että kyse on käytännöstä, jonka luulisi olevan itsestäänselvyys, kun me mietitään meidän kansalaisia ja heitä, jotka näitä lupia odottavat tuskissaan, koska useasti myös niissä on viivästymisiä.

Toiminnanharjoittajien tasapuolisen kohtelun näkökulmasta yhtenevät toimintatavat eri puolilla Suomea edistäisivät viranomaistoiminnan laadukkuutta, yhdenmukaisuutta sekä parantaisivat tietysti myös menettelyn ennakoitavuutta.

Eli tämän lain tarkoituksena käytännön toiminnan kannalta on mielestäni taklata niitä yhteydenottoja, joita meistä varmasti useampi saa ja joita myös edustaja Myllykoski omassa puheenvuorossansa kuvasi ja sivusi, elikkä yleensä ne koskevat päällekkäisiä tietopyyntöjä ja haasteita, jotka liittyvät hakijoiden tasapuoliseen kohteluun — se on yksi, joka useasti puhuttaa yhteydenotoissa —, ja tietysti sitten se, mistä itekin jo mainitsin ja mihin viittasin, elikkä nämä asioiden ja lupien kohtuuttomat viivästykset. Elikkä näitä nyt lyhykäisyydessään yritämme tällä hallituksen esityksellä taklata pois päiväjärjestyksestä, ja sinänsä tämä pieni esitys on tärkeä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

14.43 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Kylläpä oli erinomaiset puheenvuorot täällä edustaja Auttolla ja edustaja Myllykoskella. Niitä oli ilo kuunnella, koska tämän täysistunnon tarkoitus käsittääkseni on se, että täällä nostetaan esille niitä ongelmia, mitä suomalaisessa yhteiskunnassa on. Kyllä itekin kannatan tätä hallituksen esitystä.

Kuten ministeri totesi, niin täällä on 17 viranomaista eli 4 avia ja 13 elyä, jotka sitten itsenäisesti toimivat. Kun me nyt lailla asetuksen sijaan pakotetaan ikään kuin nämä yhteistyöhön, niin sehän on sinänsä jo askel oikeaan suuntaan. Mutta kaksi kysymystä:

Jos ajatellaan tätä käytännön yritys-elämää ja näitä lupia, niin ministeri voisi kommentoida esimerkiksi sitä, mikä on ministeriön rooli ylimmäisenä ikään kuin johtajaorganisaationa määritellä, millä tavalla avit ja elyt sitten suhtautuvat näihin lupiin, ja mikä on se linja. Onko se keskikova vai onko se löysä vai onko se tiukka suhteessa ympäristönormeihin? Minulle ainakin jää epäselväksi, mikä on ministeriön eli ministerin rooli. Kyllähän joku ohjaus täytyy valtakunnassa olla: jos kaikki toimii itsenäisesti, niin kovin on erikoinen kansanvalta sen jälkeen, jos niihin ei voi puuttua.

Toinen kysymys tietenkin on nämä hallinto-oikeudet ja viime kädessä korkein hallinto-oikeus, joka määrittelee nämä lupakysymykset, ja sitten kenties asiantuntijoitien näkemykset asetetaan oikeudelliseen ympäristöpunnintaan, että ovatko ne ympäristölle merkittävisiä määrin vaarallisia vai eivät, ja ne voivat poiketa luvanantajan näkökulmasta, niin kuin on jo monta kertaa tapahtunut.

Kyse ei suinkaan omalla puheenvuorollani ole siitä, että pitäisi moittia näitä hallinto-oikeuksia tai korkeinta hallinto-oikeutta, mutta pakkohan kansanedustajien on välillä sekin uskaltaa ja rohjeta tehdä, sillä liian paljon tulee niitä tapauksia, joihin edustaja Myllykoski täällä viittasi, tähän karhunmetsästykseen. Jos siellä jo tämä Luonnonsuojeluliitto Tapiolan johtaja tunnustaa, että paikalliset allekirjoittajat eivät uskalla sitä tehdä, vaan jonkun muun on pitänyt allekirjoittaa valitus, ja metsästyslain 90 § sanoo, että valittajan pitää olla paikallinen yhteisö, niin kyllähän tässä pakko on jo kansanedustajana ruveta kysymään,

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

mikä on sitten hallinto-oikeuden menettelyn oikeutus, koska nyt metsästäjät hävisivät ja paikallinen yhteisö ei ollut valittajana, jos nämä lehtitiedot pitävät paikkansa.

Ja edelleen, mihin täällä edustaja viittasi, eli tämä BASF-yhtiön korkeimman hallinto-oikeuden kumoama ympäristölupa. Käsittääkseni ovat jo rakennuksetkin lähteneet vauhtiin siellä ja tehdas olisi ikään kuin valmiina. Kun olin tuossa kesällä EK:n järjestämässä tilaisuudessa, jossa tätä oikeusvaltioiden ja lupien vuosia ja vuosia kestänyttä ongelmaa pohdittiin rakentavasti, niin BASF-yhtiön toimitusjohtaja kysyi korkeimman hallinto-oikeuden presidentiltä... [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Jatkan täältä pöntöstä. — Tämä oli mielenkiintoinen tilaisuus, julkinen tilaisuus, ja tämä BASF-yhtiön toimitusjohtaja sitten kysyi korkeimman hallinto-oikeuden presidentiltä hyvin rakentavasti, että olisiko mahdollista, että me yhdessä jollakin tavalla vähän etukäteen voisimme koeponnistaa, mitä meiltä vaaditaan, mitä me osaisimme ottaa huomioon, ettei tule tällaisia turhia investointeja ja valtava määrä rahaa mene hukkaan. Itsekin kuuntelin tarkkaan korkeimman hallinto-oikeuden presidentin puheenvuoron, ja hän sanoi, että se ei ole mahdollista, korkein hallinto-oikeus ei neuvottele.

Minä ymmärrän, että oikeuden tehtävä ei ole neuvotella asianomaisten kanssa. Mutta kuitenkin näkisin näin, että jollakin tavalla sitä yhteistä linjaa pitää muodostaa ely-keskusten, avien, ympäristöministeriön — tässä tapauksessa ympäristöministeriön — ja oikeusjärjestelmän kanssa. Ministeri oli kyllä samassa tilaisuudessa. Silloin kun me puhutaan oikeusvaltion olemuksesta ja periaatteesta ja vallan kolmijako-opista, niin kyllä minun mielestäni on ehkä oikeutettua, että korkein hallinto-oikeus olisi tässä keskustelussa jollakin tavalla rakentavasti mukana. Meidän on aika vaikea kansanedustajina enää sulattaa sitä, että meillä on liian paljon näitä asioita, jotka menevät pitkälle ja oikeusjärjestelmä ikään kuin on se viimekätinen tulkitsija, joka sitten kansanvallan puolesta ehkä määrittelee sen lopullisen ratkaisun. Sen toki myönnän ja ymmärrän, että näin pitää olla, mutta jonkunmoimen vuoropuhelu tästä oikeusvaltion olemuksesta on ehkä paikallaan. Meillä on liian paljon näitä asioita, joiden periaatteessa pitäisi kuulua kansanvallan eli demokratian ratkaistavaksi joko paikallisella tasolla tai kansallisella tasolla, mutta ne valuvat enemmän tai vähemmän hallinto-oikeuksien tai korkeimman oikeuden ratkaistavaksi. Kaikki nämä tapaukset eivät kyllä tyydytä kansalaisia, jotka viime kädessä maksavat koko tämä järjestelmän.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Totean, että tässä vaiheessa varattu aika näyttää täyttyvän, mutta annan vielä edustaja Elolle puheenvuoron ja sen jälkeen ministerille.

14.49 Tiina Elo vihr: Kiitos, arvoisa puhemies! Hätkähdin siitä, kun luulin, että kaksi minuuttia voi puhua paikaltaan, ja jäi yksi asia sanomatta, eli olisin vain halunnut vielä kannattaa tätä ministeri Ohisaloon esiin nostamaa yhtä keskitettyä ympäristölupaviranomaista.

Nyt me ollaan tekemässä tällaista pientä muutosta, mutta on tärkeää jatkaa tämän järjestelmän kehittämistä, ja siinä ympäristöministeriöllä on tietysti keskeinen rooli. Vihreätkin ovat pitäneet esillä tätä valtakunnallista Luova-virastoa ja sen perustamista, koska näin sitä osaamista voitaisiin keskittää ja toisaalta sitten sujuvasti myös hyödyntää ja vältettäisiin sitä riskiä, että tulkitaan näitä päätöksiä eri tavalla. Tätä tosiaan kannattaa viedä eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja ministeri Ohisalo, kolme minuuttia.

14.49 Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Kiitokset hyvistä näkemyksistä, keskustelusta.

Varmasti monille on käynyt julkisesta keskustelusta ja tutkimuksista selväksi se, että vihreään siirtymään sitoutuu ihan valtavan suuri potentiaali vaikkapa suomalaiselle vientiteollisuudelle, ja on tietysti suomalaisten yritysten etu, että lupaprosessit ovat mahdollisimman laadukkaita ja mahdollisimman jouhevia. Tässä esitettiin esimerkkinä tämä Harjavallan tilanne, ja tiedän sen itse hyvin, kun olen paikalla vierailut ja keskustellut useaan otteeseen yrityksen edustajien kanssa, ja kukaan meistä ei toivo sellaisia tilanteita. Me toivomme, että luvitusprosessi on alkuvaiheesta lähtien niin laadukas, että emme päädy tällaisiin oikeustuomioistuinprosesseihin myöhemmässä vaiheessa. Tämä on valitettava tilanne, jossa toivottavasti meidän tekemämme lainsäädäntö myös helpottaa niitä tilanteita sitten tuomioistuinten näkökulmasta — meidän vastuullammehan lopulta on säätää sellaista lainsäädäntöä, joka on niin yksiselitteisen selkeää, että tulkinnan määrä sitten siinä vähenee.

Kun tässä edustaja Eestilä kysyi, kuka sitten tulkitsee ja kenellä on vastuu, niin kyllä se vastuu on täällä meillä lainsäätäjillä. Käytännössä avit ovat kuitenkin itsenäisiä luvittavia viranomaisia, jotka sitten soveltavat meidän täällä tekemiämme lakeja. No, luvittajat siinä missä oikeustuomioistuimetkin ovat todella itsenäisiä viranomaisia, ja tämä itsenäisyys on, kuten edustajakin puheessaan mainitsee... Varmasti yhdessä jaamme ajatuksen siitä, että tämä vallan toimijako ja vastuiden jako on tietysti keskeinen perusta oikeusvaltiossa, ja siinä juurikin peräänkuulutan sitä, että me kykenemme tekemään niin yksiselitteisen selkeää lainsäädäntöä, että se aidosti auttaa kaikkia toimijoita eri tasoilla.

Tässä hyvin nostettiin esille se, että ympäristöhallinto on erittäin pirstaleista, ja sen toin myös omassa puheessani esille. Mielestäni tulevan hallituskauden yksi keskeinen kysymys tällä sektorilla on se, että viedään eteenpäin vaikkapa tämänkaltaista, Luova-viraston kaltaista mallia, jossa yhä useampi asia hoituisi yhden viranomaisen luukulla — ikään kuin yhden luukun periaatetta kohtihan meidän pitäisi mennä tässäkin kokonaisuudessa, ja uskon, että tästä varmasti voisi löytyä puolueiden välillä paljon yhteisiä näkemyksiä, oli kyse oppositio- tai hallituspuolueista. Tässä on paljon yhteistä saavutettavaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja näin keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.52.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.58.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohtan 5 käsittelyä. — Edustaja Kettunen.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

16.58 **Tuomas Kettunen kesk:** Arvoisa puhemies, kiitoksia! Hieman jo hämmennyin. Meinasin jo unohtaa, että olen ottanut tähän puheenvuoron.

Aikaisemmin käytiin hyvää keskustelua — nimittäin nyt käydään keskustelua vielä ainakin tämän puheenvuoron verran, ellei enempää puheenvuoroja oteta — tästä lainsäädäntöuudistuksesta, millä pyritään sujuvoittamaan lupamenettelyjä ja parantamaan päätösten hyväksyttävyyttä tehostamalla viranomaisen ja hakijan kommunikaatiota sekä antamalla muille tahoille tietoa hankkeesta. Elikkä nyt olisi tarkoitus, että ely-keskukset ja aluehallintoviranomaiset löytäisivät entistä sujuvamman yhteistyön sen suhteen, että lupaprosesseja pystytään sujuvoittamaan.

Täällä käytettiin todella hyviä puheenvuoroja, mutta halusin ottaa vielä puheenvuoron sen vuoksi, kun ministeri Ohisalo esitti tällaisen ajatuksen ilmoille, että nyt kuulostaa olevan tällainen pirstaloitunut viranomaistoiminta tässä maassa, elikkä on useita ely-keskuksia ja aluehallintoviranomaisia, ja ministeri esittikin, että olisiko jatkossa tulevaisuudessa yksi valtakunnallinen yhteinen viranomainen, joka hoitaisi näitten viranomaistahojen toiminnan. Halusin ottaa puheenvuoron ja kommentoida ainakin näin kainuulaisena kansanedustajana, että kun nyttien valtaa ollaan hajautettu tässä maassa näitten sote-alueitten osalta, niin kyllä minä näen sen päinvastoin, että tulevaisuudessa myös näille alueille tulisi lisää valtaa ely-keskusten ja aluehallintoviranomaistenkin suunnalta niin, että tulevaisuudessa nämä kyseiset viranomaistahot olisivat sitten siellä aluehallinnon suunnalla, koska koen ja näen niin, että siellä alueilla on paras tuntemus hoitaa näitä asioita, kunhan vain lainsäädäntö on asianmukaisella tasolla.

Tämän, arvoisa puhemies, halusin vielä tuoda tähän keskusteluun.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Hienoa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain ja viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 120/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Ohisalo, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.52 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Hallitus esittää muutettavaksi ympäristövaikutusten arviointi-

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

menettelystä annettua lakia eli yva-lakia, viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annettua lakia eli sova-lakia, maankäyttö- ja rakennuslakia, ilmailulakia, liikennejärjestelmästä ja maanteistä annettua lakia, maa-aineslakia, ratalakia sekä ympäristönsuojelulakia. Kyseessä on varsin tekninen lakiesitys, jolla on tarkoitus selkeyttää ympäristövaikutuksia koskevia viranomaistehtäviä. Käyn seuraavassa läpi hieman pääkohtia.

Esitys koskee siis seuraavia asioita:

Suomen ympäristökeskukselle siirrettäisiin ympäristöministeriöllä olevat hankkeiden, suunnitelmien ja ohjelmien valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia koskevat viranomaistehtävät. Nämä viranomaistehtävät liittyvät esimerkiksi toisen valtion yleisön ja viranomaisten kuulemiseen, ja ne on tällä hetkellä säädetty ympäristöministeriön vastuulle. Syy muutokseen on se, että vahvasti operationaalisten viranomaistehtävien hoitaminen ei vastaa tyypillistä ministeriöiden tehtäväkenttää, minkä takia niiden vastuutahoa esitetään muutettavaksi. Tavoitteena on mahdollistaa ympäristöministeriön resurssien keskittäminen sille ensisijaisesti kuuluviin yhteiskunnallisesti merkittäviin, laaja-alaisiin ja strategisiin tehtäviin.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää yva-lakiin lisättäväksi myös uutta säännöstä, joka mahdollistaa henkilötiedoiksi katsottavien hankkeista vastaavan nimen ja toiminnan sijaintipaikan tietojen julkaisemisen viranomaisen verkkosivuilla ennen 1.1.2020 julkaistujen asiakirjojen osalta. Laissa säädettäisiin myös ajankohdasta, jolloin asiakirjoihin sisältyvät henkilötiedot olisi poistettava tietoverkosta. Muutoksen tarkoituksena on selkeyttää voimassa olevaa sääntelyä.

Lisäksi hallitus esittää, että sova-lain 4 §:ssä olevaa valtuutussäännöstä muutettaisiin niin, että sen nojalla annettavaan valtioneuvoston asetukseen voidaan jatkossa sisällyttää kaikki ympäristöarviointivelvoitteen soveltamisedot täyttävät suunnitelmat ja ohjelmat. Samalla lakia selkeytettäisiin poistamalla vesienhoitosuunnitelman ja merenhoitosuunnitelman sekä niiden toimenpideohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 7 §:ssä oleva poikkeussäännös. Vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoitosuunnitelma on jo tähänkin asti ympäristöarvioitu sova-lain mukaisesti, ja jatkossa ne olisivat lain soveltamisalaan kuuluvia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Ja näin keskustelu... — Anteeksi, edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

14.55 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Nyt kun ministeri on paikalla, niin kysynkin tähän liittyen: Kun meillä maa-ainesten käsittely osittain on jätelain puolella, niin voitaisiinko nähdä, että tähän yhteyteen voitaisiin joko nyt tuoda tämä hankkeilla oleva MASA, jossa on näitten vähän pilaantuneiden maiden käsittely ja sitten puhtaiden maiden käsittely, jotta se lupaviranomaiskäytäntö olisi ympäri Suomea samankaltainen? Ettei niin, että ympäristökeskukset lupaviranomaisena edellyttävät ympäristölupia, vaan että tämänlainen laajempi arviointi tehtäisiin niin, että siinä olisi yhdenmukaiset puitteet.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Haluaako ministeri vastata?

14.56 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo:** Arvoisa puhemies! Ajattelen, että tähän on syytä varmasti palata jatkossa tarkemmin.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden vihreän siirtymän hankkeiden väliaikaista etusijaa aluehallintovirastojen lupakäsittelyssä vuosina 2023—2026 ja hallintotuomioistuimissa vuosina 2023—2028 koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 128/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Ministeri Ohisalo, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.57 Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vihreä siirtymä uusiutuviin ja hajautettuihin energiamuotoihin on ainoa kestävä tie ulos Venäjän hyökkäyssodan ja fossiilisen energian rajun hinnanvaihtelun synnyttämästä energiakriisistä. Se on tärkeää sekä ilmastokriisin torjunnan että Suomen energiaomavaraisuuden ja energiaitsenäisyyden kannalta. Seuraavat kymmenen vuotta ovat kriittisiä sekä ilmastokriisin torjunnassa että vihreässä siirtymässä. Tämä muutos ei tapahdu vain poliitikkojen toimilla, me tarvitsemme mukaan vahvasti myös yritykset. Suomalaiset yritykset ovatkin lähteneet vauhdilla rakentamaan puhtaita ratkaisuja ja energiaomavaraisuutta. Tätä työtä myös valtio on tukenut esimerkiksi EU:n elpymisvälineen kautta kanavoidulla rahoituksella. Nyt haluamme varmistaa, että nämä hankkeet myös etenevät joutuisasti luvituksessa.

Arvoisa puhemies! Olen hyvin iloinen, että olemme tänään täällä keskustelemassa uudesta vihreitä investointeja vauhdittavasta esityksestä, jonka avulla vähennetään Suomen riippuvuutta fossiilisesta energiasta, lisätään energiaomavaraisuutta sekä siirrytään kohti ekologisesti kestävää teollisuutta ja taloutta. Tällä esityksellä edistetään juuri niitä yritysten puhtaita hankkeita, joita tarvitsemme hiilineutraalin Suomen rakentamiseksi mutta myös tulevaisuuden kilpailukykyemme pohjaksi. Tämä tehdään varmistaen, että lupien laatu on korkea ja hankkeet ovat ympäristön kannalta kestäviä. Lupavaiheeseen kannattaa panostaa, sillä se nopeuttaa kokonaisuudessaan investointeja. Hyvälaatuisiin lupiin haetaan harvemmin muutosta, ja ne myös kestävät hyvin hallintotuomioistuinten tarkastelun.

Esityksen tarkoitus on antaa vihreän siirtymän kannalta tärkeiden investointihankkeiden lupahakemuksille etusija vuodesta 23 vuoteen 26 aluehallintovirastoissa ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisessa lupakäsittelyssä. Vihreää siirtymää tukevien hankkeiden lupahakemusten käsittelyn nopeuttamisessa otetaan huomioon myös mahdollinen muutoksenhakuun kuluva aika, joka on resurssipulan vuoksi ollut merkittävä hidaste hankkeiden etenemiselle. Tämän vuoksi hallituksen esityksessä ehdotetaan, että vihreän siirty-

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

män investointien kannalta keskeiset valitukset käsiteltäisiin kiireellisinä hallintotuomioistuimessa vuodesta 23 vuoteen 28.

Arvoisa puhemies! Esityksen mukaan aluehallintovirastot antaisivat lupakäsittelyssä etusijan uusiutuvan energian, vähähiilisen vedyn valmistuksen, teollisuuden sähköistämisen ja vähähiilisuuden, hiilidioksidin talteenoton ja hyödyntämisen sekä akkuteollisuuden hankkeille. Etusijan saadakseen hankkeen tulee noudattaa ei merkittävää haittaa -periaatetta, eli ne eivät saisi heikentää esimerkiksi luonnon monimuotoisuuden tilaa. Näin varmistamme, että nimenomaan ympäristön kannalta hyvin ja vastuullisesti toimivat hankkeet ja yritykset saavat ansaitsemansa etusijan lupakäsittelyssä. Suomesta löytyykin jo tällä hetkellä valtava määrä sellaisia yrityksiä, joille vastuullisuus on vahva osa toimintaa ja kilpailuvaltti.

Arvoisa puhemies! Esitykseen mukaan kuuluvat hankkeet ovat aivan erityisen keskeisiä vihreän siirtymän edistämiseksi sekä puhtaan energian lisäämisessä. On itse asiassa arvioitu, että vihreän siirtymän investointien mittakaava voi olla Suomessa kymmeniä miljardeja euroja. Elinkeinoelämä onkin korostanut, kuinka tärkeää on, että luvitus sujuu jouhevasti. Tämän uudistuksen tavoite on, että vihreän siirtymän investoinnit saadaan vauhtiin nyt mahdollisimman ripeästi.

Viime vuosikymmenellä ympäristöasioiden käsittelyn resursseista on leikattu roimasti, elyjen puolella jopa yli neljäsosa, mutta samalla on haluttu nopeampaa käsittelyä, ja tämähän on mahdoton yhtälö. Nyt lähdemme tutkittuun tietoon nojaten vahvistamaan luvitusta antamalla lisärahoitusta niin lupaviranomaisten kuin hallinto-oikeuksien voimavaroihin, myös digitalisaatioon panostetaan. Olisi lyhytnäköistä kitsastella tietojärjestelmissä, kun sujuvammalla lupien käsittelyllä saadaan satojen miljoonien tai miljardien investoinnit nopeammin maaliin. Riittämättömät resurssit ja digitalisaation takkuaminen onkin selvityksissä todettu merkittäviksi luvitusta hidastaviksi tekijöiksi. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille esitetäänkin nyt lisärahoitusta 4,1 miljoonaa euroa ja aluehallintovirastoille 2,5 miljoonaa euroa 3,5 vuoden ajaksi. Hallintotuomioistuimille puolestaan esitetään lisärahoitusta 3 miljoonaa euroa. Nämä merkittävät lisäpanostukset luvitukseen takaavat työn laadun ja osaavien tekijöiden riittävyyden ja sitä kautta laadukkaat luvat. Lakiesityksen mukainen etusija tarkoittaisi lupahakemuksen käsittelyä nopeutetusti aluehallintovirastossa menettelyn kaikissa vaiheissa. Ely-keskukset puolestaan edistäisivät vihreän siirtymän hankkeita ympäristövaikutusten arvioinneissa sekä niiden päätös- ja lausuntovaiheissa. Hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista ei siis tingittäisi.

Arvoisa puhemies! Käytännössä vihreän siirtymän investointien kiihdytyskaista tarkoittaa neljää väliaikaista lakimuutosta, jotka koskevat ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelyä aluehallintovirastossa, vesilakia ja ympäristönsuojelulakia ja maankäyttö- ja rakennuslakia. Vihreän siirtymän kiihdytyskaistat synnyttävä laki tulisi voimaan vuoden 23 alusta. Kuluvana syksynä varmistetaan valmistautumiseen tarkoitettun määrärahan avulla ja tulohajauksen keinoin, että etusijamenettely voidaan aloittaa mahdollisimman nopeasti.

Lisäksi lupamenettelyjä tehostetaan äsken esittelemälläni hallituksen esityksellä, joka lisää avien ja elyjen välistä yhteydenpitoa ja tiedonvaihtoa.

Arvoisa puhemies! Energiaturros etenee nyt vauhdilla. Meillä on käsillämme mahdollisuus todella isoon ja nopeaan muutokseen energiaomavaraisuutemme ja tulevaisuuden kilpailukykyämme lisäämiseksi — kunhan vain nyt uskallamme tarttua siihen päättäväisesti. Vihreiden investointien etusijamenettely on iso osa tätä työtä. Vihreä siirtymä tuo on-

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

nistuessaan Suomeen niin työpaikkoja kuin investointeja. Nämä ovat myös ratkaisuja käsillä olevaan elinkustannusten nousuun ja energiakriisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

15.03 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää, että lakiin rakennettaisiin ohituskaista erälle vihreän siirtymän hankkeille. Näitä käytettäisiin, kun tällaiset hankkeet tulevat aluehallintovirastojen ja hallintotuomioistuinten käsiteltäväksi. Ohituskaistat tulisivat olemaan käytössä pitkään, hallintotuomioistuimissa jopa viiden vuoden ajan.

Äkkiseltään esitys voi kuulostaa vain yhdeltä ilmastokunnianhimon ilmentymältä, mutta sen todelliset karvat paljastuvat katsomalla kokonaisuutta hieman laajemmin.

Suomalainen oikeuslaitos on rimpuillut jo vuosia resurssipulassa. On puhuttu jopa hätärahoituksen tarpeesta oikeusvaltion turvaamiseksi. Vuosikausia jatkuneita käsittelyruuhkia ei voida sivuuttaa tilapäisenä ongelmana. Tilanteesta kertoo paljon se, että esimerkiksi Helsingin hallinto-oikeudessa noin puolet ratkaistavista asioista on ulkomaalaisasioita. Lakimiesliiton mukaan oikeudenkäynnit venyvät, henkilöstö uupuu eivätkä kansalaiset uskalla enää laittaa riita-asioita tuomioistuimissa vireille. Tämä kaikki tapahtuu oikeusvaltioiden mallimaassa Suomessa.

Arvoisa puhemies! Kun tätä taustaa peilataan käsittelyssä olevaan esitykseen, eivät hallintotuomioistuinten tai Tuomioistuinviraston antamat lausunnot yllätä. Ne totesivat muiden ohella, ettei käsittelyn yleinen viipyminen kiikasta lainsäädännöstä vaan riittämättömistä resursseista. Tuomioistuinviraston mukaan uusien asiaryhmien säätäminen kiireelliseksi ei olisi kannatettavaa.

Mietitäänpä hetki asiaa tavallisen kansalaisen näkökulmasta. Hallitus antaa lepsun turvapaikkalainsäädännön tukkia hallinto-oikeudet vuosien ajaksi, ja suomalainen odottaa omaa vuoroaan. Tähän me perussuomalaiset olemme jo vuosia vaatineet muutosta, mutta vaatimuksemme ovat törmänneet muiden puolueiden ehdottomuuteen harrastetun löysän maahanmuuttopolitiikan jatkamisessa, mutta kun käsittelyruuhkat uhkaavat tulla hallituksen vuoden 2035 hiilineutraalisuustavoitteen tielle, rakennetaan kiireellisesti ohituskaistoja. Tämä ei ole reilua.

Suomalainen oikeusvaltio ei voi rakentua sille periaatteelle... [Hussein al-Taeen välihuuto] — Nyt en kuule, kun tulee niin paljon huutoa. Haluatteko tulla pönttöön, vai jatkanko? [Hussein al-Tae: Tulen mielelläni, jos puhemies sallii!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Olkaa hyvä ja jatkakaa.

Joo. — Suomalainen oikeusvaltio ei voi rakentua sille periaatteelle, että annetaan resurssipulan ja käsittelyruuhkien olla uusi normaali, johon eri hallitukset aina neljän vuoden välein esittävät itselleen sopivia ohituskaistoja. Jossain muualla ehkä näin voidaan toimia mutta ei Suomessa. Me emme tarvitse vasemmalle ja oikealle sinkoilevia ohituskaistoja vaan toimivan peruskaistan. [Leena Meri: Juuri näin!] Se tarkoittaa riittävästi resursseja oikeuslaitokselle ja tiukempaa turvapaikkalainsäädäntöä, joka ei tee resursseista jälleen riittämättömiä.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Ja tähän loppuun, arvoisa puhemies, haluan vielä tarkentaa — en kuullut ihan tarkasti, kun vain mölinää tuli sieltä — niin ettei tätä puhetta ymmärretä väärin, että totta kai erilaisten asioiden kohdalla, kun tehdään ohituskaistoja, jokaista asiaa kun tarkastellaan, pelkästään sitä, niin se kuulostaa hyvältä, että ohituskaista vaikkapa nuoria koskeviin päätöksiin, vihreään siirtymään, turvapaikka-asioihin ja niin edelleen, mutta meidän pitäisi katsoa sitä kokonaisuutta. On aivan totta, että tällä hetkellä, totta kai, meidän kannattaa nopeuttaa erilaisia päätöksiä, jotta päästään eroon venäläisestä fossiilisesta energiasta, kaikesta venäläisestä energiasta, se on aivan selvä homma, mutta me ei voida kääntää selkää sille todellisuudelle, että me joudutaan tekemään tämä ohituskaista, koska jos mentäisiin ihan normaalia prosessia, niin nämä päätökset joutuisivat odottamaan ihan hirveän kauan. Näin on hirveän monen asian kohdalla, ja siksi me perussuomalaiset ollaan puhuttu tästä niin paljon. Täällä paikalla on myöskin lakivaliokunnan puheenjohtaja Leena Meri. Hänen kanssaan ollaan useampaan kertaan juteltu siitä, miten voi olla mahdollista, että sitä perusrahoitusta ei vain saada aikaiseksi. Esimerkiksi vaikka EU:n elpymispaketti, neljä miljardia, taisteltiin sitä vastaan. Niillä rahoilla oikeuslaitos uusi rahassa tällä hetkellä, ja kuitenkin kyse on valtion ydintoiminnoista.

Eli hyvä, että päästään venäläisestä energiasta pois, mutta koko tämä oikeusjärjestelmän rahoitus pitäisi saada kuntoon, ja siihen tarvitaan resursseja lisää, ei tämmöisiin ylimääriisiin hankkeisiin kuin mitä vaikka EU:n elpymispaketti oli. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, olkaa hyvä.

15.09 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys, jolla tietyt vihreää siirtymää edistävät hankkeet saisivat väliaikaisesti etusijamenettelyn aluehallintojen lupakäsittelyissä ja hallintotuomioistuimissa. Tämä on ongelmallista, sillä siinä tarkoitetaan hankkeita, jotka täyttävät niin sanotun ei merkittävää haittaa -periaatteen. Tätä periaatetta ei ole määritelty ympäristölainsäädännössä — siis ei ole määritelty ympäristölainsäädännössä. Käytännössä tällainen epämääräisyys mahdollistaa sen, että periaatteelle voi antaa melkein mitä tahansa sisältöjä riippuen tietenkin siitä, kuka määrittelee. Kriteerien epämääräisyys murentaa oikeusvarmuutta ja luottamuksensuojaa. Esimerkkinä vaikkapa määrittelyn ongelmallisuudesta voidaan nostaa EU:ssa käytävät keskustelut siitä, onko kaikki puuenergia uusiutuvaa ja miten hakkuista pitäisi tulkita kestävyys ja vihreän siirtymän kannalta. Jopa maakaasun vihreydestä ja kestävydestä on jatkuvia kiistoja. Lupahakemuksiin ei pitäisi sotkea Euroopan unionin taksonomialuokittelua. Tämä luokittelu ei sovi ollenkaan Suomen oloihin. Kaiken lisäksi taksonomiaa ei unioninkaan tasolla ole tarkoitettu lupamenettelyiden perusteiksi vaan rahoittamiseen ja sijoittamiseen. Lupahakemusten tekeminen on jo entisestään monimutkaista ja äärimmäisen byrokraattista. Tällä hallituksen esityksellä prosessi monimutkaistuu ja hidastuu entisestään. Nyt energiakriisin keskellä sääntelyä ja byrokratiaa pitäisi pikemminkin pyrkiä vähentämään, jotta uusien hankkeiden aloittaminen olisi mahdollisimman mutkatonta ja nopeaa.

Arvoisa herra puhemies! Eräs keskeinen ongelma tässä hallituksen esityksessä on jälleen kerran rahan ja resurssien puute. Julkisen talouden suunnitelmassa määrätyt lisärahoitukset eivät mitään ilmeisimmin tule riittämään. Lupamenettelyn ja hallintotuomioistuinten prosessien väliaikainenkin ohituskaista vaatii lisää käsittelijöitä ja valmistelijoita. Tarvitaan myös lisää osaamista teknisen ja luonnontieteellisen erikoisosaamisen puolelta. Tämä ohituskaista samalla hidastaa muiden kuin etusijalle asetettujen hankkeiden käsittelyä. Yh-

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

denvertaisuuden kannalta on ongelmallista nostaa toiset hankkeet toisten edelle, varsinkin kun määrittely on niin epämääräistä, kuten edellä olen tässä kuvannut.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä valitettavasti näkyy hallituksen leväperäinen tapa käyttää yhteisiä varoja, kehyksistä ei välitetä ja lainaakin voidaan huoletta ottaa, kunhan tavoitteet ovat poliittisesti sopivia. Vaikutuksiltaan epävarma ja kiistanalainen vihreä siirtymä ei voi olla asia, jonka vuoksi totutut ja perinteiset taloudenpitoa ohjaavat periaatteet syrjäytetään. Vihreää siirtymää on voitava ja sitä pitää kritisoida niin kuin muitakin poliittisia teemoja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

15.13 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Hallitusneuvotteluissa sovittiin, että hallituksen tavoitteena on tehdä Suomesta hiilineutraali 2035 ja pyrkiä ensimmäiseksi fossiilivapaaksi hyvinvointivaltioksi. Nyt jotenkin luulisi, että tämän vuoden jälkeen jokaiselle jopa siellä salin oikeassa reunassa on selkeää ja selvää, miksi nämä tavoitteet ovat niin tärkeitä ja hyviä.

No, tämän esityksen tarkoitus on vauhdittaa näiden vihreän siirtymän investointien luvitusta, ja ministeri hyvin esitteli tätä, myös näitä tavoitteita, syitä ja sitä taustaa, minkälaisia ratkaisuja aikaisempina kausina on tehty ja minkä takia tämä on nyt niin oleellista. Myös vasemmistoliitto on ajanut tätä pitkään, ja myös itse toimijat ovat useaan kertaan pyytäneet lisää resursseja lupien käsittelyyn, jotta tämä selkeästi havaittu pullonkaula tässä vihreän siirtymän toteuttamisessa saataisiin ratkaistua. Ja myös ympäristövaliokunnassa tämä asia on noussut useasti esiin, ja me olemme siitä valiokunnan jäsenten kesken keskustelleet. Eli on erittäin hienoa, että hallitus nyt toimii tämän pullonkaulan ratkaisemisessa.

Itse ajattelen, että on ihan selvää, että vihreän siirtymän toteuttaminen on sekä välttämättöntä että myös hyvin kiireellistä. Tässä on tarkoituksena siis samanaikaisesti vähentää Suomen riippuvuutta fossiilisesta energiasta, lisätä energiaomavaraisuutta ja muutenkin edistää sitä siirtymää kohti kokonaisvaltaisesti kestävää taloutta, eli luulisi kaikkien kannattavan tätä.

Käytännössä sitten tässä esityksessä tosiaan annetaan vihreän siirtymän kannalta tärkeiden investointihankkeiden lupahakemuksille etusija näille vuosille 23–26, ja tämä on erittäin perusteltua. Käytännössä etusijan saisivat uusiutuvan energian, vähähiilisen vedyn valmistuksen, teollisuuden sähköistämisen, hiilidioksidin talteenoton hyödyntämisen sekä akkuteollisuuden tietyt hankkeet. Nämä ovat kaikki sellaisia hanketyyppejä, jotka ovat oleellisia tämän ekologisesti kestäväen yhteiskunnan rakentamisessa. Se, mitä kuitenkin itse haluan korostaa, on se, että tämä nopeampi lupakäsittely ei tarkoita löperömpiä lupaehtoja tai sitä, että ympäristönsuojelusta tingittäisiin. [Puhemies koputtaa] Eli tämä tapahtuu tämän etusijalain kautta ja myös lisähenkilökunnalle tulee resursseja, ja on erittäin hyvä, että tämä ei merkittävää haittaa -periaate on täällä myös. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

15.16 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Me olemme keskellä valtavaa kestävyysmurrosta ja energiakriisiä, jota Putinin bruttaali hyökkäyssota Ukrainaan on vauhdittanut. On selvää, että siirtyminen päästöttömiin ja hajautettuihin energiamuotoihin on ainoa kestävä tie

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

irti niin fossiilienergiasta kuin nyt tämän fossiilisen energian rajun hinnanvaihtelun synnyttämästä energiakriisistä. Vihreää siirtymää on nyt edistettävä päättäväisesti ja pitkäjänteisesti, jotta emme löydä itseämme uuden energiakriisin ääreltä uudelleen, ja siihen tämä hallituksen esitys nyt pyrkii.

Tämän kiihdytyskaistan tavoite on käynnistää vihreän siirtymän investointeja mahdollisimman nopeasti. Lupakäsittelyjen sujuvoittaminen on laajasti ja yhteisesti jaettu tavoite, ja kuten tässä jo edellisessäkin keskustelussa todettiin, niin siitä on paljon tässä salissa puhuttu, siitä kaikki olemme saaneet paljon palautetta, ja elinkeinoelämä todella paljon odottaa näitä sujuvoittamistoimia. Arvioiden mukaan vihreiden investointien mittakaava voi olla Suomessa jopa kymmeniä miljardeja euroja. Vihreä siirtymä tuo Suomeen onnistuessaan työpaikkoja ja investointeja.

Mutta vaikka me ollaan vauhdittamassa vihreän siirtymän hankkeita, niin olennaista on, että pidämme ympäristökriteerit yhtä korkealla kuin ennenkin. Siksi on tärkeää, että etusijan saavat hankkeet eivät saa aiheuttaa haitallisia vaikutuksia ympäristölle eivätkä ne saa heikentää luonnon monimuotoisuutta. Suomi on tunnettu puhtaasta ympäristöstään ja siitä, että meillä viranomaistoiminta on luotettavaa ja asiantuntevaa. Nämä ovat kiistattomia vahvuuksia, joita kannattaa vahvistaa. Tämä edellyttää ympäristöviranomaisten riittävää resursointia. Ilman asiantuntevia viranomaisia luvitusprosessit eivät etene. Siksi tämä pikakaista tarkoittaa myös ympäristöviranomaisten ja hallintotuomioistuimien lisärahoitusta, jonka turvin ratkaisut syntyvät nopeammin niiden tasosta tinkimättä. — Ja tässä kohtaa haluan muistuttaa, että nyt korjataan sitä aukkoa, jonka viime vuosien leikkaukset ympäristöviranomaisten resursseihin ovat aiheuttaneet. On selvää, että jos lupahakemuksia käsitteleviä asiantuntijoita ei ole riittävästi, ei hakemusten käsittelykään voi olla nopeaa.

Arvoisa puhemies! Tällä kiihdytyskaistalla nopeutetaan ennen kaikkea puhtaaseen energiaan liittyviä hankkeita. Muun muassa Luontopaneeli on lausuntokierroksella, lausunnotsaan, kiinnittänyt huomiota siihen, että kiertotaloushankkeet puuttuvat nyt etusijalle asetettavien hankkeiden joukosta. Tätä pidän siinä mielessä valitettavana, että kun luonnonvarojen ylikulutus on kuitenkin se perusjuurisyy, miksi me tässäkin ongelmassa ja kriisissä olemme, niin nyt kannattaa kaikki huomio myös tässä vihreän siirtymän hankkeiden vauhdituksessa kohdistaa siihen, että ne perustuvat vahvasti kiertotalouteen neitseellisten raaka-aineiden kuluttamisen sijaan. Esimerkiksi akkuteollisuuden osalta Suomen kannattaa edistää ja vauhdittaa kiertotalouden periaatteisiin nojaava akkuteollisuutta, joka ei lähtökohtaisesti ole riippuvaista pääosin kaivosteollisuudesta saatavista neitseellisistä mineraaleista ja raaka-aineista.

Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä siis halutaan vauhdittaa vihreän siirtymän hankkeita, ja tämä ei merkittävää haittaa -periaate on väline tunnistaa nämä ympäristön kannalta hyvät hankkeet. Luvan myöntämisen edellytykset sinänsä säilyvät entisellään, eli tätä ei merkittävää haittaa -arviointia sovellettaisiin ratkaistaessa, voidaanko hankke ottaa etusijamenettelyyn. On niin, että Suomesta löytyy valtava määrä yrityksiä, joiden vastuullisuus on vahva osa toimintaa ja kilpailuvaltti, ja näihin kriteereihin sopivia hankkeita löytyy varmasti toteutettavaksi nyt sitten, kun tämä menettely saadaan käyttöön. Tässä on se periaate, että nämä toimijat tekevät tämän do no significant harm -arvion yleensä hakiessaan rahoitusta, eli menettely ei tuota suurelle osalle myöskään mitään merkittävää lisätyötä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

15.21 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Tulevana talvena Suomea ja Eurooppaa uhkaa energiapula, kun Eurooppa pyristelee irti halvasta venäläisestä fossiilienergiasta. Euroopan riippuvuussuhteisiin liittyvä riski on realisoitunut. Vihreä siirtymä uusiutuviin energiamuotoihin on välttämätön pitkän aikavälin ratkaisu ulos Venäjän hyökkäyssodan ja fossiilisen energian rajun hinnannousun synnyttämästä energiakriisistä.

Vihreä siirtymä on siirtymä kohti ekologisesti kestävästä taloutta ja kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen. Se tukeutuu vähähiilisiin ja kiertotaloutta ja luonnon monimuotoisuutta edistäviin ratkaisuihin. Vihreiden investointien pikakaistalla vähennetään riippuvuutta fossiilisesta energiasta, lisätään energiaomavaraisuutta sekä siirrytään kohti ekologisesti kestävämpää taloutta. Vaikka energiakriisi uhkaa jo tänä talvena, mahdollisimman nopeasti käynnistetyt vihreän siirtymän investoinnit tulevat auttamaan Suomea vasta tulevana vuosina. Onnistunut vihreä siirtymä myös luo Suomeen sekä lisää työpaikkoja että investointeja nyt ja tulevaisuudessa.

Elinkeinoelämän suunnalta olemme kuulleet, kuinka tärkeää on päästä eroon lupakäsittelyjen pullonkauloista. Nytkin ympäri Suomea on esimerkiksi suuri määrä alustavia tuulivoimahankkeita odottavassa tilassa. STY:n, Suomen tuulivoimayhdistyksen, vuosittain suorittaman tuulivoimahankkeiden kartoituksen mukaan maaliskuussa 22 Suomessa oli julkaistu suunniteltuja merituulivoimahankkeita yli 44 000 megawatin edestä eli yhteensä yli 6 200 voimalaa. Merelle suunniteltuja hankkeita oli lähes 10 000 megawatin edestä eli 950, reilu 950 voimalaa.

On tärkeää, että lupakäsittelyjen henkilöstöresursseja vahvistetaan ja sähköistä lupakäsittelyä kehitetään. Jos lupahakemuksia käsitteleviä virkahenkilöitä ei yksinkertaisesti ole riittävästi, käsittely on kaikille hidasta ja tahmeaa. Lisärahoitus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille sekä hallintotuomioistuimille on tärkeää, jotta ratkaisut syntyvät nopeammin ja niiden tasosta tinkimättä. Myös osaamisen lisääminen ja vahvistaminen on tarpeen niin yritysten kuin viranomaisten kasvavaan vihreän siirtymän työllisyyden tarpeeseen.

Edustaja Tynkkynen oli täällä huolissaan oikeuslaitoksemme kokonaisresursseista. Tämä huoli on ihan oikea, mutta tähän huoleen osittain osaltaan vastaa tämä esitys ja nämä lisäresurssit. Kokonaisratkaisua toivottavasti voidaan vahvistaa myös jatkossa. Edustaja Elo vastasi jo hienosti tähän, miten tämä do no significant harm -arviointi on jo osa yritysten toimintaa eikä tuo lisäresursseja vaativia tehtäviä juuri millekään yritykselle, ja jotkut kriteeritän on oltava, että kenelle tätä nopeutettua kaistaa käytetään, ja tämä on yleinen käytössä oleva kriteeri myös EU-rahoituksessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Tässä vaiheessa tälle asialle varattu aika alkaa kulua umpeen, mutta myönnän vielä edustaja Taimelalle puheenvuoron ja sen jälkeen ministerille kaksi minuuttia.

15.24 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kollegat, arvoisa ministeri! Tärkeä hallituksen esitys, jolla nopeutetaan ja vauhditetaan vihreää siirtymää nopeuttamalla lupakäsittelyä, on mielestäni tämä hallituksen esitys. Esityksen tavoite on tietenkin vähentää Suomen riippuvuutta fossiilisesta energiasta, lisätä energiaomavaraisuutta sekä siirtyä kohti ekologisesti kestävämpää taloutta. Ajattelen itse ja toivon, että yhä useampi suomalaisista ymmärtää tämän esityksen tärkeyden huoltovarmuuden, ilmaston ja tärkeän ener-

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

giaomavaraisuuden kannalta, josta me olemme joutuneet ja saaneet puhua tässä ajankoh-
taisessa tilanteessa varsin paljon.

Tässä muutoksessa myös viranomaisten resurssien turvaaminen on todella tärkeää to-
teuttaa, koska ei voi olla niin, että lupakäsittelyiden nopeuttaminen tarkoittaisi sitä, että kä-
sittelyn laadusta tai esimerkiksi hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista tingittäi-
siin. Tästä syystä on hyvin olennaista, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset saa-
vat lisärahoitusta sen 4,1 miljoonaa euroa, samoin kuin aluehallintovirastot 2,5 miljoonaa
kolmen ja puolen vuoden aikana. Se, että nyt tulevana syksynä varmistetaan valmistautu-
mismäärärahan avulla ja tulosohjauksen keinoin, että etusijamenettelyn toteutus voidaan
aloittaa lupaviranomaisissa mahdollisimman nopeasti, on myös mielestäni täysin välttämä-
töntä.

Sitten, mitä tulee näihin keskustelun aikana käytettyihin kriittisiin puheenvuoroihin, ha-
luan kiittää niistäkin. Itse ajattelen kuitenkin niin, että vihreän siirtymän investoinneilla
sekä niiden mahdollistamalla työllä ja toimeentulolla on varsin keskeinen merkitys hiili-
neutraaliin hyvinvointiyhteiskuntaan siirtymisessä, ja ajattelen, että siitä syystä näissä
hankkeissa ja lakimuutoksissa, joista tämä on nyt jälleen kerran yksi, on varsin tärkeää
myös menestyä ja onnistua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Ohisalo, kaksi mi-
nuuttia.

15.26 Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Täällä esitet-
tiin erittäin tärkeitä huomioita ylipäätään vaikkapa oikeuslaitoksemme resurssitilanteesta.
Jaan täysin huolen siitä, että resurssit eivät ole kohdallaan siellä. Tällä hallituskaudella li-
säyksiä on kyllä tehty paitsi vaikkapa poliisin puolelle myös hallintotuomioistuinten ja tuo-
mioistuinlaitoksen puolelle yleisemmin. Mutta tämän lakiesityksen yhteydessä tuomme
noin kymmenen miljoonaa euroa lisärahaa avaruudelle, elyille ja hallintotuomioistuimille tähän
kokonaisuuden edistämiseen. Eli yhteinen huoli toki on siitä, että jatkossa pystymme sitten
laajemmin eri sektoreilla katsomaan, että tuomioistuimet varmasti pystyvät käsittelemään
kaikki asiansa vauhdilla.

Ehkä vielä tästä kokonaisuudesta, että itse ajattelen niin, kun tässä arviointeja on tehty,
että tähän vihreään siirtymään sisältyy suuri potentiaali yritysten uusille mahdollisuuksille
vaikkapa vientiin ja ylipäätään uusille innovaatioille. Ja voi kokonaistaloudellisesti olla
viisasta vauhdittaa juuri tällaisia hankkeita, joilla on juuri tässä maailmanajassa valtavan
suuri kysyntä, kun halutaan irtautua fossiilisista polttoaineista. Sen hyvin edustaja Tynk-
kynenkin totesi, että tässähän meillä on kiire. Vauhditetaan siis tätä yhdessä.

Edustaja Koskelalle haluaisin todeta, että tässä lienee jonkinlainen väärinymmärrys, sil-
lä tätä ei merkittävää haittaa -periaatetta ei käytetä tässä luvan käsittelyyn vaan sen ratkai-
semiseen, minkälaiset hankkeet edistävät sitä vihreää siirtymää ja mitkä hankkeet voivat
saada sen etusijan. Tästä on kyse. Ja kyse on tietysti siitä, että kun yhtä aikaa vaikka torju-
taan ilmastomuutosta, niin ei sitten heikennetä luonnon monimuotoisuutta yhtä aikaa.
Ympäristö- ja ilmastokriisit kulkevat käsikkäin kuitenkin.

Tässä myös hienosti edustajat Kivelä, Elo, Hopsu, monet, nostivat esille sen, kuinka eri-
tyisesti elinkeinoelämä itsekkin on nostanut tarvetta [Puhemies koputtaa] tällaiselle laki-
muutokselle. Nyt tämä onneksi saadaan, nyt alkuun väliaikaisena, ja katsotaan, miten tämä
lähtee liikkeelle.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.29.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.00.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaksi jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 7 käsittelyä. — Edustaja Kankaanniemi.

17.00 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kettunen edellisessä asiassa puhui ihan keskustalaista linjaa, [Tuomas Kettusen välihuuto] mutta tässä nyt käsittelyssä olevassa asiassa linja on vähän hukassa.

Käsittelyssä on hallituksen esitys eräiden vihreän siirtymän hankkeiden väliaikaisesta etusijasta aluehallintovirastoissa vuosina 23—26 ja hallintotuomioistuimissa 23—28. On selvää, että ne pikaiset toimenpiteet, joita edellytetään siksi, että pääsemme Venäjän energiariippuvuudesta kokonaan eroon, toteutetaan nopeasti ja tehokkaasti. Se on selkeä linjaus. Tässä esityksessä, kun lukee sen aluehallintovirastoja koskevan lainkohdan, jossa on nämä käyttötarkoitukset, viisi kohtaa, niistä eivät kyllä välttämättä ainakaan kaikki koske millään tavalla Venäjä-riippuvuuden purkamiseen tähtääviä toimenpiteitä, vaan nämä koskevat pääosin vihreää siirtymää, joka on hallitukselle tällainen uskonkappale, jolla ajetaan maaseutua alas ja suomalaista yhteiskuntaa rasitetaan monilla tavoilla mielestäni tarpeettomasti.

Tämä vihreä siirtymä on lähtökohdiltaan siinä suhteessa virhe, että hallituksella on hiilineutraalisuustavoite vuodessa 2035. Perussuomalaiset esittävät siihen vuotta 2050 rauhallisesti harkiten yhteiskunnan, suomalaisen yhteiskunnan, kokonaisuutena korostaen. Eli edetään niin kuin esimerkiksi teknologia antaa myöden, ja näin vältetään myös sitten ne raskaat virheinvestoinnit, jotka tulevat niin teollisuudelle, elinkeinoelämälle kuin kansalle hyvin kalliiksi. Tällaisiahan meillä on vaikka kuinka paljon, esimerkkejä menneestä ajasta, ja on varottava tekemästä niitä uudelleen.

Arvoisa puhemies! Kaksi asiaa on siis tässä tärkeää: hiilineutraalisuustavoitteen siirtäminen vuoteen 2050 ja resurssien lisääminen erityisesti tuomioistuimiin, joissa on ruuhkat ja joiden takia käsittelyt venyvät.

Kun tässä laissa puhutaan etusijan antamisesta joillekin erityishankkeille, eli nimenomaan vihreän siirtymän hankkeille, niin se merkitsee käytännössä sitä, että jonkun etusija syrjii joitakin muita. Meillä on esimerkiksi lastensuojeluasioita, meillä on hallintotuomioistuimissa ja myös aluehallintovirastoissa hyvin paljon erilaisia polttavia asioita, jotka ovat kyllä myös kiireellisiä. Onko hallituksen valinta se, että vihreä siirtymä näiltäkin osin, mikä ei koske Venäjän energiariippuvuudesta irtipääsyä, pitää nostaa edelle? Mielestäni se on väärä valinta.

Myöskään se, että elinkeinoelämän hankkeet jaetaan tällä tavalla kahtia, ei kohteile oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti eri yrityksiä ja tarpeita. Meillä voi olla Kuhmossa tai muualla hankkeita, jotka eivät koske vihreää siirtymää, mutta ovat äärimmäisen tärkeitä

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

työllisyyden, elinkeinoelämän ja koko kansantalouden kannalta. Miksi niitten pitäisi jäädä vihreän siirtymän jalkoihin tässä mielessä? En pidä tätä järkevänä enkä oikeudenmukaisena, ja toivon, että valiokunta käy tämän tältäkin osin hyvin tarkkaan läpi ja harkitsee ja tuo järjen mukaan tähän hankkeeseen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Juuso poissa, edustaja Sankelo poissa. — Edustaja Kettunen.

17.05 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Tosiaan nyt eräät vihreän siirtymän hankkeet olisivat tämmöisellä väliaikaisella etusijamenettelyllä. No totta kai vihreä siirtymä. Oppositio puolue perussuomalaiset on tänään hyvin paikalla — te puhutte sinivalkoisesta siirtymästä [Leena Meri: Aivan oikein!] ja itse puhun myös biotaloudesta, mitä viime vaalikaudella ansiokkaasti Sipilän hallitus voimakkaasti ajoi asianmukaisella strategialla, vahvalla tahtotilalla, elikkä fossiilitaloudesta suunnataan koko ajan kohti biotaloutta. Jo viime vaalikaudella nähtiin se huoltovarmuus ja myös turvallisuuspoliittinen aspekti tämän asian osalta: elikkä siitä fossiilitaloudesta, eritoten venäläisestä fossiilienergiasta, pitää päästä asianmukaisesti asianmukaisella tasolla eroon.

Nyt tästä esityksestä jo edustaja Kankaanniemi toi ne viisi asiaa esille, ja minä vielä ne luettelen. Elikkä etusija koskisi nytten seuraavia laitoksia ja toimintoja, ja siis korostan vielä, että tämä on väliaikainen etusija tietyille aikavälille:

Uusiutuvaa energiaa edistävät hankkeet. Tällähän me pääsemme siitä fossiilitaloudesta kohti biotaloutta — siis uusiutuvaa energiaa toteuttavat hankkeet. Ja tähän haluan vielä muistuttaa sen, että kun biotaloudesta puhutaan, niin tässä pitäisi olla myös tulevaisuudessa mahdollisimman nopeasti myös CHP-laitokset matkassa.

Polttoaineiden tai fossiilisten raaka-aineiden käyttöä korvaavat teollisuuden sähköistämishankkeet. Näitähän on jo tehty, ja olen tyytyväinen, että näitä edistetään myös jatkossa.

Vedyn valmistus ja hyödyntäminen. Tämäkin tulee viemään meitä fossiilitaloudesta kohti biotaloutta.

Hiilidioksidin talteenotto, hyödyntäminen ja varastointi. Ja tämä, jos mikä, on sitä kaikista tärkeintä toimintaa. Nimittäin jo tänä päivänä, kun voimalaitosten kattiloista tai selluteollisuuden suunnalta pääsee hiilidioksidia ilmoihin, tämä hiilidioksidi on mahdollista ottaa talteen suomalaisella teknologialla.

Ja sitten vielä viides kohta, akkumateriaalien valmistus, uudelleenkäyttö, kierrätys sekä akkutehtaat. Tämähän pitää huolen siitä, että suomalainen teollisuus menee eteenpäin. Tänä päivänähän on jo useammassa puheenvuorossa myös tuotu näitä tehdashankkeita esille.

Suomen Keskusta kyllä kannattaa tätä etusijamenettelyä. Muun muassa keskuskaupakamari on pitänyt tätä esitystä todella hyvänä ja itsekin kannatan, että näitä kyseisiä hankkeita viedään eteenpäin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Meri.

17.08 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Kettuselle nyt täytyy kertoa, että sinivalkoinen siirtymä huomioi nimenomaan sen, kuten edustaja Kankaanniemi toi esille, että yritykset ja ihmiset ja teknologia pysyvät perässä ja sitä mukaa etenemme, voimme jopa viedä teknologiaa, emme suinkaan pakota ihmisiä.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Toinen kysymys on se, että perussuomalaiset eivät ymmärrä, miksi Suomen hallitus haluaa olla muuta Eurooppaa nopeampi tässä hiilineutraalisuustavoitteessa. Muu Eurooppa on vuodessa 2050, ja saa nyt nähdä tämän kriisin jälkeen, pysymmekö siinä, mutta minkä ihmehen takia meidän täytyy suomalaiselle teollisuudelle ja kansalaisille asettaa ylimääräisiä velvoitteita? Esimerkiksi tämä sekoitevelvoite, joka edelleenkin on osittain voimassa, te voisitte sitäkin alentaa. Siinä on yksi asia.

Meille on erittäin tärkeää kokonaisuus ja huoltovarmuus, muun muassa se, että turve pidettäisiin mukana tässä huoltovarmuuspaketissa. Tämä hallitushan on maksanut turvetuotantokoneiden romutuspalkkioita. Sehän pitäisi ottaa mukaan nykyiseen huoltovarmuuspakettiin. Meidän tulee huomioida, niin kuin tämä aika on nyt näyttänyt, että niin sanotusti munia ei kannata laittaa yhteen koriin, joten meillä täytyy olla hyvin laaja paketti, ja tietysti juuri se, että ihmiset ja yritykset pysyvät mukana. Sitä on sinivalkoinen siirtymä, joka huomioi Suomen edun. Te voisitte nyt myöntää sen tosiasian, että Suomi on mukana muun Euroopan vauhdissa.

En tiedä, miksi keskusta on mukana tässä vihervasemmistolaisessa epärealistisessa vouhotuksessa. Varmaan ymmärrätte itsekkin, että se ei tule toteutumaan, eli voisitte myöntää, että olette nyt olleet ehkä vähän väärässä junassa.

Mitä tulee sitten tähän itse esitykseen ja tuomioistuimiin ja ohituskaistoihin, niin ehkä sinänsä olen hieman huolestunut, ja edustaja Kettunenkin on lakivaliokunnan varajäsen — ja olette varmasti välillä ollut mukana näissä lakivaliokunnan kokouksissa, joissa olemme käsitelleet koko oikeudenhoidon rahoitusta. — Siellä on puutteita oikeusavussa, tuomioistuimissa, syyttäjillä, vankeinhoidossa, siis ihan koko siinä ketjussa, ja kysymys ei ole siitä, että sieltä joku vuosi puuttuisi pikkuisen rahaa, vaan siellä on vuosikausien ongelma se, että ihan se perusrahoitus puuttuu. Siellä pyöritetään määräaikaista virkoja ja yritetään selvittää. Tuomioistuinista on muun muassa kerrottu sitä, että tuomarit ovat uupuneet ja vaihtavat alaa. Se rahoitus on valtava ongelma. Siellä on nyt asioita, veroasioita, lasten huostaanottoasioita, jotka jäävät näiden asioiden jalkoihin. Itse asiassa kaikki asiat ovat kansalaisten kannalta kiireellisiä, eli parasta olisi, kun olisitte antaneet perusrahoitusta kaikkeen, niin ei tarvittaisi silloin ohituskaistoja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Rantanen.

17.12 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Ensin on todettava, että on hienoa, että keskustan edustaja Kettusellekin on tarttunut tämä sinivalkoinen siirtymä, joka perustuu maalaisjärkeen ja malttiin, ja siltä osin maalaisjärki kuvastanee varmasti keskustaa, ja keskustan kannattajia eritoten. Siltä osin toivoisin, että hyppäätte mieluummin tähän kuin tämän vihreän siirtymän kelkkaan, sillä ohraisesti siinä käy, kun lähtee ideologisesti vouhottamaan.

Mitä tulee tähän esitykseen, olemme lakivaliokunnassa viimeisen reilun kolmen vuoden aikana useaan otteeseen kuulleet tästä tuomioistuinlaitoksen rahoituksesta, ja kun Marinin hallitus hyvin usein tekee nimenomaan näitä tällaisia korvamerkintöjä, niin sitä tuomioistuimet pitävät erittäin huonona, että sinne tehdään korvamerkintöjä, koska silloin se tarkoittaa sitä, että todella asetetaan asioita tärkeysjärjestykseen tämän rahoituksen mukaisesti. On hyvä huomata se, että hallintotuomioistuimissa käsitellään, kuten tässä äsken edustaja Meri totesi, muun muassa lastensuojelun asioita, ja on kyllä kieltämättä vähän erikoista, jos tuomioistuin joutuu valitsemaan sieltä vihreän siirtymän hankkeen sen sijaan,

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

että käsitellään lastensuojelua tai jotakin vammaispalvelun valitusasiaa, jossa on kysymys ihmisten peruselämisen mahdollisuuksista, ja siltä osin tämä esitys on ongelmallinen.

Sitten toinen asia on se, että pelkästään Helsingin hallinto-oikeudessa yli puolet asiaryhmistä liittyy ulkomaalaisasioihin, siis yli puolet, ja nyt kun tänne lisätään vielä nämä vihreän siirtymän hankkeet, jotka menevät edelle, niin tässä herää tietysti kysymys, mikä mahtaa olla ihan tavan kantasuomalaisen mahdollisuus jatkossa käsitellä omia asioitansa oikeudessa ja onko pääsyä sinne oikeuteen, sillä kun me on asetettu meidän järjestelmä niin, että siellä ulkomaalaisasiat ovat vallanneet todella yli puolet siitä resurssista ja nyt pannaan vielä sitten vihreän siirtymän kautta korvamerkintä, niin millä tavoin täällä enää saa näihin muihin asiaryhmiin apua. Se on kyllä syytä ottaa tässäkin esityksessä huomioon — ja olisi itse asiassa pitänyt jo ennen kuin tämä esitys tuli tänne eduskuntaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kettunen.

17.14 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Täytyy nyt ensimmäiseksi edustaja Merelle todeta, että kyllä, kannan myös huolta oikeudenhoidon rahoituksen suunnalta, mutta mitä tulee nyt tähän esitykseen, niin nyt tällä esityksellä mahdollistetaan irtaantuminen saastuttavista fossiilisista tuontiraaka-aineista ja mennään kohti uusiutuvaa puhdasta energiaa ja investointeja. Ja täytyy nyt muistaa se, että kun näitä investointeja tehdään, niin myös yritysmaailma menestyy ja sitä kautta tulee myös verotuloja, mitä kautta me maksamme sitten näitä hyvinvointiyhteiskunnan palveluita. Nyt täytyy myös muistaa se, että totta kai hallintotuomioistuimille tulee lisää käsittelyresursseja, aluehallintoviranomaisille tulee lisäeuroja siihen, että nämä luvat nyt kiertävät mahdollisimman nopeasti.

Myös edustaja Kankaanniemi nosti ansiokkaasti esille sen, miten näitä arvotetaan, mutta itse koen nyt tämän esityksen pohjalta niin, että kun me tavoittelemme sitä, että nämä lupakäytänteet olisivat vielä sujuvampia ja että nämä teollisuusinvestoinnit saataisiin mahdollisimman nopeasti liikenteeseen, niin nämä tuottavat sitten tulevaisuudessa kansantalouteen lisätuloja, millä me maksamme näitä velkoja, mitä vuosien saatossa eri hallitukset ovat ottaneet, mutta eritoten sitten mahdollistetaan se, että julkinen talous pysyy pystyssä.

Mutta ennen kaikkea tässä esityksessä myös iso arvokysymys on se huoltovarmuustekijä ja turvallisuuspoliittinen näkökulma, että me pääsemme siitä fossiilisesta polttoaineesta uusiutuvaan, kotimaiseen, suomalaiseen energiapalettiin, jossa tulee olemaan myös vety. Ja niin kuin edustaja Meri ansiokkaasti toi esille myös tämän turpeen, turvetta ei ole kielletty, ja tätäkin asiaa pitää nyt käsitellä myös huoltovarmuustekijänä tulevaisuudessa ja nykyisissä CHP-laitoksissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asumisneuvonnan tuesta kunnille vuosina 2023–2027

Hallituksen esitys HE 129/2022 vp

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Ministeri Ohisalo, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.29 Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus esittää eduskunnalle, että säädetään laki asumisneuvonnan tuesta kunnille vuodesta 23 vuoteen 27.

Asunto on arjen kulmakivi, jonka menettämisestä seuraa usein lukuisia muita sosiaalisia ongelmia. Asumisneuvonta on matalan kynnyksen palvelu, jossa ratkotaan muun muassa asumisen kustannuksiin, asunnonhakuun, asunnon ylläpitoon ja järjestyshäiriöihin liittyviä ongelmia. Asumisneuvonnalla on pystytty esimerkiksi ehkäisemään häätöjä ja parantamaan asukkaiden elämänhallintaa. Se on siis tutkitusti toimiva keino ehkäistä asunnottomuutta.

Asumisneuvontaa on nykyisin tarjolla noin 146 kunnassa. Lisäksi asumiseen liittyvää ohjausta tarjoavat muun muassa vuokratiloyhtiöt omille asukkailleen sekä valtakunnalliset ja paikalliset järjestöt. Neuvontaan käytettävissä olevat voimavarat koetaan kuitenkin riittämättömiksi. Neuvontaa tulisikin olla myös paremmin saatavilla avoimesti kaikille kuntalaisille riippumatta siitä, asuvatko he esimerkiksi kunnan vuokra-asunnossa, yksityisessä vuokra-asunnossa vai omistusasunnossa.

Asumisneuvonnan toteuttamisen tavat kunnissa vaihtelevat paljon. Vuonna 19 tehdyn kyselytutkimuksen mukaan asumisneuvontaa annetaan eniten kunnan kiinteistöyhtiössä tai asuntotoimessa ja toiseksi eniten sosiaali- ja terveystaluuissa. Suuremmissa kaupungeissa asumisneuvontaa on sekä asuntotoimessa että sosiaali- ja terveystaluuissa, ja sen kustannuksista myös vastataan yhteisesti. Yli 89 prosenttia kyselyyn vastanneista kunnista piti asumisneuvonnan järjestämistä taloudellisesti kannattavana. Sosiaali- ja terveystaluujujen siirtyessä kunnilta hyvinvointialueille on tärkeää varmistaa asumisneuvonnan jatkuvuus. Neuvonnan rooli siltanrakentajana eri viranomaispalvelujen välillä tulee korostumaan entisestään.

Esityksen mukaisen lain nojalla Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA myöntäisi valtionavustuksia kunnille asumisneuvontapalvelujen tuottamiseen, laajentamiseen ja kehittämiseen. Avustuksella voitaisiin kattaa enintään 80 prosenttia avustettavan toiminnan kustannuksista. Avustuksen ehtona olisi neuvonnan maksuttomuus asukkaille ja saatavuus asunnon hallintaperusteesta riippumatta. Lain toimeenpanoon varattaisiin 4,3 miljoonan euron vuotuiset määrärahat, jotka sisältyvät vuosia 23—26 koskevaan julkisen talouden suunnitelmaan. Määrärahasta 4 miljoonaa euroa kohdistuisi avustuksiin ja 0,3 miljoonaa euroa ARA:n toimintamenoihin.

Lakia ehdotetaan viiden vuoden määräaikaisena toimenpiteenä. ARA tukisi kuntia asumisneuvonnan kehittämisessä sekä kahdenvälisesti että yhteisellä verkostoitumis- ja koulutustoiminnalla. ARA myös kokoaisi seurantatietoa asumisneuvonnan toteutustavoista.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Lain voimassaolon loppupuolella toteutettaisiin lain toimivuusarvio, joka sisältäisi myös valtakunnallisen tilanneselvityksen.

Arvoisa puhemies! Hallitus pitää tärkeänä torjua asunnottomuutta ja syrjäytymistä kaikin keinoin. Ennaltaehkäisevä asumisneuvonta on todettu kustannustehokkaaksi keinoksi, jonka saatavuutta kannattaa laajentaa. Hallitus haluaa tässä tukea kuntia tehokkaasti mutta siten, että kunnissa kuitenkin säilyy vapaus arvioida, miten paikallisiin tarpeisiin parhaiten vastataan.

Nostan tässä esille myös hallitusohjelman kirjauksen asunnottomuuden puolittamisen tarpeesta ja tavoitteesta ja siitä, että Suomesta asunnottomuus voitaisiin poistaa tulevan hallituskauden aikana. Mikä puolue ikinä istuukaan hallituksessa tulevalla kaudella, toivon, että näistä samoista tavoitteista pidetään kiinni ja asunnottomuus Suomesta saadaan poistettua. Koti, asuminen, on ihmisoikeus.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

15.33 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan lakia kunnille annettavasta asumisneuvonnan tuesta. Tämä on seurausta hallitusohjelman kirjauksesta asumisneuvontaan liittyen, jossa hallitus on asettanut toiseksi painopisteekseen maahanmuuttajat.

Moni suomalainen varmasti miettii, mitä tämä asumisneuvonta käytännössä sitten on. Helsingin kaupunki kertoo, että asumisneuvonnalla pyritään ratkaisemaan esimerkiksi vuokratelasta, häiritsevistä elämästä tai asunnon huonosta hoidosta johtuvia ongelmia. Hallituksen esityksessä puolestaan todetaan, että Helsingin kaupungin asumisneuvonnassa jopa 90 prosenttia asiakkaista — ja juuri kun tässä helsinkiläisen kansanedustajan Mari Rantasen kanssa juttelin, niin se on jopa yli 90 prosenttia — on vieraskielisiä. Esityksessä myös viitataan kyselytutkimukseen, jonka perusteella etniseen vähemmistöön kuuluminen ja yhteisen kielen puute vaikuttaisivat kielteisesti yksityisten vuokranantajien vuokralaisvalintaan.

Ratkaisuna yhdenvertaisuuden lisäämiseksi on esitetty monikielistä asumisneuvontaa. Mallia löytyy jo Helsingistä, jossa suomen ja englannin lisäksi asumisneuvontaa voi saada somaliksi. Hallituksen esityksessä tätä suuntausta halutaan vahvistaa, sillä valtionavustusta saavan toiminnan hyväksyttäviksi kustannuksiksi laskettaisiin myös käännös- ja tulkkauspalvelut asiakkaiden tarvitsemille kielille.

Arvoisa puhemies! En usko, että kukaan tässä salissa vastustaa asunnottomuuden taklaamista tai esimerkiksi sitä, että nuorille kasautuviin ongelmiin päästäisiin aikaisemmassa vaiheessa puuttumaan, näihin meidän pitääkin panostaa. Mutta tämäkin hallituksen esitys on vain yksi osoitus siitä, kuinka huono maahanmuuttopolitiikka kasvattaa julkisten palvelujen tarvetta ja sitä kautta maahanmuuton hintalappua. Suomalaisille kehitetyt yhteiskunnan palvelut kuormittavat eivätkä sellaisinaan kelpaa kaikille kansalaisuuksille, ja tämä kaikki on pois esimerkiksi suomalaisten nuorten palveluihin käytettävistä resursseista. Niin kauan kuin Suomen ovet ja velkapiikki pysyvät auki, maahanmuuttajien palveluitten tarve ja kulut tulevat kasvamaan. Ne ovat seurauksia eivätkä tarjoa ratkaisuja. Katseet pitää kohdistaa esittämiimme keinoihin, joilla pystymme tyrehdyttämään ja palauttamaan tulijavirtoja Suomeen, koska ne yhä vaativat yhä kattavampia ja yhä kalliimpia palveluita. Sieltä se ratkaisu löytyy.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Ja, arvoisa puhemies, tässä yhteydessä on pakko oikein korostaa sitä pointtia, että kun meitä perussuomalaisia yleensä haastetaan sillä, että ”eihän se maahanmuutto maksa Suomelle mitään, että kertokaa nyt, mistä konkreettisesti leikkaisitte maahanmuutossa”, niin tämä on juurikin se iso kysymys, että silloin kun tänne Suomeen tulee humanitaarista maahanmuuttoa, olisi moninkertaisesti kustannustehokkaampaa auttaa lähtöalueitten vieressä — kun heitä tulee tänne, niin sen jälkeen se piikki lähtee auki. Se tulee näkymään niin useassa erilaisessa palvelussa, kun heihin käyttää rahaa, ja tänään, jälleen kerran, me olemme todistamassa yhden hallituksen esityksen osalta, kuinka maahanmuuttajien osalta jälleen tätä kulupainetta tulee. Ja siksi on niin vaikeata aina, kun nämä kustannukset menevät eri ministeriöitten alle, laittaa semmoista selkeätä momenttia, että tämän verran pystyy suoraan leikkaamaan, ja sitten kun me olemme vaatineet, että nämä maahanmuuton kustannukset pitäisi selvittää, niin hallitus ei ole tähän suostunut. Tätä ei ole Suomessa vielä kunnolla virallisten tahojen osalta selvitetty. Suomen Perusta -ajatuspaja on ainut, joka näitä on selvittänyt. Mutta tässä, arvoisa puhemies, on jälleen yksi kohde, missä suomalaisten verovaraja menee maahanmuuttajien palveluihin ja tällä kertaa asumisneuvontaan myöskin somaliksi. [Mai Kivelän välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

15.38 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Oma koti on perusoikeus. Hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti tavoitteenamme on poistaa asunnottomuus Suomesta vuoteen 2027 mennessä. Vasemmistolle tämä tavoite oli tärkeää saada mukaan hallitusohjelmaan, ja olemme ajaneet koko hallituskauden vahvaa asuntopolitiikkaa, joka vie Suomea eteenpäin kohti yhteiskuntaa, jossa kenenkään ei tarvitse kokea asunnottomuutta.

Meidän on pyrittävä ehkäisemään asunnottomuutta kaikin keinoin. Tämän lisäksi asunnottomuutta kokevia on tuettava niin, että heidän oikeutensa kotiin voi toteutua. Asunnottomuuden taustalla on yhä useammin taloudellisia ongelmia. Talousongelmista johtuvia asuntojen menetyksiä voidaan ehkäistä juuri asumisneuvonnalla. Neuvonta on kustannustehokas keino ehkäistä asunnottomuutta.

Arvoisa puhemies! Olen pitänyt itse esillä asumisneuvonnan asemaa koko tämän hallituskauden. Hyvinvointialueilla asumisneuvonnan asema oli jäämässä epäselväksi, kun nyt sosiaalipalvelut ovat hyvinvointialueiden vastuulla jatkossa, mutta asuntopolitiikkahan kuuluu edelleen kunnille. Tämä laki turvaa asumisneuvonnan rahoituksen, joka on tärkeää, minkä lisäksi se auttaa kuntia ottamaan roolia asumisneuvonnan toteuttamisessa jatkossa. Kunnat voisivat siis jatkossa hakea asumisneuvonnan valtionavustusta Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:ltä.

Esityksellä ehkäistään asumisen ongelmia ja asunnottomuutta parantamalla asumisneuvonnan saatavuutta riippumatta siitä, asuuko henkilö vuokralla, asumisoikeusasunnossa vai omistusasunnossa, riippumatta myös siitä, jos asuu vuokralla, asuuko ARA-vuokra-asunnossa vai yksityisen vuokralaisena. Pallo on jatkossa kunnilla, mutta hallitus kannustaa ja tukee tällä esityksellä kuntien mahdollisuuksia vahvaan asuntopolitiikkaan. Tämä on hienoa.

Kuka tahansa meistä voi joutua tahtomattaan taloudellisiin ongelmiin. Koronapandemia ja nyt myös Venäjän hyökkäyksestä johtuva energiakriisi pahentavat tilannetta. Asumisneuvonnalla ei toki makseta sähkölaskuja, mutta se on tärkeä tuki esimerkiksi vuokravel-

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

kojen, häätöjen ja siten myös asunnottomuuden juurisyiden ehkäisyssä. Tämä laki osoittaa jälleen, kuinka hallitus on sitoutunut ajamaan konkreettisia toimia yhdenvertaisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi sekä syrjäytymisen estämiseksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

15.41 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Kun halutaan ehkäistä asunnottomuutta, niin se on todellakin juuri niin kuin edellä edustaja Lohikoski sanoi, eli asumisneuvonta on siihen kyllä kustannustehokas tapa. Ja varsinkin tällaisena aikana, jolloin asuntomarkkinat ovat epävarmat, asumiskulut nousevat, on tosi tärkeää nähdä, kuinka asumisneuvonta on keino ehkäistä sitä asunnottomaksi joutumista. Tämän hallituksen esityksen avulla voidaan turvata asumisneuvonnan tarvitsema rahoitus.

No, meille vasemmistossa asuntopolitiikka on yksi ihan keskeisistä prioriteeteista, ja olemme sekä hallituksessa että eduskunnassa puolustaneet sosiaalisesti oikeudenmukaista asuntopolitiikkaa ja konkreettisia toimia asunnottomuuden estämiseksi ja sen poistamiseksi. Toki myös itselleni helsinkiläisenä on tietenkin tämä tärkeä asia, koska asunnottomuus on niin paljon keskittynyt pääkaupunkiseudulle.

No, tämä tavoite on ollut myös hallituspuolueissa jaettu, kun tavoitteeksi on silloin kauden alussa tosiaan otettu tavoite poistaa asunnottomuus Suomesta kahdessa vaalikaudessa. Asunnottomuuden ehkäisemisessä yksi näistä hallituksessa sovituista keinoista on ollut tämä asumisneuvonnan resursointi.

Ja lopuksi haluan vielä sanoa, että aivan kuten tässä edellä esim. edustaja Lohikoski ja myös ministeri Ohisalo sanoivat, niin kyllä minäkin ajattelen niin, että kaiken asuntopolitiikan lähtökohtana pitäisi olla se ihmisoikeus- ja perusoikeusajattelu eli se, että koti on perusoikeus ja jokaisella on oikeus kotiin ja yhteiskunnan tehtävä on tätä oikeutta varmistaa. Onkin hyvä, että tämä lakiesitys nyt saatiin tänne eduskuntaan, koska ajattelen, että tämä kyllä sitten omalta osaltaan edistää tätä tavoitetta. Ja ympäristövaliokunnassa me käydään sitten esimerkiksi näitä lausunnoissa nostettuja asioita tarkemmin läpi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö poissa. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

15.43 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Asunnottomuus on kallista niin yhteiskunnalle kuin inhimillisesti, ja asumisneuvonta on osoittautunut tehokkaaksi ja kustannustehokkaaksi keinoksi ennalta ehkäistä asunnottomuutta. Siksi kirjasimme hallitusohjelmaan, että asumisneuvonnasta tehdään lakisääteistä ja että siihen osoitetaan riittävät resurssit. Lisäksi kirjasimme, että asumisneuvonta turvataan yhdessä kuntien kanssa ja sitä on oltava tarjolla asumismuodosta riippumatta. Näitä kirjauksia edustaja Lohikosken kanssa siellä olimme tekemässä, ja tähän tämä hallituksen esitys nyt vastaa.

Asumisneuvonnan kehittyminen Suomessa on alkanut itsenäisinä palvelukokeiluina eri paikkakunnilla. Kunnat ovat kehittäneet asumiseen liittyvää toimintaansa pääosin itsenäisesti osana erilaisia lakisääteisiä tehtäviä tai niiden ohella. Tämän hallituksen esityksen mukaisella tuella kuntia nyt kannustetaan tarkastelemaan asumisneuvonnan tarvetta, olemassa olevaa tarjontaa ja kehittämismahdollisuuksia kokonaisuutena omalla alueellaan. Kunnilla on mahdollisuus tuen avulla muun muassa käynnistää puuttuvia palveluja, laajentaa palveluja kaikkiin asukasryhmiin sekä tehostaa palvelujen koordinoitua. On tärkeää,

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

että tällä hallituksen esityksellä varmistetaan, että kunnan ei tarvitse itse tuottaa tätä palvelua omana työnä, vaan sen tuottamisesta on mahdollista sopia esimerkiksi yleishyödyllisen vuokrataloyhteisön, yksityisen palveluntuottajan tai järjestön kanssa, mutta neuvonta on aina asukkaalle maksutonta. Itsekin tiedän espoolaisena, että esimerkiksi Espoon Asunnot on hyvin menestyksellisesti asumisneuvontaa tarjonnut omissa taloyhtiöissään.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessäkin todetaan, että sen haittapuolena on, että kannustimet ovat määräaikaisia ja määräraha, talousarvio, varmistuu vuosittain, ja se voi vaikuttaa toiminnan pitkäjänteisyyteen kunnissa. Mutta onkin tärkeää, niin kuin tässä ministerikin hyvin toi esiin, että tämän määräaikaisen lain aikana tehdään toimivuusarviot ja niiden pohjalta sitten johtopäätökset, miten asumisneuvonnasta tehdään lakisääteinen pysyvä palvelu — tai näin toivon tietenkin, että seuraavat hallitukset sitten osaltaan tekevät, mutta tämä esitys antaa sille työlle hyvän pohjan. Tässä esityksen määräaikaisuutta varmasti perustele myös se, että sote-uudistus muuttaa kuntien ja hyvinvointialueiden tehtäviä, ja varmasti asumisneuvontakin saattaa vielä hakea paikkaansa siinä kokonaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Asunnottomuuden ehkäisy on aivan erityisen tärkeää tässä maailmanajassa, kun elinkustannukset nousevat ja elämä on monin tavoin epävarmaa. Moninainen tuki ja neuvonta takaa sen, että haavoittuvassa asemassa olevat eivät putoa yhteiskunnan syrjälle. Asunnottomuuden luonne on muuttunut asuntopulasta haasteeksi pitää asunto, ja asumisneuvonnan avulla pystytään ehkäisemään häättöjä, mikä on aivan avainasemassa asunnottomuuden vähentämisessä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

15.47 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Suomessa oli vuoden 2021 lopulla 3 950 yksin elävää asunnotonta. Vaikka asunnottomuus on viime vuosina vähentynyt nopeasti, meillä on silti yli 600 ihmistä, jotka viettävät yönsä ulkona, porrashuoneistoissa, ensisuojuksissa. Lisäksi pitkäaikaisasunnottomien määrä on lisääntynyt jo kahtena vuonna peräkkäin. Vuoden 2021 lopulla pitkäaikaisasunnottomia oli 1 320.

Tämän hallituksen tavoitteena on ollut puolittaa asunnottomuus vaalikauden aikana ja poistaa se vuoteen 2027 mennessä. Tässä on tärkeänä työkaluna ollut eurooppalaisittainkin johtava asunnottomuustyön asunto ensin -periaate. Sen keskeisenä ajatuksena on jokaisen oikeus asuntoon sosiaalisesta ja terveydellisestä tilasta riippumatta. Kun asunnottomalle mahdollistetaan asuminen omassa asunnossa, auttaa se muiden elämän ongelmien ratkaisemisessa. Ongelmien, kuten päihdeongelman, velkaantumisen, ratkaiseminen ei ole edellytyksenä asumisen järjestämiselle, vaan päinvastoin asunto usein auttaa laajan ongelmavyöhykkeen purkautumisessa.

Asunto on olennainen osa ihmisen arkea, ja sen menettäminen aiheuttaa moninaisia muita sosiaalisia ongelmia. Asunnottomuuden ehkäisy on erityisen tärkeää tässä ajassa, jossa elinkustannukset nousevat. Moninainen tuki ja neuvonta takaavat sen, että haavoittuvassa asemassa olevat eivät putoa yhteiskunnan syrjälle. Korona-aikana asumisen ongelmista olevia on ollut aiempaa enemmän, kun ihmiset ovat viettäneet enemmän aikaa kotona ja naapuririidat ja talousongelmat ovat hankaloittaneet elämäntilanteita. Vanheneva väestö myös lisää ikäihmisten avun tarvetta. Heikentynyt toimintakyky hankaloittaa asunnosta ja laskuista huolehtimista.

Asumisneuvoja auttaa järjestelemään vuokratärastejä, hankkimaan asukkaalle tarvittavaa tukea. Käytännön toimet kuitenkin vaihtelevat eri puolilla Suomea. Yhdessä kunnassa asu-

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

misneuvonta on osa sosiaalipalveluja, toisissa taas ei, joissain kunnissa palvelua ei ole tarjolla lainkaan. Minäkin halusin nostaa hyvän esimerkin kotikunnastani Espoosta, jossa asumisneuvonnan osana käytössä on ollut tämmöinen vertaistuki, vertaisneuvoja: henkilö, joka on itse joskus kärsinyt asunnottomuudesta ja osaa samaistua siihen tilanteeseen, jossa asunnoton on, ja antaa sellaisia ohjeita ja neuvoja, jotka oikeasti siinä arjessa auttavat.

Asunnottomuuden luonne on muuttunut. Asuntopulan rinnalla oleellinen osa haastetta on pitää asunto. Asumisneuvonnan avulla pystytään etenkin ehkäisemään häättöjä. Ympäristöministeriön vuonna 2011 teettämän selvityksen mukaan yksi häättö maksaa yhteiskunnalle 5 000 – 20 000 euroa, joten häädtöt käyvät myös yhteiskunnallisesti kalliiksi. On tärkeää, että asumisneuvonnasta tehdään lakisääteistä ja siihen osoitetaan riittävästi resursseja. Asumisneuvonnan pitkäjänteinen, tässä esityksessä viisivuotinen, lakisääteinen tuki kunnille auttaa ehkäisemään asumisen ongelmia ja asunnottomuutta vahvistamalla ja vakiinnuttamalla asumisneuvonnan saatavuutta asumismuodosta riippumatta.

Jatkossa on syytä tarkistella, onko kunta vai hyvinvointialue sitten se mahdollinen asumisneuvonnan kotipesä, ja tässä työssä ei tule hukata järjestöjen osaavaa työtä asumisneuvonnassa ja ylipäätään asunnottomien auttamisessa. Ja kyllä hieman kauhistelin tätä perusuomalaisen puhetta, jossa, jotta maahanmuuttajien palveluita voitaisiin torpata, oltaisiin valmiita torppaamaan palvelut kaikilta. [Pia Lohikoski: Juuri näin!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Taimela, olkaa hyvä.

15.51 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Niin kuin tässä salissa on nyt jo käynyt useamman kerran ilmi, niin tämän lain tarkoitus on yksinkertaisesti parantaa asumisneuvonnan saatavuutta. Esitys tukee osaltaan myös hallitusohjelman tavoitteita hyvinvoinnin edistämisestä ja eriarvoisuuden vähentämisestä. Nykyisen hallituksen hallitusohjelmaan on kirjoitettu tavoite asunnottomuuden poistamisesta kahdessa vaalikaudessa, ja jo tehtyjen selvityksienkin perusteella on selvää, että asumisneuvonnalla vähennetään kustannustehokkaasti asumisen ongelmia ja ehkäistään siten asunnottomuutta, kuten kollegat jo tässä takana myös omissa puheenvuoroissansa kertoivat.

Tämän lain avulla kannustetaan kuntia kehittämään ja laajentamaan erilaisia asumisneuvontapalveluita siten, että neuvontaa olisi saatavilla riippumatta siitä, onko apua tarvitsevalla asukkaalla omistusasunto, vuokra-asunto vai muuhun hallintamuotoon perustuva asunto. Niin kuin tässä keskustelussa kävi myös ilmi, ikinä ei tiedä, kuka meistä näitä apuja ja palveluita jossain vaiheessa elämäänsä tarvitsee.

Laki olisi voimassa viiden vuoden määräajan, ja mikä tärkeää, lain toimivuutta arvioidaan, vaikuttavuutta tullaan seuraamaan ja asumisneuvonnan saatavuutta ja järjestämistapoja myös tarkastellaan tämän ajanjakson aikana. Haluan myös todeta pöytäkirjoihin, että oman puolueeni tavoitteena on vakiinnuttaa asumisneuvonta määräajan jälkeen.

Arvoisa herra puhemies! Olen myös jotenkin tyytyväinen. Tämä asiahan, että yhteiskunnassamme on tuhansia asunnottomia, on sinänsä todella surullinen. Toki sekin pitää muistaa, että osa on asunnoton jopa vähän omasta tahdostaan eikä tavallaan huoli apua siihen omaan asunnottomuuteensa. Mutta olen tyytyväinen, että me saadaan tämä esitys käsiteltyyn eduskuntaan ja meille valiokuntaan tässä syksyllä, jolloin myös vietetään valtakunnallisia Asunnottomien yö -tilaisuuksia — tämä päivähän on 17. lokakuuta. Olen itse osallistunut näihin tilaisuuksiin säännöllisesti yli kymmenen vuoden ajan, ja toivoo sopii, että mahdollisimman moni kollega tekee samoin. Tänä vuonna se osuu maanantaipäiväksi,

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

elikkä se on meidän maakuntapäivä ja toki moni meistä on kaupunginvaltuustossa ja hallituksissa, mutta se on myös tilaisuutena sellainen, että se aika pitkälle yöhön useilla paikkakunnilla järjestetään. Sanoisin, että nuo tilaisuudet ovat kärjessä omassa muistijäljessäni tämän työn aikana, jota olen saanut täällä eduskunnassa tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt meillä on tämän asian käsittelyyn neljä minuuttia aikaa, ja siihen sisään kuuluu ministerin puheenvuoro, minuutti. — Eli edustaja Kankaanniemi, kolme minuuttia, pyyntö.

15.54 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Asunnottomuuden poistaminen on meidän kaikkien yhteinen tavoite. Se on selvä, ja se on ollut jo vuosikymmeniä erilaisissa hallitusohjelmissa, mutta siihen ei ole päästy, ja siksi sitä työtä pitää jatkaa. Sitä, voidaan-ko siihen päästä byrokratiaa lisäämällä, neuvoja ja heidän toimistojaan vahvistamalla kunnissa, epäilen.

Meillä on tavattoman tärkeätä, että nuorille annetaan asumiseen ja talouteen liittyvää opetusta ja koulutusta koulussa, toisella asteella, joka on nyt kaikille pakollinen, ja myös armeijassa miehille ja naisillekin, jotka siellä ovat. Eilen vierailin Tikkakosken varuskunnassa, ja siellä kerrottiin, että siellä annetaan jokaiselle ikäluokalle talouskoulutusta, ja siinä yhteydessä myös asumisasiat ovat erittäin ajankohtaisia, koska nuoret ovat siirtymässä itsenäiseen elämään.

Arvoisa puhemies! Tässä esitetään siis asumisneuvonnan tukea kunnille hieman epämääräisesti. Voisin ajatella, että tämä olisi helpommin järjesteltävissä niin, että meidän nykyistä talous- ja velkaneuvontaa laajennettaisiin talous-, velka- ja asumisneuvonnaksi. Siellä on aika usein varmaan juristikoulutuksen saaneita henkilöitä, ja he ovat maakuntatasolla. Ei siis tarvitse mennä kuntasektorille eikä kunnittain tarkastella asioita, eikä hyvinvointialueille, kun sinne täytyy se lainmuutoksen kautta viedä, jos sinne viedään tätä toimintaa. Meillä olisi tämä organisaatio jo valmiina sinne lisätä tehtäviin asumisneuvonnan antaminen, ja silloin sitä saataisiin myös asuinpaikasta riippumatta.

Tämän hallituksen malli on nyt sikäli ongelmallinen, että ne kunnat, jotka järjestävät, saavat valtiolta mahdollisesti tukea jonkun määrän, mutta niissä kunnissa, jotka eivät sitä sitten järjestä, asukkaat ovat heikommassa asemassa. Eli toivoisin, että tätä näkökulmaa valiokunnassa tarkasteltaisiin ja hallituksessa myös.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia hyvin tiiviistä puheenvuorosta. — Ministeri Ohisalo, minuutti.

15.56 Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa hyvin kävi ilmi se, että varmasti kaikki puolueet sekä oppositiossa että hallituksessa kannattavat tavoitetta siitä, että asunnottomuus Suomesta poistetaan. Asunto on ihmisoikeus, perusoikeus, ja sen eteen meidän täytyy täällä tehdä kaikki voitavamme.

Suomihan on onnistunut vähentämään asunnottomuutta erittäin hyvin. Jos maailmanlaajuisesti jotain Suomesta tiedetään sosiaalipolitiikan saralla, niin se on se, että asunto ensin -periaate toimii. Asunto tulee aina ensin, ja sieltä lähtee kuntoutuminen. Oli kyseessä vaikkapa mielenterveys- tai päihdeongelma, heikko taloudellinen tilanne, niin näiden parantuminen on vaikeaa, jos ei ole kotia, asuntoa.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Tässä nostettiin esille myös talous-, velkaneuvontaa. Itse ajattelen, että nämä kulkevat hyvin myös käsikkäin monin paikoin. Siellä, missä tehdään asuminneuvontaa, samalla katsotaan myös ihmisten taloudellista tilannetta laajalti, eli tämäkin esitys mahdollistaa kyllä kaiken tämän tekemistä. Edustajat hyvin nostivat esille vaikkapa järjestöjen roolia tässä. Niillä on erittäin paljon asiantuntemusta, osaamista, ja tämäkin on hyvä jatkossa meidän turvata.

On tärkeää, jos pääsemme tässä ikään kuin kokeilukauden jälkeen, sitten myöhemmässä vaiheessa, aidosti vakiinnuttamaan tämän toiminnan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.58.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.17.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaksi jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 8 käsittelyä. — Ja edustaja Rantanen, Mari.

17.17 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Olen tainnut aikaisemminkin tässä salissa sanoa, että olen pikkuhiljaa ruvennut tuntumaan papukaijalta, joka jauhaa jatkuvalla syötöllä erilaisista maahanmuuton asioista, mutta en ole itse siihen syypää, vaan itse asiassa hallitus tuo tänne niin paljon näitä esityksiä, että siitähän se tietenkin johtuu, mutta se välillä kieltämättä hämmästyttää.

Tässä asuminneuvonnan asiassa, kuten edustaja Tynkkynen ansiokkaasti toi esiin, todella on niin, että Helsingissä asuminneuvonnasta yli 90 prosenttia menee vieraskielisille. Ja kun täällä hurskasteltiin tässä ensimmäisessä keskusteluosiossa siitä, kuinka tehokas ja tarpeellinen keino tällainen asuminneuvonta on asunnottomuuden ehkäisyyn, niin täytyy kyllä sanoa, että en tiedä, ovatko täällä edustajat kuinka paljon käyneet Asunnottomien yössä, mutta ei se näytä kyllä kantasuomalaisia tavoittavan ainakaan täällä Helsingissä, ja olettaisin, että liekö sitten muissakin isoissa kaupungeissa tämä tilanne.

On suorastaan hämmästyttävää, että itse asiassa koko asuminneuvontaa ei ilmeisesti ihan hirveästi tarjota edes meidän asunnottomille, perteille ja mateille, kun tämä suhdelu on tällainen. Jos meillä Helsingissä on noin 16 prosenttia väestöstä maahanmuuttajataustaisia tai vieraskielisiä ja he käyttävät tästä asuminneuvonnasta yli 90 prosenttia, niin kyllähän nämä luvut ovat jälleen kerran perin kummallisia. Itse rohkenen kyllä epäillä tämänkin päivän täysistunnon perusteella, että itse asiassa ei täällä ole hallitusta kyllä kiinnostanutkaan mikään muu kuin tuottaa näitä palveluja maahanmuuttajille ja vieraskielisille ja laittomasti maassa oleville, mikä kyllä meidän näkökulmastamme on täysin käsittämätöntä, ja itse asiassa toivoisin, että tämän lain käsittelyssä huomioidaan nämä tilastofaktat, jotka tässä asiassa ovat, ja pyritään kääntämään se niin, että siellä myös ihan tavan suomalaiset saavat apua näihin asunnottomuuden ja asunnottomuuden uhkan asioihinsa,

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

eikä niin, että tämäkin palvelu on jälleen kerran muka kaikille, mutta suunnataan sitten oikeastaan vain yhdelle väestöryhmälle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Tynkkynen.

17.20 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Vihreitten edustaja Inka Hopsu, minua inhottaa se tapa, millä te tänään olette tehnyt politiikkaa täällä. Täällä eduskunnassa ei saa käyttää erästä tiettyä sanaa, joten joudun muuntamaan sen toiseen muotoon. Te olette, edustaja Hopsu, puhunut täällä tänään muunneltua totuutta, ja se ei kerta kaikkiaan käy. Omassa puheenvuorossanne juuri sanoitte — kirjoitin sen sanatarkasti ylös — viittasitte meihin perussuomalaisiin ja meidän aikeisiimme, että jotta maahanmuuttajien palveluita voitaisiin torpata, niin oltaisiin valmiita torppaamaan palvelut kaikilta. Ja juuri omassa puheenvuorossani — se on täällä näin [Puhuja näyttää paperia], ja sen voi lukea alusta loppuun, ja se tulee löytymään myöskin eduskunnan pöytäkirjoista — sanoin tällä tavalla: ”En usko, että kukaan tässä salissa vastustaa asunnottomuuden taklaamista tai esimerkiksi sitä, että nuorelle kasautuviin ongelmiin päästäisiin aikaisemmassa vaiheessa puuttumaan. Näihin meidän pitääkin panostaa.” Näin sanoin.

Me perussuomalaiset totta kai kannatetaan sitä, että asunnottomuuteen puututaan, ja me ollaan puhuttu siitä todella, todella paljon. Se on meille tärkeä asia. Siis muutenkin yhteiskunnalle niin inhimillisesti kuin taloudellisesti tulee halvemmaksi, että kukaan, oli kyseessä suomalainen tai maahanmuuttaja, ei asu kadulla. Mutta se meidän pointtimme tässä keskustelussa, jonka te täysin halusitte ohittaa, on se, että jos tänne Suomeen otetaan humanitaarista maahanmuuttoa, niin tämä on se seuraus eli silloin niitä yhteisiä verorahoja aletaan käyttämään ja prosentuaalisesti suhteutettuna vielä enemmän maahanmuuttajien tukipalveluihin, ja silloin se on meiltä poissa.

Me olemme tässä keskustelussa yrittäneet tuoda esille sitä pointtia, että maahanmuutto, vääränlainen maahanmuutto, oikeasti maksaa Suomelle, ja eri yhteyksissä tämä tulee esille, ja tänään tässä yhteydessä se on tullut esiin.

Mutta pyydän, että jatkossa, edustaja Hopsu, ne muunnellut totuudet jätetään pois ja tehdään politiikkaa puhtaalla tavalla. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Genomikeskuksesta

Hallituksen esitys HE 110/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Lähetekeskustelua varten varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Lindén, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.58 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä asia, Genomikeskus, on aika kaukana niistä asioista, jotka viime päivinä ovat eniten puhututtaneet sosiaali- ja terveydenhuollossa, kuten tänään esimerkiksi kuultu välikysymys tai muuten julkisuudessa olevat ajankohtaiset asiat, mutta täytyy muistaa, että on syytä tehdä myös pitkäaikaista, pitkäjänteistä lainsäädäntöä. Itse asiassa jo edellisen hallituksen aikana on aloitettu sitä työtä, jota nyt tässä sitten konkretisoidaan tällä esityksellä.

Hallitus esittää eduskunnalle säädettävän lain Genomikeskuksesta, joka tulisi voimaan 1. tammikuuta 2023. Ehdotetun lain tarkoituksena on tukea ihmisen geneettisen tiedon vastuullista ja yhdenvertaista käyttöä ihmisten terveyden hyväksi perustamalla uusi viranomainen, Genomikeskus. Laissa säädettäisiin Genomikeskuksen perustamisesta ja tehtävistä. Genomikeskus olisi hallinnollisesti osa Terveyden ja hyvinvoinnin laitosta, mutta toimisi siitä itsenäisenä kansallisena asiantuntijaviranomaisena terveyteen liittyviä geneettisiä analyysejä ja geneettisen tiedon käsittelyä koskevissa asioissa.

Lakiehdotuksen strategisena taustatavoitteena on se, että Suomessa keskityttäisiin geneettisen tiedon käytössä korkean lisäarvon tuottamiseen terveysalalla ihmisten terveyden hyväksi. Hyötyjä odotetaan sekä terveyshyötyinä yksilöille ja väestölle että kokonaistaloudellisesti kustannusvaikuttavan terveydenhuollon, tehostetun tutkimuksen ja liiketoiminta- ja innovaatioympäristön kehittämisellä Suomessa. Genomikeskuksesta luotaisiin taho ohjaamaan ja seuraamaan geneettisen tiedon tehokasta ja vaikuttavaa käyttöä suomalaisessa terveydenhuollossa.

Genomikeskuksen toiminnan kustannuksiksi ollaan arvioitu ensimmäisen vuoden osalta 1,5 miljoonaa euroa ja sen jälkeen noin miljoona euroa vuodessa. Genomikeskuksen perustaminen rahoitettaisiin kansallisia osaamiskeskittymiä koskevalta talousarvionmomentilta 33.03.25. Kustannukset muodostuisivat pääosin henkilöstön palkkaamisesta ja tilakuluista sekä myös osin markkinoinnista, viestinnästä, matka- ja kokouskuluista sekä mahdollisesta ostopalveluna hankitusta asiantuntemuksesta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen mukainen genomilaki sisältäisi viisi pykälää, joista kolme on näitä mahdollisuuksia, ja kakkosessa ja kolmosessa varsinaisesti säädetään sitten itse sisällöstä.

2 §:ssä säädettäisiin tehtävistä. Genomikeskuksen tehtävänä olisi toimia kansallisena asiantuntijaviranomaisena ihmisen geneettisen tiedon käsittelyä ja terveyteen liittyviä geneettisiä analyysejä koskevissa asioissa. Genomikeskuksen tulisi toiminnassaan antaa tehtäviensä toimialaan lukeutuvia suosituksia, kehittää sidosryhmäyhteistyötä ja alueellista toimintaa sekä tarjota yleistasoista kansalaisneuvontaa.

Genomikeskus ei olisi terveydenhuollon toimintayksikkö eikä se ottaisi kantaa yksittäisen kansalaisen hoitoon liittyviin asioihin. Genomikeskus edistäisi geneettiseen tietoon ja geneettiin analyyseihin liittyvää yhteiskunnallista keskustelua sekä alan tutkimusta ja koulutusta. Tämän lisäksi Genomikeskus voisi muutoin kuin edellä esitellyin tavoin tukea geneettisen tiedon vastuullista ja yhdenvertaista käsittelyä ihmisten hyvinvoinnin ja ter-

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

veyden hyväksi. Tarkoituksena on varmistaa Genomikeskuksen laajat ja joustavat mahdollisuudet toimia tehtävänsä mukaisesti. Kotimaisen tehtäväkentän lisäksi Genomikeskuksen tulisi osallistua kansainväliseen toimintaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö nimittäisi Genomikeskuksen johtajan viideksi vuodeksi kerrallaan, ja hän puolestaan nimittäisi muun henkilöstön. Genomikeskuksen toiminnan tueksi perustettaisiin genomilääketieteen asiantuntijaryhmä — tämä on erittäin tärkeä asia — sekä sidosryhmäpaneeli. Asiantuntijaryhmän tehtävänä olisi laatia ja ylläpitää geneettisen tiedon käsittelyä ja hyödyntämistä koskevat Genomikeskuksen toiminnan periaatelinjaukset. Asiantuntijaryhmän osaamisesta olisi lain tasolla säädetty, ja siinä olisi laaja edustus niin tieteen kuin käytännön toimijoiden puolelta. Asiantuntijaryhmän rinnalle perustettava sidosryhmäpaneeli kokoaisi puolestaan esimerkiksi potilasjärjestöjen edustajat Genomikeskuksen toiminnan periaatelinjauksien laatimistyöhön.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Rantanen, Mari.

16.03 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tähän lakiesitykseen liittyy monenlaisia näkökulmia, mutta täytyy sanoa, että tämän alan asiantuntijoiden vastustus on kyllä varsin suurta. Tässä ei ole tehty, jälleen kerran, vaikuttavuus- ja kustannusarvioita kunnolla. Lainsäädännön arviointineuvosto on todennut, että tällaiselle lainsäädännölle ei ole perusteita ja nämä hyödyt eivät tässä lakiesityksessä ole uskottavia. Lisäksi mahdolliset haitat on jätetty arvioimatta.

Asiantuntijat ovat myös todenneet sen, että tällainen poliittisesti ohjattu viranomaisen vaarantaisi klinisen lääketieteen ja tieteellisen tutkimuksen perusarvoja. Mielestäni tämä on kyllä tässä kohtaa erittäin varteenotettava argumentti, joka olisi kyllä syytä eduskunnan käsittelyssään huomioida.

Tämähän liittyy tähän isompaan lakipakettiin, jossa on toisiolaki ja biopankkilain uudistaminen sekä asiakastietolaki, mutta ihmisten oikeus yksityisyyteen ja itsemääräämisoikeus terveystietoihinsa ovat toissijaisia, toisin kuin yleensä sivistysmaissa. Näin kirjoittavat tämän alan asiantuntijat. Kyllä sanoisin, että eduskuntakäsittelyssä on kyllä syytä nyt ottaa huomioon nämä arviot, joita tältä osin esitetään. Sen lisäksi, että toisiolakia, joka on voimassa, on jo nyt kritisoitu hyvin voimakkaasti, että se on epäonnistunut, niin en oikein ymmärrä, miksi pitäisi sitten jatkaa tämän tyyppistä lainsäädäntöä, joka ei nähtävästi ole sellainen kuin pitäisi olla. Ja täytyy kyllä nyt todeta, että itse asiassa THL, jonka alaisuuteen tätä uutta organia ollaan tekemässä, myös lausuntokierroksella kritisoi tätä uutta hallintohäkkyrää. Eli jos ministeri näihin kriittisiin huomioihin vastaisi, olisi hyvä, mutta toivoisin kyllä eduskunnassa käsittelevältä valiokunnalta tarkkuutta tämän lain kanssa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Puisto.

16.05 Sakari Puisto ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä on hyvin nopeasti kehittyvä ala. Jos ajatellaan vaikka pelkkää DNA-sekvensointia, niin siitä on tullut huomattavasti nopeampaa ja edullisempaa. Tietysti siinä on vielä se toinen kysymys, että mitä johtopäätöksiä siitä sekvensoidusta datasta tehdään, mutta tämähän mahdollistaisi sinänsä ainakin pidemmällä aikavälillä yksilöidynnän lääketieteen ja täsmälääketieteen ja henkilökohtaisten hoitosuunnitelmien tekemisen. Asiaan liittyy hyvin paljon erilaisia eettisiä kysymyksiä, joihin en tässä mene.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Kuten edustaja Rantanen otti edellisessä puheenvuorossa esille tämän lausuntopalautteen, itsekin luin sen, ja siinä oli kyllä huomattavan paljon kriittisiä äänenpainoja ja ristiriitaisia äänenpainoja oikeastaan ihan kauttaaltaan alkaen sen Genomikeskuksen perustamisen tarkoituksesta ja siitä, miten se pitäisi tehdä, ja niin edespäin.

Tästä oikeastaan kysyisinkin ministeriltä, että kun tämä hallituksen esitys on nyt täällä eduskunnassa, niin miten te suhtaudutte näihin ristiriitaisuuksiin, näihin kriittisiin havaintoihin, joita on siis tullut huomattavan paljon nimenomaan täältä kliiniseltä ja lääketieteen ammattihenkilöiltä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Purra.

16.07 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! Luulenpa, että emme tarvitse ehdotuksen mukaista Genomikeskusta. Lakiehdotuksen hyödyt eivät ole uskottavia, kuten useat asiantuntijat ovat todenneet, eikä vaikuttavuus- ja kustannusarvioita ole tehty kunnolla. Ja kuten edustaja Rantanen edellä, myös mahdolliset haitat on jätetty täysin huomiotta tästä ehdotuksesta, vaikka niistä on varoitettu sekä lausuntokierroksella että julkisuudessa. Itse asiassa lakiehdotus on monilta lääketieteen asiantuntijoilta saanut täystyrmäyksen.

Lakiehdotuksessa ehdotettu poliittisesti ohjattu viranomainen vaarantaisi monien näkemysten mukaan kliinisen lääketieteen ja tieteellisen tutkimuksen perusarvoja. Näkisin, että tällaisia perusarvoja Suomessa, missä tutkimustyö on hyvin korkeatasoista ja kansainvälisestikin huomiota keräävää, ei kannattaisi riskeerata. Tutkimuksen vapaus ja tutkijoiden ja tutkimuslaitosten autonomia ovat oleellisia. Monien arvioiden mukaan laki jopa halvaantaisi suomalaisen lääketieteellisen tutkimuksen.

Lakiehdotuksen mukaan geneettisen tiedon paremman hyödyntämisen odotetaan edistävän yritysten investointeja sekä tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Kukaan ei kuitenkaan ole selkeästi osoittanut, että Genomikeskuksen perustaminen saisi aikaan tällaisia tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalle tarkoitettuja hyötyjä.

Arvoisa puhemies! Kritiikkiä asiantuntijalausunnoissa tuli myös tietoturvasta, yksilön-suojasta ja kustannuksista. Tämä on terveydenhuollon niukkojen resurssien väärinkäyttöä. Jälleen on todettava, että luulisi hallituksella olevan suurempiakin ongelmia tällä alalla tällä hetkellä ratkottavanaan. Nämäkin resurssit, jotka tietenkään kokonaisuudessaan eivät ole valtavat, voisi kohdentaa järkevämmiin.

Genetiikan palvelut ovat asiantuntijoiden mukaan jo tällä hetkellä yhdenvertaisesti tarjolla kaikille Suomessa asuville, ja tarvittavat verkostotkin ovat olemassa. Näkisin, että eduskunnassa uuden lain pitäisi lähtökohtaisesti muuttaa asioita nykytilaa paremmaksi, mutta tässä lakiehdotuksessa niin ei näytä olevan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt ministeri Lindén, kaksi minuuttia.

16.09 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén: Arvoisa puhemies! Kuten viittasin puheenvuoroni avaussanoissa, niin varmasti tällä hetkellä on terveydenhuollossa konkreettisia ajankohtaisia ongelmia ihan riittämiin, mutta on myös aina huolehdittava pitkäjänteisyydestä ja katsottava tarpeeksi kauas eteenpäin. Olen tietoinen siitä, että tässä on kriittisiä huomioita esitetty, ja olen luonnollisesti niihin paneutunut. Myös tämän lakiesityksen sivulla 49 hyvin perusteellisesti esitetään yhteenveto niistä kriittisistä huomioista — joskin täällä on myös maininta, että ”useat lausunnonantajat pitivät hallituksen esitysluonnoksen

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

tavoitteita kannatettavina”, ja sitten on pitkä, pitkä luettelo siitä, mitkä tahot ovat olleet tätä mieltä.

Tämä kokonaisuus, johon tässä viitattiin, johon kuuluvat toisiolaki, biopankkilaki, laki kliinisestä lääketutkimuksesta ja laki kliinisestä tutkimuksesta — se on siis eri kuin tämä kliininen lääketutkimus, jonka edellä sanoin — on vaativa kokonaisuus, ja silloin kun näitä lakeja on täällä eduskunnassa ollut, niin perusteluineen ne ovat olleet erittäin paksuja ja vaativia. Tämä on hyvin tärkeä kysymys. Tämä ei tulisi THL:n alaisuuteen, tämä sijoitettaisiin THL:n organisaatioon, mutta se olisi itsenäinen viranomainen — THL:n pääjohtaja ei olisi sillä tavalla esimies tämän yksikön johtajalle. Ja tämän kaikkein tärkein tehtävä on itse asiassa ylläpitää ja tukea juuri sitä asiantuntijakeskustelua, jonka piiristä on jossain määrin tätä kritiikkiä tullut. Tiedän viisi, kuusi, seitsemän kritiikinesittäjätahoa, olen perehtynyt heidän antamaansa kritiikkiin. Olen myös parikymmentä vuotta ollut esimiestehtävissä ehkä kaikkein vaativimmissa tutkijayhteisöissä, mitä Suomesta löytyy, eli yliopistosairaaloissa, ja tiedän, että siellä tutkijoilla on yleensä pelkoa siitä, että viranomaiset ylipäätään tulevat jollekin alalle, mutta kyllä me tarvitsemme tämänkaltaisen organisaation, pienen ja kevyen, joka ylläpitää, johtaa tätä kehittämistä ja sitten käy tätä keskustelua ja sillä tavalla tukee myös näitä asiantuntijoita. Siitä on pitkälti kysymys.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalalla annetun lain 2 §:n ja rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 112/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä yhteydessä enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Lindén, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.12 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terveystieteissä on tällaisia käsitteitä kuin kiireellinen hoito, kiireetön hoito, on jopa puolikiireellinen hoito ja käsite päivystyksellinen hoito, joka on ikään kuin vielä nopeampaa toimintaa tarkoittava kuin kiireellinen hoito. Ja sitten on määritelty esimerkiksi laissa tämä kiireellinen hoito, kuten siellä myös sitten kuvataan kiireetöntä hoitoa niin, että se on hoitoa, jota potilas voi jäädä odottamaan joksikin aikaa ilman, että hänen terveydentilansa siitä huonontuu. No, sitten jos me puhumme välttämättömästä

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

kiireettömästä hoidosta, niin me olemme itse asiassa tekemisissä sellaisen käsitteen kanssa, joka voitaisiin minusta tulkita niin, että se on hoitoa ja jos sitä ei anneta, niin olemme kohta potilaan kanssa tilanteessa, jossa hän tarvitsee sitä kiireellistä hoitoa.

Nyt tässä on kyseessä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain ja rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta. Tämä on siis tämä muodollinen puoli, eli mitkä ovat ne lait, joita muutamme, mutta tämän sisältöhän on käytännössä nytten se, että näitä lakeja tällä tavalla muuttamalla me velvoittaisimme nämä äsken luetellut organisaatiot järjestämään tiettyjä välttämättömäksi arvioituja terveydenhuollon palveluita eräisiin ryhmiin kuuluville ulkomaalaisille henkilöille. Voimassa olevan lainsäädännön mukaanhan kyseisillä henkilöillä on oikeus kiireelliseen hoitoon, mutta ei ole oikeutta kaikkiin julkisen terveydenhuollon palveluihin eikä tämänkään lain jälkeen ole.

Esityksen tavoitteena on nykyistä paremmin turvata näiden henkilöiden oikeutta välttämättömään huolenpitoon ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen ja kansainvälisten Suomea sitovien ihmisoikeussopimusten velvoitteita noudattaen. Esitetyillä välttämättömiksi arvioituilla terveystaluuilla on tavoitteena myös estää henkilöiden terveydentilan huononeminen sellaiseksi, että tarvittaisiin kiireellistä hoitoa, joka olisi joka tapauksessa järjestettävä ja joka todennäköisesti rasittaisi Suomen terveydenhuoltojärjestelmää ja aiheuttaisi enemmän kustannuksia. Välttämättömäksi arvioitujen terveydenhuollon palvelut on esityksessä rajattu, eli kyse ei ole kattavasta oikeudesta kaikkiin kiireettömiin terveyspalveluihin. Raskauden ja synnytyksen hoitoon ja tiettyihin tartuntavaaraa aiheuttaviin tauteihin kohdistuvat palvelut tulisi lisäksi järjestää. Alaikäisille tulisi järjestää kaikki tarvittavat terveydenhuollon palvelut saman laajuusena kuin niille alaikäisille, joilla on Suomessa kotikunta. Arvioitaessa palveluiden välttämättömyyttä otettaisiin huomioon henkilön Suomessa oleskelun ennakoitu kesto, ja arvion tekisi aina terveydenhuollon ammattihenkilö.

Sääntelyä ei sovellettaisi henkilöihin, jotka ovat hakeutuneet Suomeen varta vasten saadakseen täällä terveydenhuollon palveluita. Sääntely koskisi monia eri henkilöryhmiä. Sääntelyä sovellettaisiin henkilöihin, joilla ei ole oleskelulupaa Suomessa, eli niin sanottuihin paperittomiin. Lisäksi sääntely koskisi tilapäisen oleskeluluvan nojalla Suomessa oleskelevia henkilöitä, joilla ei ole Suomessa kotikuntaa tai joita ei lain nojalla rinnasteta hyvinvointialueen asukkaaseen, esimerkiksi opiskelijat ja eräät työntekijät, sekä sellaisia Suomessa oleskelevia EU- ja Eta-valtioiden ja Sveitsin kansalaisia, joihin ei sovelleta heidän asuinvaltionsa sosiaaliturvalainsäädäntöä, sekä heidän perheenjäseniään.

Hoitoa saanut henkilö olisi ensisijaisesti itse vastuussa annettujen terveydenhuollon palveluiden kustannuksista. Jos kustannuksia ei saataisi perittyä henkilöltä itseltään, valtio korvaisi järjestävälle taholle aiheutuneet kustannukset asiakasmaksun ylimenevältä osuudelta. Korvausta haettaisiin Kansaneläkelaitokselta. Vastaavaa menettelyä sovelletaan voimassa olevan lain nojalla kiireellisen hoidon kustannusten osalta.

Arvoisa puhemies! Suomea sitovien ihmisoikeussopimusten valvojat ovat useampaan otteeseen kiinnittäneet huomiota siihen, ettei Suomen nykyinen lainsäädäntö riittävällä tavalla takaa kaikkien henkilöiden terveyttä koskevaa oikeutta. Suomea on kehoitettu varmistamaan, että kaikilla henkilöillä on sekä laissa että käytännössä mahdollisuus saada tarvitsemaansa terveydenhoitoa. Tämä tarkoittaisi terveydenhoitoa koskevan oikeuden laajuuden

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

tarkistamista, mutta myös sitä, että kaikkien olisi taloudellisesti käytännössä mahdollista hyödyntää oikeuttaan.

Muutoksella voidaan arvioida olevan myös kustannuksia säästäviä vaikutuksia niiltä osin, että voidaan välttää kalliimpaa ja kiireelliseksi muuttunutta hoitoa. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan paperiton ja paperittoman kaltaisessa tilanteessa oleva ohjautuu usein hoitoon vasta, kun terveydentila on jo huonontunut ja tarvitaan kiireellistä hoitoa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari.

16.17 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että ministeri Lindén tässä päätyi kikkailemaan sanoilla. Ensinnäkin paperiton-termi: Sanoitte ”niin kutsutut paperittomat”. Kysymys on siitä, että Suomessa joko oleskellaan laillisesti tai laittomasti. Kaikilla on paperi, se paperi voi olla myöskin kielteinen turvapaikkapäätös. Ja sanon tässä yhteydessä, että kyllä tavoitteen ei pidä olla se, että me hoidamme kaikkien vaivat verenpaineista lähtien. Tavoitteen pitää olla se, että maasta poistutaan tai maasta poistetaan, jos ei ole täällä lupaa. Ja jos on tarkoitus, että hoidetaan omassa kotimaassa ne terveysasiat, niin sitten poistetaan sinne hoitoon. On nimittäin niin, että maailmassa on yli 7,7 miljardia ihmistä, ja jos me tulkitsemme ihmisoikeussopimuksia siten, että Suomessa pitäisi kaikkia mahdollisia hoitaa, niin kyllähän se tulkinta on nyt vähän erikoinen.

Täytyy nyt todeta tässä se, että ymmärrän, että nämä esitykset tulevat todennäköisimmin vihreiden ja vasemmiston ajatuspajasta, mutta ministeri Lindén, te, joka olette ollut terveydenhuollossa pitkään, tiedätte tämänhetkisen terveydenhuollon kriisin — meillä on valtavat hoitojonot esimerkiksi HUS-alueella — ja nyt te kehtaatte tuoda tähän eduskuntaan tällaisen esityksen, joka entisestään tukkii meidän erikoissairaanhoitoa. Pidän toimintaanne kyllä ihmeellisenä. Teiltä sopisi odottaa kyllä huomattavasti paljon enemmän, niin teiltä kuin SDP:ltä ja keskustalta erityisesti.

Nämä kustannukset, joita tässä esitetään, ovat nekin oudosti laskettuja. Nämä eivät voi pitää millään tavalla paikkaansa. Tässä on arvioitu itse asiassa Helsingin paperittomien kustannuksia vuodelta 2019 ja siitä räpäisty laskea jonkunnäköinen vaikutusarvio. Tähän asiaan liittyy suoria kustannuksia, mutta tähän liittyy myöskin välillisiä kustannuksia. Jos me teemme tämäntyyppisiä houkutustekijöitä, että jää tänne tai tule tänne, niin pitää muistaa, että siinä tulee muitakin kuin terveydenhuollon kustannuksia. Kuten varmasti täällä tiedetään, Helsinki teki tämän laittomasti maassa oleskelevien palveluiden laajennuksen vuonna 2017, ja tämä on tavattoman kallista Helsingille. Nämä kustannukset nousevat joka vuosi: kokonaiskustannus oli vuonna 2019 semmoinen ehkä reilu 2,2 miljoonaa ja 2020 se oli jo 4 miljoonaa. Silloin kun tämä päätös tehtiin Helsingin kaupunginvaltuustossa, puhuttiin noin 250 000:sta, ja meillä menee miljoonia tällä hetkellä, HSL:n lipuista lähtien. Ja on ihan selvä asia, että jos me lähetämme semmoisen viestin, että tule Suomeen, vaivasi hoidetaan, niin samallahan he voivat itse asiassa elellä täällä varsin mukavasti, kun Helsinki sitten hoitaa tämän.

Helsingiläisille veronmaksajille tämä tuntuu sopivan, mutta on myöskin hyvä huomata siellä maakunnissa, että kun tähän asti Helsinki on hyvin pitkälti maksanut nämä erikoissairaanhoidon kustannukset täällä Helsingissä, niin nyt tällä esityksellä, kun tämä tuodaan lakiin, näitä maksavat myöskin maakunnan ihmiset omissa veroissansa. Sinänsä helsinkiläisenä kansanedustajana minun pitäisi olla hyvin kiitollinen siitä, että hyvä, kun tuotte tä-

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

män lakiin, niin silloin me pääsemme halvemmalla, mutta enpähan vain ole, koska tämä asia ei kuulu meille. Minä laittaisin mieluummin niitä veroeuroja siihen, että kun täällä saa kielteisen turvapaikkapäätöksen, niin jos ei henkilö poistu, silloin hänet laitetaan säilöön, kunnes hän poistuu tai hänet poistetaan — ei niin, että me rupeamme täällä tarjoamaan palveluita ja itse asiassa jopa houkuttelemaan tänne ihmisiä.

Tämä esitys on ollut tässä salissa 2015 viimeksi, ja täytyy kyllä sanoa, että edelleen pidän Kari Rajamäkeä yhtenä fiksuimpana SDP:n edustajana, joka silloin uskalsi pöydätä tämän asian ja todeta, että tähän liittyy liikaa riskejä. Tuolloin 2015 vielä lääkärit uskalsivat sanoa, että esitys on täysi susi. Esimerkiksi tuossa rajan takana Pietarissa on huomattava määrä ihmisiä, jotka eivät saa hiv-hoitoa, eivät saa tuberkuloosihoidoa, joka on erityisen kallista hoitoa. Silloin se uskallettiin sanoa, mutta jotakin tapahtui tällä välin, koska enää niitä lausuntoja ei ihan hirveästi näy.

Ja on niin, että kun muutoinkin Marinin hallitus on syöttänyt tähän saliin valtavan määrän sellaisia lakiesityksiä, jotka itse asiassa ovat nakertaneet meidän maahanmuuttopolitiikan lähestulkoon täysin — tänne pääsee helpoilla säännöillä ja täältä ei joudu kukaan pois — niin itse asiassa tähän päälle tämän esityksen tuominen on suorastaan vastuutonta. Tämä on täysin vastuutonta, tämä Marinin hallituksen maahanmuuttopolitiikka, kaiken kaikkiaan, mutta erityisesti tällaisia ei pitäisi tänne tuoda.

Ja täytyy sanoa, että löysin tästä esityksestä vieläpä bonuksena tällaisen varsin erikoisen yksityiskohdan sen lisäksi, että tämä on muutenkin umpikahju esitys. Kuunnelkaapas tätä: HUS on kertonut, että ”paperittomista potilaista 88 prosenttia saapui ilman lähetettä ja vain 12 prosenttia läheteellä”. ”Ilman lähetettä saapuneita voidaan pitää kiireellisinä.” Onko siis näin, että tässä maassa, jossa ihmiset eivät saa erikoissairaanhoitoa, kun he eivät pääse sinne perusterveydenhuoltoonkaan, saati, että saisivat lähetteen, niin meillä on luotu järjestelmä, jossa laittomasti maassa oleva voi mennä erikoissairaanhoidon päivystykseen ilman lähetettä? Tämä on täysin käsittämätöntä, mutta näin täällä teidän hallituksen esityksessä lukee. Ja on kyllä sanottava tästä viestinä sinne koteihinkin, että jos ette pääse terveydenhuoltoon ja erikoissairaanhoitoon, niin tehkää niin kuin laittomasti maassa olevat, menkää sinne erikoissairaanhoitoon ilman lähetettä, minkä jälkeen katsotaan, että teitä voidaan pitää kiireellisenä tapauksena. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Hyrkkö.

16.25 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Oikeus terveyteen on osa ihmisarvoista elämää, ja sivistysvaltiossa me emme jätä hoitamatta haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä, esimerkiksi lapsia tai raskaana olevia naisia.

Tätä lakiesitystä on odotettu pitkään. Toissa vaalikaudella se kaatui kokoustekniseen kikkailuun, edellinen hallitus ei edes yrittänyt turvata haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten oikeutta terveyteen ja elämään. No, tällä välin tätä tilannetta on paikkailtu kuntien ja vapaaehtoisvoimin työskentelevien ammattilaisten toimesta, ja heille suuri kiitos. Aloite tämän tilanteen korjaamiseksi on itse asiassa alun perin tullut lääkäreiltä, jotka ovat huomanneet omassa työssään, että he eivät pysty hoitamaan kaikkia hoitoa tarvitsevia. Kyse on siis paitsi siitä, saavatko ihmiset niitä välttämättömiä, tarvitsemiaan hoitopalveluita ja huolenpitoa, myös siitä, saavatko meidän sote-alan ammattilaiset tehdä työtään eettisesti keskeisellä tavalla.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Kuten ministeri täällä totesi, tällä lailla turvattavien palveluiden puuttuminen voi usein ennen pitkää johtaa siihen, että tarvitaankin sitä kiireellistä ja kalliimpaa hoitoa. Tämä muutos on siis paitsi inhimillisesti kestävä myös taloudellisesti järkevä. Laki madaltaa hoitoon hakeutumisen kynnystä esimerkiksi raskauteen ja synnytykseen liittyvissä asioissa. Jos sitä hoitoa ei saa tai jos sen saamisesta on epävarmuutta, niin meillä on edessä aivan turhia inhimillisiä tragedioita. On hyvä, että tähän puututaan. Aika kylmävä on se perussuomalaisiltakin kuultu ajatus, että ihmiset ihan lapsista lähtien jätetään vain oman onnensa nojaan, [Leena Meren välihuuto] jätetään hoitamatta ne heidän sairautensa ja ongelmansa. Näin pandemian jälkimainingeissa tuntuu myös ihan itsestään selvältä, että esimerkiksi tartuntatauteihin ja rokotuksiin liittyvät palvelut kuuluvat lain piiriin.

No, kokemukset muun muassa Helsingistä, Espoostakin, ovat myös osoittaneet, että mitään tällaista suurta ryntäystä tai ikään kuin näiden palveluiden houkuttimena toimimista ei ole ilmennyt. Tämä houkutteluargumentti ei ole kestänyt merivettä aikaisemmin, eikä se sitä kyllä kestä nykyäänkään.

Arvoisa puhemies! Vaikka osa tästä salista kuinka toivoisi, niin tässä ei ole kyse nyt maahanmuuttopolitiikasta, vaan tässä on kyse ihmisten hengen ja terveyden suojelemisesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hopsu.

16.27 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille, että tämä vuosia tarvittu laki lopulta etenee. On aika korjata aiemmin tapahtunut virhe.

Suomea sitovien ihmisoikeussopimusten valvojat ovat kiinnittäneet jo pitkään huomiota siihen, ettei Suomen nykyinen lainsäädäntö riittävällä tavalla takaa henkilöiden terveyttä koskevien oikeuksien toteutumista. Ihmisoikeuksien kannalta onkin erittäin tärkeää, että lakiesitys takaa kaikille Suomessa oleskeleville henkilöille jatkossa välttämättömät terveyspalvelut. Paperittomien terveydenhuollossa on ollut nyt kuntakohtaisia eroja, kun osa kunnista — etenkin ne, joissa paperittomia asuu paljon — on pitänyt järkevänä ja tarkoituksenmukaisena palvelun järjestämistä. On hyvä, että jatkossa hyvinvointialueiden tarjoamat palvelut ovat yhdenvertaisia.

Paperittoman määritelmä hallituksen esityksessä on laaja ja perusteltu. Paperittoman määritelmään kuuluu niin maassa laillisesti oleskelevia henkilöitä — esimerkiksi perhesiiteen perusteella oleskelulupaa odottavat henkilöt; opiskelijat, joiden viisumin ehtona on ollut sairastuvakuutus, mutta se ei katakaan kaikkea hoitoa; EU:n kansalaiset, jotka eivät kuulu kotimaansa sairausvakuutuksen piiriin — kuin maassa laittomasti oleskelevia. Tällä käsitteellä usein sekoitetaan ja hämmennetään, ehkä tahallaankin.

Terveyspalveluiden näkökulmasta palveluiden tarjoaminen kaikille hallituksen esityksessä esitetyille ryhmille on järkevää, sillä henkilöiden oleskelun luonne Suomessa on pysyvää tai pitkäaikaista. Paperittomuus ei myöskään ole mikään pysyvä ihmisen ominaisuus. Yhdessä hetkessä voit olla paperiton ja toisessa hetkessä oikeutettu täysiin palveluihin. Suomessa paperittomana tai paperittoman kaltaisessa tilanteessa oleskelevien henkilöiden kokonaismäärää on ollut vaikea arvioida, ja se myös muuttuu. Järjestöiltä, eri toimijoilta ja viranomaisilta yhdessä kerätyn tiedon perusteella se arvio tällä hetkellä on 3 000—6 000 henkilöä, jotka ovat paperittomia tai paperittoman kaltaisessa tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Paperittomilla henkilöillä on nykyisin oikeus kiireelliseen terveydenhuoltoon. Oikeus on kapeampi kuin esimerkiksi turvapaikanhakijoilla. Ei ole sellaista

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

perusteltua syytä, miksi tilapäisellä oleskeluluvalla olevalla henkilöllä olisi kapeammat oikeudet saada palvelua kuin kansainvälistä suojelua hakevalla henkilöllä. Paperittomille ja paperittomien kaltaisessa tilanteessa oleville esitetään nyt samoja oikeuksia kuin mitä turvapaikanhakijoilla jo on.

Esityksen mukaisesti hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän, tulisi kiireellisen hoidon lisäksi järjestää alueellaan oleskeleville paperittomille ja paperittomien kaltaisille henkilöille lääketieteellisesti perustellut välttämättömät palvelut samoin perustein kuin asukkaille. Paperittomilla lapsilla olisi oikeus terveydenhuollon palveluihin samoin perustein kuin niillä alaikäisillä, joilla on kotikunta Suomessa. Tämä lasten aseman tasavertaisuus on mielestäni erittäin tärkeää. Laki siis parantaa hyvin haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden asemaa. Joskus on sanottu, että yhteiskunnan kehityksen mitta on se, kuinka hyvin se huolehtii kaikista heikoimmassa asemassa olevistaan, ja olen iloinen, että tämä laki etenee.

Arvoisa puhemies! Termit ”kiireellinen” ja ”välttämätön” menevät monesti myös sekaisin. Kiireellinen hoito viittaa hoitoon, jonka järjestämistä ei voi viivästyttää. Monesti se tulkitaan vain päivystyksellisenä hoitona, mutta todellisuudessa kiireellinen hoito on tätä laajempaa. Muun muassa aliravitsemuksen hoito tai tietyt lääketieteelliset kokeet ovat kiireellistä hoitoa, vaikka eivät tapahdukaan päivystyksessä. Välttämätön hoito taas viittaa lääkärin välttämättömäksi arvioimaan hoitoon, muun muassa raskauden seurantaan, tiettyjen tartuntatautien hoitoon tai kroonisten sairauksien hoitoon, kuten verenpainetaudin hoitoon.

Voin kertoa yhden esimerkin, jossa tämä kiireellisyys ja välttämättömyys ja myös tämä kustannuskysymys, josta äsken useampikin puhui, kävi ainakin itselleni hyvin selväksi: Oli henkilö, joka kärsi kovista selkävivusta. Näitä hoidettiin, koska ne olivat sellaisia, jotka johtivat unettomuuteen. Lääkärillä oli tiedossa, että vaivan syy oli se, että henkilöllä oli erimittaiset jalat, mutta apupohjallisen teettäminen taas ei kuulunut tähän kiireelliseen hoitoon, ja silloin nämä selkävivot, niiden kalliit hoidot, työttömyyspäivät ja muut jatkuivat mutta tätä itse vaivaa ei saatu hoidettua.

Kuten hallitus on esittänyt, välttämättömän hoidon määrittäminen on hyvä säilyttää terveydenhuollon ammattilaisella, lääkäriä siis, ilman tiukemman rajauksen tekemistä. Lääkärillä on ammattitaito tehdä yksilöllistä ja potilaskohtaista arviota hoidon tarpeesta ja toteutuksesta, ja tämä pätee myös paperittomien henkilöiden kohdalla. Lääkärillä on vastuu potilaasta, ja siksi on hyvä, että hänellä on myös oikeus päättää siitä hoidon toteutumisesta.

Ajoissa hoitaminen on kustannustehokasta. Hoidon tarpeen muuttuessa kiireelliseksi on lain mukaan velvollisuus antaa hoitoa jokaiselle maassa olevalle jo nyt. Kiireellisen hoidon antaminen on usein jo kalliimpaa kuin vaivaan puuttuminen ajoissa, välttämättömän hoidon antaminen — siis myös se mahdollisuus on, että tällä myös säästetään kustannuksia.

Lääkärilehti vuodelta 2018, jos kiinnostaa, on kirjoittanut pitkän tiedepääkirjoituksen äitien ja lasten hoidon eduista ja välttämättömyydestä. Myös siellä todetaan tämä, että paperittomien äitien raskaudenaikainen seuranta on kiistatta halvempaa kuin se, että äidit haakeutuvat suoraan synnyttämään. Ruotsissa on tehty paljon tutkimusta. On tällainen kuin Hatem vuodelta 21, ja hänen tutkimuksensa osoittavat, että huolimatta lainsäädännön sallimasta oikeudesta terveyspalveluihin paperittomat eivät aina ole tietoisia hoito-oikeudestaan ja edelleen pelkäävät näistä kustannussyistä ja jättävät sen vuoksi palveluja käyttämättä. [Leena Meren välihuuto] Toinen syy voi olla se, että luottamusta viranomaiseen ei ole ja

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

palvelu jää myös sen takia käyttämättä. Samoissa tutkimuksissa kävi selville myös, että toisaalta myöskään viranomaisilla ei aina ole sitä tietoa, minkälaista hoitoa tulisi antaa, ja myös he tarvitsevat koulutusta, ja tämä laki turvaa myös sen tiedon kattavuutta.

Tämä esitys ehkäisee [Puhemies koputtaa] inhimillisiä tragedioita ja vahvistaa meidän koko yhteiskunnan turvallisuutta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt edustaja Peltokangas.

16.35 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Minulta kysytään usein, että Mauri, miksi sinä puhut niin paljon maahanmuutosta. Kun 2019 tulin tähän taloon, lupasin äänestäjilleni, että tartun niihin epäkohtiin, jos huomaan sen, että suomalaisten veroeuroja käytetään liiallisesti maailman halaamiseen eikä siihen, mihin suomalaiset ne selkänahastaan maksavat. Se on yksinkertainen fakta, ja sitä jatkan.

Tässä nyt käsittelyssä olevassa esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annettua lakia sekä rajat ylittävästä terveydenhuollosta annettua lakia. Uudistus velvoittaisi terveystaluita järjestävät tahot järjestämään myös kiireettömiä palveluita henkilöille, joilla ei ole lailliseen oleskeluun oikeuttavaa oleskelulupaa Suomessa — siis henkilöille, joilla ei ole lailliseen oleskeluun oikeuttavaa oleskelulupaa Suomessa. Katson, että laillisen oleskeluluvan puuttuessa henkilön ei pitäisi olla edes Suomen maaperällä, saati sitten kiireettömien terveystaluiden piirissä. Hallitus käyttää jälleen kaiken tarmonsä tehdäkseen Suomesta koko maailmalle yleisen, ilmaisen terveyskeskuksen, jonka maksumiehenä toimii tietenkin suomalainen veronmaksaja.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä palveluiden välttämättömyyden arvioinnissa jää terveydenhuollon ammattilaisen arvioitavaksi se, miten pitkään henkilön ennakoituaan viettävän aikaa Suomessa. Mistä terveydenhuollon ammattilainen voi sellaista luotettavasti arvioida? Tulijan oman kertomuksen mukaan? Voi hyvän aika. Tässä on ilmiselvä aukko, joka on suoranainen kutsuhuuto väärinkäyttäjille ilmaisten palveluiden pariin.

Esityksen mukaan uudistuksen myötä Suomen valtio myös korvaisi järjestävälle taholle aiheutuneet kustannukset, mikäli kustannuksia ei pystyttäisi perimään henkilöltä itseltään. Uskooko joku tosissaan, että laittomasti maassa oleskelevalta saadaan perittyä latiaakaan koskaan? [Mari Rantanen: Ei usko!] Sinä maksat. Miten anonymin varallisuutta pystytään luotettavasti arvioimaan? Esityksessä todetaan, että palvelu ei koske niitä henkilöitä, jotka ovat tulleet maahan ilmaisten terveydenhuoltopalveluiden vuoksi. No, se on hyvä toteamus, mutta mistä me tiedämme sen, onko tulija hakeutunut Suomeen varta vasten nauttimaan ilmaisista terveystaluiden?

Toisin sanoen terveystalut ovat lähes säännönmukaisesti täysin vastikkeettomia tulijoille. Kysymyksessä on jälleen vain uusi massiivinen menoerä. Milloin, arvoisa hallitus, te alatte käyttämään suomalaisten veroeuroja ahdingossa olevien suomalaisten hyväksi? Tällaista höttöä te tuotte tänne joka päivä, ja me käsittelemme tällaisia asioita jälleen keran tässä kriisissä. [Leena Meri: Älä muuta sano!]

Arvoisa puhemies! Oppositio on juuri aiemmin tänään, tässä täysistunnossa, tuonut pöydälle tämänhetkiset ongelmat Suomen terveydenhuollossa välikysymyksen muodossa. Ongelmakohdat ovat kyllä olleet hyvin hallituksen tiedossa, sillä asioista on kyllä julkisuudessa käyty laajaa keskustelua viime aikoina. Esimerkiksi viime kuussa arvoisa ministeri Lindén oli sitä mieltä, että päivystysten ruuhkiin ei ole tarjota minkäänlaista auttavaa kättä

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

tässä hetkessä. Anonyymeille ja laittomasti maassa oleville on kuitenkin tarjota tätä kuuluisaa auttavaa kättä. Tämä on käsittämätöntä. Kun tällaisia esityksiä tulee samaan aikaan, kun Suomen terveydenhuoltojärjestelmä kriisiytyy kovaa vauhtia, on nyt pakko kysyä kansankielellä: onko siellä ministeriössä penaali auki, ja tippuuko kyniä matkalle? Ideologiansa mukaisesti hallitus asettaa jälleen ulkomaalaisten ja laittomasti maassa olevien laajemat terveystalut prioriteettilistan kärkeen. Nämä ovat juuri niitä paljon puhuttuja arvovalintoja, joita me perussuomalaiset emme allekirjoita. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja ministeri Lindén, kolme minuuttia.

16.40 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén: Arvoisa puhemies! Kiitän hyvästä ja mielenkiintoisesta keskustelusta, jossa tämän asian ulottuvuudet ovat varmasti tulleet aika hyvin käydyiksi läpi.

Aloitan sillä, että jos tämä lakimuutos johtaisi oikeasti sairaiden ihmisten vyöryyn maailmalta Suomeen veronmaksajien hoidettavaksi ja maksettavaksi, en kannattaisi tätä lakiesitystä. Tässä on arvioitu kustannusvaikutuksiksi noin yksi miljoona euroa: se on viidestoistatuhannesosa Suomen terveydenhuollon kuluista tällä hetkellä — viidestoistatuhannesosa.

Tässä on kysymys siitä, että Helsinki ja Espoo jo tällä hetkellä kuntina toimivat tällä tavalla. Turku ja Vantaa ovat rajanneet jossain määrin tiukemmiksi nämä kriteerit, niin että ne kohdistuvat siellä vain lapsiin ja raskaana oleviin äiteihin. Ja tämä malli, mitä tässä itse ajattelen, mitä tarkoitetaan välttämättömällä hoidolla, on minun mielestäni lähempänä sitä Turun ja Vantaan mallia kuin esimerkiksi Helsingin ja Espoon mallia.

Tässä ei olla aiheuttamassa minkäänkokoista invaasiota Suomeen. Luvut ovat erittäin vähäisiä, mitä meillä ylipäätään tämänkaltaista hoitoa Suomessa tällä hetkellä on. Ja mitä tulee päivystysruuhkiin, niin en ole kyllä ymmärtänyt, että päivystysruuhkissa olisi missäänpäin Suomea yhtäkään sellaista tilannetta, että ne johtuisivat tämänkaltaisista potilaista. Sivumennen sanottuna tuo legenda, joka lentää ilmassa, että olisin sanonut, että ei ole mitään tehtävissä päivystysruuhkille: olen todennut, että ministerillä ei ole välittömästi seuraavalle viikolle tuoda mitään ylimääräistä hoitohenkilökuntaa, [Leena Meri: Entäs sitä seuraavalle?] mutta teemme niitä muutoksia, joilla tämä koko kriisi ja ongelmakenttä terveydenhuollossa on ratkaistavissa. Tämä selvyiden vuoksi tässä yhteydessä.

Minun mielestäni kysymys on käytännössä nyt juuri siitä, niin kuin täällä keskustelussa on tuotu esille ja minkä itsekin tuossa esittelyssäni totesin, että meillä on tällä hetkellä se tilanne, että jos ihminen lyö kirveellä jalkaansa tai tulee joku muu, liikenneonnettomuus tai joku vakava sairauskohtaus, emme me silloin Suomessa kysy, kuka te olette ja miksi te olette täällä. On myös tilanteita, joissa ollaan aika lähellä tätä, mutta ne eivät ole niin kiireellisen hoidon tarpeessa, eikä meidän pidä päästää niitä tilanteita muuttumaan niin kiireellisiksi, että me sitten vasta antaisimme hoitoa. Tässä mielessä kysymys on siitä välttämättömästä kiireettömästä hoidosta, joka on kapeampi käsite kuin kiireetön hoito kaiken kaikkienensa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt keskustelu ja asian käsittely tässä yhteydessä keskeytetään, ja niitä jatketaan tässä samassa istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.43.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.22.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn kohdan 10 käsittelyä. — Ledamot Kvarnström. Han är borta. — Edustaja Meri.

17.23 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä on nyt syytä aluksi lyhyesti siis kerrata, mistä tässä esityksessä on kysymys, koska tässä oli hieman taukoa tuohon keskusteluun. Elikkä tässä luodaan velvoite terveydenhoitoviranomaisille antaa terveystoimintapalvelua laajemmin kuin nykyisin, elikkä nykyisin voi saada vain kiireellistä hoitoa, tässä sitä laajennettaisiin. Ja nyt on hyvä muistaa, että tässä puhutaan laittomasti maassa olevista henkilöistä.

Hallituksen esityksessä todetaan, että paperittomilla tarkoitetaan pääosin henkilöitä, jotka oleskelevat Suomessa ilman ulkomaalaislainsäädännössä säädettyä viisumia, oleskelulupaa tai muuta oikeutta saapua Suomeen tai jatkaa oleskelua Suomessa. Edelleen todetaan, että tästä henkilöryhmästä käytetään myös termiä ”säännönvastaisesti tai laittomasti maassa oleva henkilö”.

En oikeastaan ymmärrä, mitä varten tälle asialle on pitänyt antaa niin monta eri nimeä, kun tässä on nyt kysymys siis lainvastaisesti maassa olemisesta: ei ole lupaa olla täällä, on tullut kielteinen päätös, ja sillä hyvä. En tiedä, mitä varten tätä pitää yrittää häivyttää. Paperiton-sana kuulostaa ehkä joistakin semmoiselta, että se ei olisi niin vakavaa. Olen nähnyt joskus puhuttavan myös ”liikkuvasta väestöstä”, elikkä siinä vielä enemmän häivytetään. Muistaakseni se on ollut tuolla Vihreän Langan kirjoituksessa, jos en ihan väärin muista. Se on hyvin häivyttävää, ja sillä yritetään saada se asia näyttämään muulta kuin siltä, mistä siinä on kysymys.

Jos ajatellaan yleisesti yhteiskuntaa ja oikeusvaltiota, josta täällä hyvin paljon halutaan puhua — ja hyvä, että puhutaan, kuten esimerkiksi tuossa edellisessä kohdassa siitä, että ihmisillä olisi mahdollisuus päästä tuomioistuimeen ja saada asiansa hoidettua — niin tuntuu aika erikoiselta, että meillä on sitten ryhmä ihmisiä, joiden ei tarvitse noudattaa esimerkiksi tuomioistuimen ja viranomaisten päätöksiä. Olet saanut kielteisen turvapaikkapäätöksen, se on lainvoimainen, olet laittomasti maassa, sinun tulisi poistua. Tai olet saanut karkotuspäätöksen, et poistu, olet laittomasti maassa. Ei missään tapauksessa pidä laajentaa tämän ihmisryhmän palveluita.

Kysymys on siis tämän vihervasemmistohallituksen ideologisista kannanotoista. Täällä vihreiden edustajat toivat erilaisia yksittäisiä esimerkkejä siitä, kuinka ikävästi joku henkilö ei esimerkiksi voi saada jotain apuvälinettä. No joo. Kuten täällä keskustelussa on tullut esille, niin maailmassa on lähes kahdeksan miljardia ihmistä, ja jos me nyt jokaiselle tässä lähdetään apuvälineitä hankkimaan, niin inhimillisesti se on varmasti tälle ihmiselle tärkeätä, mutta suomalaisten verovarot eivät yksinkertaisesti siihen riitä.

Minä lähdän siitä, että minut ovat valinneet tänne suomalaiset veronmaksajat ja suomalaiset ihmiset, jotka haluavat, että minä ajan täällä perussuomalaisen puolueen edustajana perussuomalaista arvomaailmaa, jossa kyllä oman kansan ja veronmaksajien etu tulee ensisijaisesti verrattuna erityisesti laittomasti maassa oleviin ihmisiin.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Saan valtavasti puheluita esimerkiksi tästä Uudenmaan alueelta, Keski-Uudenmaan sote-alueelta. Ihmiset soittavat ihan perusterveydenhuoltoon. Sieltä ei palata, vaikka on jättänyt soittopyynnön. Useamman päivän saa odottaa ikäihminen, vanhus, että pääsisi hoitoon. Tiedän, että ihmiset viimeisillä rahoillaan menevät yksityiselle lääkärille, jotta saavat apua. Ja lääkäri vaihtuu koko ajan, ja pitää aloittaa alusta se hoitopolku, ja omalääkäreistäkin on luovuttu. Kyllä näitä tarinoita löytyy.

Kyllä minä laitan henkilökohtaisesti edelle sen, että suomalainen veronmaksaja tässä haluaa omia palveluitaan hoidatettavan, eikä niin, että me tarjoamme täällä laittomasti maassa oleville palveluita. Jos nyt sitten hallitus tällaista ajaa, niin se on hyvin heidän ideologiansa mukaista, mutta minusta käytetään rehellisesti termiä ”laittomasti maassa oleva”, ja se on tämän hallituksen ideologia.

Sitten minua häiritsi täällä, kun ministeri Lindén ja ehkä muutamissa muissakin puheenvuoroissa ja myös hallituksen esityksessä on tuotu esille, että Suomen kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet edellyttävät tätä laajentamista. Kun nyt katsoo tämän lausuntopalautteen täältä hallituksen esityksestä itsestään, niin valtiovarainministeriö on kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, ettei esityksessä täysin aukottomasti ole esitetty, että Suomen nykyinen lainsäädäntö olisi ristiriidassa kansainvälisten velvoitteiden kanssa. Tässä on niin kuin vähän keksimällä keksitty tämä syy, miksi tätä halutaan ajaa, eikä olla suoraan myönnetty, että tämän hallituksen yksi ideologinen hanke on se, että laittomasti maassa olevista tulee laillisesti maassa olevia, jolloin koko meidän turvapaikkajärjestelmä romuttuu. Eihän sillä ole mitään merkitystä, jos tänne lopulta kaikki saavat jäädä. Se on kutsuhuuto tuolla sosiaalisen median maailmassa, että lähtekää Suomeen: sieltä saa lopulta asunnon, tuet, sosiaalityöt ja terveydenhoidonkin.

Tämä oli kyllä minusta erittäin yllättävä tieto, minkä edustaja Rantanen oli täältä löytänyt, että ilman lähetettä sinne painellaan. Juuri tuossa kerroin, että minä saan hyvin paljon puheluita esimerkiksi Uudenmaan eläkeläisiltä siitä, että he eivät saa edes lääkäreitä puheliimeen, jotta saisivat sen lähetteen. Ei tarvitse edes haaveilla tällaisista palveluista, vaikka ovat ikänsä, 40—50 vuotta veroja maksaneet ja tehneet pitkää päivää tämän yhteiskunnan eteen.

Muutenkin tätä lausuntopalautetta kun lukee, täällä on hyvin huolestuttavia nostoja, ja toivon, että niitä valiokunnassa käydään erittäin huolellisesti. Täällä on esimerkiksi näin, Kansaneläkelaitos tuo esille, että nämä niin sanotut paperittomat henkilöt vain ilmoittavat hoitoon hakeutuessaan, että he kuuluvat tähän piiriin. Miten täällä nyt sitten mukamas tutkitaan sitä, että henkilö on tullut tänne turistina tai ettei hän ole tullut vain hoitoa tavoittelakseen?

Täällä on myöskin näistä kustannusarvioista herätetty epäilystä, ja Kuntaliitto on tuonut esille, että tulisi vielä pohtia, mitä tämä tekee meidän kriisinsietokyvylle ja hoitoonpääsyle, kun tiedetään, mikä meillä on tilanne täällä tällä hetkellä.

Toivon, että tämä esitys kaatuu eduskunnassa, ja pyydänkin hallituspuolueiden edustajia miettimään todella vakavasti, miten laitatte asiat etusijajärjestykseen: onko se laittomasti maassa oleva vai laillisesti maassa oleva suomalainen? — Kiitos. [Ville Vähämäki: Painavaa puhetta valiokunnan puheenjohtajalta!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Tynkkynen.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

17.30 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Ja kiitoksia myöskin kollega, edustaja Merelle erinomaisesta puheenvuorosta. Tuossa aikaisemmassa keskustelussa, kun ministeri oli vielä läsnä, olisin halunnut mainita siitä, että minua häiritsee valtaavan paljon tällainen yleinen asetelma, mikä tähän yritetään luoda. Siinä on tällainen pohjavire rasismisyytöksistä ja muista, että suomalaiset saavat terveyspalveluja ja maahanmuuttajat eivät saa terveyspalveluja. Tämä on semmoinen pohjavire, mikä koko ajan toistuu sosiaalisen median keskusteluissa, kun tästä laista keskustellaan, kun käydään argumentteja puolesta ja vastaan, että kyllä hekin nyt ansaitsevat saada hyvää hoitoa. Mutta kun pääsääntöisesti maahanmuuttajat ovat oikeutettuja palveluihin. Nyt puhutaan pelkästään niistä ihmisistä, jotka ovat laittomasti maassa eli joilta ei löydy laillista syytä oleskella Suomen rajojen sisäpuolella. Se asia on niin yksinkertainen: Kuvitellaan nyt vaikka joku tällainen ihminen, joka piileskelee, joka on saanut kielteisen päätöksen ja jonka täytyy poistua maasta. Hän piileskelee maassa. Jos hän lähtisi omaan maahansa, niin hän kyllä saisi ne palvelut. Tai sitten jos tänne on tullut, hakee sitä turvapaikkaa tai tulee työperusteisesti tai näin, niin hän saa kaikki ne laajat palvelut. Eli toisin sanoen en ymmärrä sitä, miksi tätä keskustelua yritetään aina sumuttaa sillä tavalla, että tässä olisi joku tällainen tietty rasisminäkökulma. Tämä on moraalisesti täysin käsittämätöntä, että kun meillä on olemassa lait, jotka perustuvat kansainvälisiin sopimuksiin, että mailla on rajat ja maat itse saavat päättää, keitä siellä sisäpuolella on, jos ulkopuolisia tulee, niin miksi me ei nyt sitten olla poistamassa näitä ihmisiä, vaan sen sijaan aletaan tarjoamaan täällä palveluita. Tämä on aivan käsittämätön logiikka, mitä en missään tapauksessa voi hyväksyä.

Ja vielä oli joku pointti, mutta nyt taisin sen unohtaa, joten joudun lopettamaan puheenvuoron tähän. — Kiitos. [Naurua]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Jos tulee mieleen, niin ei muuta kuin uutta puheenvuoroa tilaamaan. — Edustaja Rantanen.

17.32 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä edellä edustaja Meri piti hyvän puheenvuoron ja nosti esiin tätä terminologiaa. Kyllä, meillä puhutaan liikkuvasta väestöstä, jolle Helsinki tarjoaa omia palveluita. Tämä yleensä kattaa esimerkiksi Bulgariasta ja Romaniasta tulevia romaneja, joille sitten näitä palveluita Helsingissä tarjotaan. Ja muuten jatkossa ei ole ajatuksenakaan — tämä laki tekee myös sen — että näiltä mailta ei näiden ihmisten terveydenhuoltoa tulla laskuttamaan, vaan Suomi maksaa sen, ja kun tähän yhdistetään nyt sitten se, että EU esittää, että Schengen-säännöstöä ruvetaan täysimääräisesti toteuttamaan Romaniassa ja Bulgariassa ja heidät otetaan tähän Schengen-alueeseen mukaan, niin voitte vain laskea yhteen, mitä tämä mahdollisesti voi tarkoittaa.

Mutta sitten halusin vielä palata hiukan siihen, että tässä tilanteessa hallitus ja erityisesti ministeri Lindén, jonka pitäisi tuntea HUS edelleen varsin hyvin, ei ottanut kantaa siihen, että HUSista kuvaillaan erikoissairaanhoidon tilannetta historiallisen huonoksi. Siellä on yli kuusi kuukautta jonossa olleita potilaita yli 7 000, ja kun ei saada omillekaan — niille, jotka laillisesti täällä ovat, puhumattakaan sitten veronmaksajista tai heidän läheisistään — järjestettyä näitä palveluita, niin tämä esitys on kyllä suoranaisesti täysin moraaliton. Aivan täysin moraaliton. Toisaalta tämä moraalittomuus on kyllä kuvastanut koko Marinin hallituksen kautta, ja asioiden tärkeysjärjestys on ollut kyllä vähintäänkin erikoista.

Tässä laissa todetaan se, että näitä palveluita ei anneta, jos henkilö on hakeutunut varta vasten Suomeen terveydenhuollon palveluihin, mutta minkäänlaisia työkaluja siihen ei

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

ole, millä tätä arvioidaan, ja käytännössä katsoen tämä on kyllä tämän lain kuollut kirjain — siis jatkossa sitten kaikki hoidetaan täällä. Ja on sanottava, että välttämättömiä palveluita tarvitsee jokainen ihminen maailmassa. Se on siis se 7,7 miljardia. Että kuka ikinä tänne vain löytää tiensä, niin on täysin mahdollista saada täältä terveydenhuollon palveluja, ja kai nyt joka ikinen ymmärtää tässä salissa, ettei tämä voi olla mitenkään realismia eikä voi olla mitenkään järkevää tehdä tämäntyyppisiä lakiesityksiä. Etenkään tässä taloustilanteessa, jossa hallitus on tuhannut viimeiset neljä vuotta maamme kohta lähestulkoon vararikoon, ei missään nimessä tällaisia esityksiä.

Toivon sydämestäni, että tämä esitys kaatuu eduskunnassa ja järki palaa. Erityisesti katson nyt keskustan ja SDP:n suuntaan, että teillä edes jonkunäköinen tolkkua tässä touhussa pysyisi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä edustaja Kvarnström.

17.36 Johan Kvarnström sd: Ärade talman, arvoisa puhemies! Tuhansien paperittomien ihmisten tilanne Suomessa on kestänyt. Tarvitaan kokonaisvaltaisia ratkaisuja, ja keinoista voimme sitten olla monta eri mieltä. [Sebastian Tynkkynen: Huono vastaus!]

Ensiksi haluan kuitenkin todeta, että tämä on tarpeellinen esitys paperittomien välttämättömästä terveydenhuollosta, tärkeä ja järkevä hallitusohjelman mukainen esitys. Käytännössä on kyse siitä, että paperittomille ja paperittomien kaltaisessa tilanteessa oleville esitetään samoja oikeuksia, jotka turvapaikanhakijoilla jo on. Paperittomien lasten osalta esityksenä on, että heillä olisi oikeus terveydenhuollon palveluihin samoin perustein kuin niillä alaikäisillä, joilla on kotikunta Suomessa. Tämä on perusteltua lasten erityisen haavoittuvan aseman johdosta. Kannatan esitystä lämpimästi.

Ihmisoikeuksiin kuuluu enemmän kuin kiireellinen hoito. Useat Suomea sitovat ihmisoikeussopimukset tunnustavat ihmisoikeudeksi henkilön oikeuden terveyteen ja terveydenhuollon saamiseen. Pelkkä kiireellinen sairaanhoito ei tyydyttävästi täytä kansainvälisten ihmisoikeussopimusten vaatimuksia varsinkaan pidempään Suomessa oleskelevien henkilöiden ja erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden osalta. Välttämättömät palvelut voivat olla monenlaisia, esimerkiksi raskauteen ja synnytykseen liittyvät palvelut. Niillä palveluilla suojellaan syntyvää lasta.

Arvoisa puhemies! Esityksen mukaan tartuntatautien ennaltaehkäisevä hoito, kuten rokotukset, olisi välttämättömäksi katsottavaa, mikäli tarkoituksena on samalla estää epidemioiden leviäminen. Kysyn: eikö oikeus kaikkiin rokotusjärjestelmärokotuksiin olisi koko yhteiskunnan intressissä? Haluan kiinnittää huomiota myös tiedon saamiseen. Ennaltaehkäisevä hoito on halvempaa verrattuna kiireelliseen hoitoon ja ennen kaikkea myös inhimillisempää. Iso haaste on, että monet paperittomat pelkäävät ottaa yhteyttä terveysasemalle. He joutuvat pelkäämään viranomaisia, karkotuksia. On äärimmäisen tärkeää luoda luottamusta ja jakaa tietoa, jotta nämä ihmiset hakevat siihen hoitoon, mihin heillä on oikeus, hyvissä ajoin, eivätkä odota, kunnes tilanne on pahentunut ja tarvitaan kiireellistä ja kallista sairaanhoitoa. Nopeammalla puuttumisella terveydentilaan voidaan ehkäistä esimerkiksi tartuntatautien leviämistä ja erikoissairaanhoidon palveluihin turvautumista. Kustannusnäkökulmasta varhaisella terveysongelmien ennaltaehkäisemisellä voi siis olla merkittäviäkin kustannuksia säästäviä vaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Kiireellisen hoidon lisäksi osa nykyisistä kunnista on tarjonnut jo nyt paperittomille mahdollisuuden osin myös kiireettömään hoitoon. Rajaukset ovat jon-

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

kin verran vaihdelleet kuntien kesken. Hallituksen esitys on valmisteltu siten, että se ei laajentaisi näiden kuntien käytäntöjä siitä, mitä katsotaan välttämättömään, kiireettömään terveydenhuoltoon. Tämä herättää kysymyksiä rajoituksista ja palveluiden laajuudesta.

On myös kuntia, joissa asiasta on käyty keskusteluja, mutta päätöksiä ei ole syntynyt. Silloin yksi keskeinen argumentti on ollut, että tämä on asia, joka pitäisi hoitaa kansallisella tasolla, jotta tilanne olisi yhdenvertainen jokaisessa kunnassa, ja se toteutuu nyt, ja hyvä niin. Pitää juridisesti miettiä tarkkaan, milloin henkilö on lähdössä kotimaahansa. Onko näin, jos karkotuspäätös löytyy, vaikka se ei olisi ihmisen halu tai mahdollisuus, päinvastoin?

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on kannatettava ja parantaa tilannetta. Samalla tarvitaan muitakin esityksiä paperittomien ihmisten tilanteen ratkaisemiseksi. Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa eduskunnalle on tärkeitä suosituksia. Siinä sanotaan, että Suomeen ennen vuotta 2017 saapuneiden ja täällä edelleen vailla oleskelulupaa olevien oleskelu tulisi virallistaa erillislailla. Kertomuksessa lukee osuvasti, että on kaikkien etu, että vailla oleskeluoikeutta maassa oleva henkilö pyrkii virallistamaan asemansa hakemalla oleskelulupaa. Ulkomaalaislain on mahdollistettava hakijan kokonaistilanteen huomioon ottaminen nykyistä paremmin. Ja tästä keskustellaan enemmän torstaina, kun Lupa elää -kansalaisaloite on esityslistalla. En voi osallistua siihen debattiin, mutta annan tukeni aloitteelle ja sen tavoitteelle jo tässä ja nyt.

Ärade talman! Den här propositionen om mer än brådskande vård för så kallade papperslösa är viktig. Förslaget stärker de mänskliga rättigheterna och ökar medmänskligheten. Samtidigt är det motiverat både medicinskt och ekonomiskt med tidig och förebyggande vård för hela samhället.

Samtidigt förblir situationen ohållbar för papperslösa i Finland i dag. Det behövs en mer omfattande lösning. Både inrikesministeriets rapport och diskrimineringsombudsmannens rekommendationer ger goda förslag. Därtill ska vi diskutera medborgarinitiativet Tillstånd att leva här senare i veckan. Jag är då förhindrad att delta men vill redan nu ge initiativet mitt stöd.

Avslutningsvis tack till regeringen Marin för den här motiverade propositionen. — Kii-tos, tack.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tack. — Ja edustaja Purra.

17.41 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattien edustaja ei tiedä, että eduskunta on ottanut kielteisen kannan yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa esitetyä kertalaillistamista kohtaan — myös hänen oma puolueensa. Tästä ainoastaan eri mieltä on ollut vihreät, joten tässä oli ensimmäinen virhe.

No, seuraava huomioni koskee sitä, miten siellä vasemmalla puhutaan aina näiden laittomasti maassa olevien lukumääristä. Silloin kun kyse on kustannuksista tai ongelmista, heitä on maassa aina vähän. Silloin kun on tarve lisätä heidän palveluitaan ja oikeuksiaan ja muuta, silloin heitä on aina paljon, ja tämäkin kävi puheenvuorosta äsken esille.

Kun hetki sitten keskustelimme aiheesta edellisen kerran, niin vihreä edustaja salissa kertoi, että tämä esitys on perusteltu, koska laittomasti maassa oleva tai paperiton, kuten hän tätä termiä käyttää, saattaa seuraavassa hetkessä ollakin jo laillisesti maassa, joten tämä perustelisi tätä esitystä. Tämä on tietenkin itse aiheutettu ongelma, koska hallitus ker-

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

ta toisensa jälkeen tuo eduskuntaan esityksiä, jotka tekevät täysin tyhjäksi erottelun laittomasti maassa olevien ja laillisesti täällä oleskelevien välillä. Tätä tapahtuu sekä työperäisten oleskelulupien puolella että eräänlaisessa ajatuksessa kertalaillistamisen kanssa, tai ylipäätensä, että on sellaisia toimenpiteitä, jotka helpottavat ihmisten maahan jäämistä ja käytännössä estävät heidän palauttamisensa tai karkottamisensa.

Kuten täällä moni perussuomalainen on minua ennen kuvannut, niin tämä esitys on suorastaan vastuuton. Tällä halutaan laittomasti maassa oleville samat ja jopa paremmat palvelut kuin maassa oleville kansalaisille tilanteessa, jossa meidän päivystysjärjestelmämme on täysin tukossa etenkin suurissa kaupungeissa: erikoissairaanhoidon ei saa läheteitä, hoitotakuu ei toteudu, maassa on päällä lakonuhka, hoitajia ei ole, kustannukset ovat karanneet käsistä, ja tässä tilanteessa hallituksen tärkeysjärjestys näyttää olevan se, että se tuo saliin laittomasti maassa olevien terveyspalveluiden laajentamisen. Mutta kuten me olemme täällä kuvanneet, niin tämä on se, mitä tämä Suomen, Marinin hallitus Suomen kansalaisille haluaa esittää. Tämä on se tärkeysjärjestys. Tietenkin olisin toivonut, että muistakin puolueista olisi täällä salissa oltu tätä esitystä puolustamassa, sillä me ainakin tulemme tuomaan tätä esille kaikissa seuraavissa mahdollisissa tilanteissa ja kertomaan suomalaisille, jotka tällä hetkellä kärsivät Suomen sote-järjestelmän puutteista, mitä hallitus tekee.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Meri.

17.44 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Se on juuri näin, kuten perussuomalaisten puheenjohtaja Purra ansiokkaasti sanoi, oikeastaan tyhjensi pajatson. Jotenkin tuntuu, että aina kun tänne tulee, niin jos joku älytön ajatus putkahtaa päähän, niin se on seuraavana päivänä hallituksen esitys, jotenkin niin kuin tämäkin, että laittomasti maassa olevalle ruvetaan antamaan palveluita. Jos minä ajattelen mitä tahansa, esimerkiksi — puhuttiin äsken tuomioistuimista — tuomioistuimen päätöstä: Ihminen saa tuomioistuimen velvoittavan päätöksen, kuka tahansa täällä, että tuomioistuin edellyttää, että toimitte näin, esimerkiksi rakennusvalvontapuolella teidän tulee poistaa rakennus sakon uhalla tai saatte ylinopeussakon tai on mikä tahansa tuomioistuimen päätös lasten huollosta ja lasten tapaamis-oikeudesta, niin te vain ilmoitatte, että kuulkaa, kun minä en noudata tätä, kun minun ei tarvitse noudattaa ja minä odotan oikeastaan, että minä saan tästä jonkinlaisen hyvityksen ja korvauksen, kun minä olen niin sankari, että minä uskallan tätä vastustaa. Miten voi olla kaksi järjestelmää? Toisessa järjestelmässä tavan ihmiselle sanotaan, että täällä ollaan lainkuuliaisia ja täällä noudatetaan päätöksiä, niin kuin suomalainen tekeekin lähtökohtaisesti, ja sitten meillä on olemassa ryhmä, joka voi toimia miten haluaa. He saavat tuomioistuimen päätöksen ja heille sanotaan, että teillä ei ole kansainvälisen suojelun tarvetta, teillä ei ole oikeutta jäädä tänne, ei ole mitään perustetta, te saatte kielteisen päätöksen, pois täältä — mitä me teemme täällä? Tämä nykyinen hallitus tuo meille esityksen, jossa heille sanotaan, että ei vaikaan, te voitte jäädä tänne, annetaan vähän lisää palveluita. Onhan tämä aivan järjenvastaista.

Ja kuten tässä edellisessä puheenvuorossa tuli hyvin esille, puheenjohtaja Purra toi esille tämän terveydenhoidon tämänhetkisen tilan: Me olemme aivan pulassa, meillä tuhansia hoitajia puuttuu, siellä on palkkaongelmia, siellä on ruuhkaongelmia, siellä on koronataustaa. Meille tavalliset ihmiset soittavat niin paljon, että minä en enää tiedä, mitä minä heille vastaisin. He sanovat minulle, että pidä puolesi ja pitääkö perussuomalaiset puolenne ja puhukaa näistä meidän tavallisten ihmisten ongelmista — ei rahat riitä ja terveydenhoitoon ei

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

pääse — niin miten te kehtaatte vastata tavalliselle ihmiselle, että te tuotte tällaisen esityksen tänne? Poistakaa heidät maasta, edellyttäkää, että näitä päätöksiä tulee noudattaa. Tämähän on muuten ihan pellejärjestelmä, jos meillä on tietty ryhmä, jota voidaan suosia sillä lailla, että heidän ei tarvitse noudattaa tuomioistuimen päätöksiä. Seuraavaksi Suomen koko kansa ilmoittaa, että ei näitä tarvitse noudattaa. Sitäkö te ajatte? En enää voi ymmärtää, ja todella toivon, että eduskuntapuolueissa enemmistö kerta kaikkiaan panee rastit päälle tälle ja unohdetaan tällaiset aivan älyttömät esitykset. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Rantanen Mari.

17.47 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Äskeisessä puheenvuorossani peräänkuulutin muun muassa SDP:n vastuullisuutta tilanteessa, jossa — kuten äsken puheenjohtaja Purra, edustaja Purra tässä kuvasi — meillä on kriisi terveydenhuollossa kaikkine mausteineensa. Ja kun meillä HUSin erikoissairaanhoidon tilanne on historiallisen huono, niin seuraavaksi SDP:n edustaja kertoo kannattavansa tätä lakia sekä kertalaillistamista ja ties mitä muuta vielä.

Näiden ongelmien ennaltaehkäisy tapahtuu siten, että tähän maahan ei hyväksytä sitä, että tänne jäädään olemaan laittomasti, puhumattakaan siitä, että tänne voi tulla terveydenhuoltoon maksamatta siitä. Ei näitä asioita voida ratkaista siten, että tehdään laittomasta laillista. Kuvasitte äsken, edustaja Kvarnström, että ongelmana on se, että nämä — te puhutte paperittomista, minä kuvailen heitä laittomasti maassa oleviksi — eivät uskalla hakeutua hoitoon. Se ei, kuulkaa, pidä paikkaansa. Tämä on hyvin yleistä tässä salissa, että ihmiset, kun heillä on joku ideologia ja unelma, eivät ota edes selvää asioista. Tiedättekö, että he ovat kaikilla erikoisaloilla käyneet HUSissa? Tiesittekö, että he ovat uskaltaneet hakea vammaishuoltoa, kotipalvelua, erityissosiaalityötä, maksusitoumuksia kauppaan, tulkkipalveluita, HSL-lippuja, kriisimajoitusta, kasvatus- ja perheneuvontaa, perhetyötä ja niin edelleen. Kyllä he uskaltavat palveluita hakea, se nimittäin näkyy täällä Helsingin kaupungilla erityisesti.

Täällä ensimmäisessä puheenvuorossani kuvasin sitä, että tämä laki on yksi osa sitä, tämä on sitä terveydenhuoltoa, mutta jos me tarjoamme tällaisia, että meillä on samaan aikaan tässä maassa järjestelmä, jossa sinä saat asunnot ja kaiken ilmaiseksi joltain kaupungilta, niin se on aivan varma, että tämä tulee tänne kyllä Helsingin kaupungille näkymään. Tässä on suoria ja välillisiä kustannuksia, ja kuten todettua, tässä maassa on rahareikiä muitakin, esimerkiksi nämä ihan suomalaiset ihmiset, jotka eivät pääse muun muassa syöpäleikkauksiinsa tai tekonivelleikkauksiinsa tällä hetkellä, koska he ovat jonossa, ja te priorisointe tällä hetkellä laittomasti maassa olevien terveydenhuoltoa. Osaisitte edes hävetä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tynkkynen.

17.49 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Edustaja Kvarnström, te todella voimallisesti omassa puheenvuorossanne puolustitte sitä, että laittomasti maassa oleskeleville pitäisi laajentaa näitä terveyspalveluita, mikä on aivan järjetöntä, mikä on moraalisesti kestäväntöntä, mikä on kansainvälisten sopimusten kanssa ristiriidassa. Jos ihmisen on laittomasti maassa, hänet pitäisi poistaa. Mutta sen lisäksi, että kannatatte näitten

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

palveluitten laajentamista, te puhuitte myöskin siitä, kuinka pitäisi saada oleskelulupa hankittua näille laittomasti maassa oleskeleville.

Minulla ei oikeastaan tämän keskustelun jälkeen jää kuin vain yksi kysymys mieleen: Onko teidän mielestänne mitään väliä sillä, onko Suomella enää rajoja, vahditaanko, keitä tänne tulee, vai voidaanko me luopua tällaisista toiminnoista ja tänne vaan, kaikki saavat mennä edestakaisin ja ei mitään väliä, onko täällä laillisesti vai laittomasti?

Toivoisin vastausta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Alankomaiden kuningaskunnan kanssa Alankomaiden Antillien osalta automaattisesta tietojenvaihdosta säästöjen tuottamista korkotuloista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 124/2022 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen poistamiseksi ja veron kiertämisen ja välttämisen estämiseksi Albanian tasavallan ministerineuvoston kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 125/2022 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

13. Vahvistamatta jääneenä palautunut laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta (HE 231/2021 vp)

Vahvistamatta jäänyt laki VJL 2/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia, joka koskee tasavallan presidentin perustuslain 77 §:n 2 momentin perusteella vahvistamatta jättämää hallituksen esitykseen HE 231/2021 vp pohjalta hyväksyttyä lakia ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Keskustelua ei syntynyt.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

14. Lentovero

Kansalaisaloite KAA 1/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2022 vp

Ainoa käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

15. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2021

Kertomus K 14/2022 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 5/2022 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 5/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Mennään keskusteluun. Esittelypuheenvuoro, puheenjohtaja Alanko-Kahiluoto.

Keskustelu

16.46 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen siis tarkastusvaliokunnan mietinnön eduskunnan tilintarkastajien kertomuksesta eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2021.

Tarkastusvaliokunta on kuullut muun muassa tilintarkastajien puheenjohtajaa, eduskunnan hallintojohtajaa, eduskunnan sisäistä tarkastajaa sekä henkilöstöjärjestöjä tästä asiasta. Tilintarkastajien kertomus tästä asiasta on jälleen ollut niin sanotusti puhdas, eli tilintarkastajilla ei ole ollut huomautettavaa, ja tarkastusvaliokuntamme toteaa, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti.

Mietinnössään valiokunta on kiinnittänyt jälleen huomiota myönnettyihin määrärahoihin ja niiden käyttöön sekä toiminnan kuluihin ja niiden muutoksiin.

Myös eduskunnassa on ryhdytty kehittämistoimiin Valtiontalouden tarkastusviraston taloudenhoitoa käsitelleen tarkastusvaliokunnan mietinnön johdosta. Muun muassa menojen hyväksymisessä on toteutettu yksi yli yhden -periaatetta, virkamatkoista kertyviä pisteitä on alettu valvomaan ja tarkoitus on poistaa Valtion tarkastusviraston pääjohtajan irtisanomiseen liittyvät säännösten epäselvyydet tarkastusvaliokunnan esitysten mukaisesti.

Muita huomioita muun muassa asiantuntijakuulemisen perusteella: Eduskunta on selvinnyt hyvin koronapandemiaan ja etätöihin liittyvistä haasteista, ja eduskunta on huomionut kestäväen kehityksen periaatteet ja ilmastopäästöjen vähentämisen työssään hyvin. Henkilöstö on motivoitunut ja pitää työtään merkityksellisenä. Haasteita nähtiin muun

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

muassa henkilöstöryhmien välisessä palkkauksessa ja siinä, että palkkausjärjestelmässä huomioitaisiin paremmin hyvät työsuoritukset.

Päätösehdotuksenaan valiokunta on ehdottanut, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen.

16.48 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Ja kiitoksia valiokunnan puheenjohtajalle hyvästä esittelystä. Tämä on se kohta, missä tulee aina ikävästikin nostettua esille tämä yksi epäkohta, mihin en oikein ole tyytyväinen täällä eduskunnassa. Me ajattelemme sillä tavalla, että tietyt edut meille tässä hetkessä ja tilanteessa kuuluvat, ja sitten tulevaisuudessa, kun katsotaan historiaa taaksepäin, huomataan, että kaikki edut eivät välttämättä olleetkaan perusteltuja. No, tämä lentopistekeissi ylijohtajan kohdalla johti tarkennettuihin käytäntöihin, ja voidaan nähdä niin, että sillä oli sellainen vaikutus, että tavallaan korruptiota nyt ja tulevaisuudessa pystytään kitkemään.

Minä itse näkisin niin, että siitä huolimatta, että meillä on eduskunnassa sellaisia kansanedustajia, jotka ehdottomasti tarvitsevat taksikorttia eli jotka asuvat niin syrjässä esimerkiksi joukkoliikenteen päästä, että kun pitää päästä esimerkiksi vaikkapa lentokentälle tai juna-asemalle, niin varmasti se taksin käyttö on perusteltua sen sijaan, että ajettaisiin omalla autolla sieltä kaukaa tänne Helsinkiin, voisi sanoa näin, että aika isolla osalla meidän kansanedustajista itse asiassa ei olisi tarvetta taksin käyttöön siinä määrin. Tulevaisuudessa toivoisinkin, että voitaisiin siirtyä sellaiseen taksikorttijärjestelmään, että perustelusta syystä kansanedustaja pystyy sen taksikortin itselleen saamaan, mutta sitten jos oikeasti etäisyyksien puitteissa ei ole nähtävissä, että tarvittaisiin, niin sitä ei myönnettäisi, koska meillä kansanedustajilla on se kulukorvaus, joka on siitä tonnista sinne 1 800 euroon, ja se on iso summa. Aika monet asiat, mitä me täällä käytetään, oli kyse tietokoneista, iPadeista, puhelimista postimerkkeihin saakka, kirjekuoriin, siis hirveä määrä erilaisia asioita kustannetaan valmiiksi, ja olen monta kertaa miettinyt, mihin kaikkeen sitä kulukorvausta todellisuudessa sitten käytetään. Aivan hyvin ne yksittäiset taksimatkat pystyttäisiin käyttämään näissä puitteissa, mutta niille edustajille, jotka asuvat mahdottomien liikenne-etäisyyksien päässä, toki se taksikortti voidaan myöntää, koska se tulee eduskunnalle halvemmaksi.

Nyt olen tämän muistutuspuheenvuoron jälleen tässä asian käsittelyn yhteydessä maininnut, kun puhuttiin tästä eduskunnan toimintakertomuksesta, ja näin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 14/2022 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

16. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2021

Kertomus K 15/2022 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 6/2022 vp

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 6/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Keskusteluun, puheenjohtaja Alanko-Kahiluoto.

Keskustelu

16.51 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarkastusvaliokunta on tässä asiassa kuullut muun muassa tilintarkastajien puheenjohtajaa, tarkastusviraston pääjohtajaa sekä henkilöstöjärjestöjen edustajia, ja tilintarkastajien kertomus on ollut niin sanotusti puhdas, eli tilintarkastajilla ei ole ollut huomautettavaa asian johdosta. Tarkastusvaliokunta toteaa, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Mietinnössään valiokunta on kiinnittänyt jälleen huomiota myönnettyihin määrärahoihin ja niiden käyttöön sekä toiminnan kuluihin ja niiden muutoksiin.

Valtiontalouden tarkastusvirastossa on ryhdytty laajoihin kehittämistoimiin tarkastusvaliokunnan vuosi sitten valmistuneen mietinnön johdosta. Vaikka kehittämisprosessi on vasta alussa, niin kehittämisen suunta on valiokuntamme näkemyksen mukaan oikea. Tarkoitus on, että menettelyt ja ohjeet ovat kaikilta osin linjassa valtionhallinnossa yleisesti sovellettavien määräysten ja ohjeiden kanssa. Niin sanotun yksi yli yhden -periaatteen mukaisesti pääjohtajan matka- ja kululaskuista raportoidaan jatkossa eduskunnan kansliatoimikunnalle puolivuositain. Samoin matkustussääntöön on tehty tiukennuksia eduskunnan tarkastusvaliokunnan mietinnön pohjalta. Samoin mietintömme pohjalta on VTV:ssä parannettu hankintaosaamista ja on kohdistettu aikaisempaa enemmän resursseja tarkastus- ja valvontatyöhön eli tähän VTV:n niin sanottuun perustehtävään.

Samoin tarkoituksena on uudistaa organisaatio- ja johtamismalli, koska nykyinen malli on ollut toimimaton. Henkilöstöllä tulee olla saatavilla riittävästi tukea, kun toimintaa kehitetään ja uudistetaan. Tärkeää on myös panostaa riittävästi henkilöstön osaamisen ylläpitoon ja kehittämiseen. Edellytykset työviihtyvyyden parantamiselle VTV:ssä ovat hyvät: vuorovaikutus ja avoimuus VTV:ssä ovat kuulemamme mukaan lisääntyneet ilahduttavalla tavalla, ja VTV:n uuden pääjohtajan toimintatavoista esitettiin tarkastusvaliokunnan kuulemisissa erittäin myönteisiä arvioita.

Päätösehdotuksenaan tarkastusvaliokunta on siis ehdottanut, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 15/2022 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

17. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2021

Kertomus K 16/2022 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 7/2022 vp

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 7/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Puheenjohtaja Alanko-Kahiluoto.

Keskustelu

16.54 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ulkopoliittisen instituutin osalta tarkastusvaliokunta on kuullut muun muassa tilintarkastajien puheenjohtajaa sekä Ulkopoliittisen instituutin hallintojohtajaa. Tilintarkastajien kertomus on ollut niin sanotusti puhdas, eli tilintarkastajilla ei ole ollut huomautettavaa. Tarkastusvaliokunta toteaa, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti.

Mietinnössään eduskunnan tarkastusvaliokunta on kiinnittänyt huomiota myönnettyihin määrärahoihin ja niiden käyttöön sekä toiminnan kuluihin ja niiden muutoksiin. Ulkopoliittisen instituutin osalta eduskunnan tarkastusvaliokunta on yksimielisesti pitänyt tärkeänä, että Ulkopoliittisessa instituutissa huolehditaan henkilöstön jaksamisesta. Panimme merkille sen, että Ulkopoliittisen instituutin henkilöstö on hyvin kuormittunut, erityisesti Ukrainaan kohdistetun hyökkäyksen jälkeen, ja tässä tietysti taustalla on se, että UPLin suuntautuu paljon asiantuntijapyyntöjä, informaatiopyyntöjä, mutta kyselyjen mukaan työn sisältö koetaan UPIssa mielekkääksi. Samoin joustavia työtapoja ja niiden kehittämistä pidettiin henkilöstön keskuudessa erittäin tärkeinä.

Päätösehdotuksessaan eduskunnan tarkastusvaliokunta on ehdottanut yksimielisesti, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 16/2022 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle Maailman postiliiton yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 91/2022 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 9/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 91/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta ja arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 77/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 17/2022 vp

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 77/2022 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä hallituksen esitykseen HE 77/2022 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

20. Valtioneuvoston selonteko Asuntopoliittinen kehittämisohjelma vuosiksi 2021–2028

Valtioneuvoston selonteko VNS 12/2021 vp

Toimenpidealoite TPA 64/2021 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 6/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 14.9.2022 pidettävään täysistuntoon.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2022 kolmanneksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 121/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 18/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 21. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan eli tänään 13. päivänä syyskuuta 2022 pidettävään täysistuntoon.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että kolmannen lisätalousarvioehdotuksen ainoassa käsittelyssä noudatetaan seuraavaa menettelytapaa:

Asian käsittely alkaa tänään tiistaina 13. syyskuuta 2022 pidettävässä toisessa täysistunnossa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Muutosehdotukset on jätettävä keskuskansliaan viimeistään keskiviikkona 14. päivänä syyskuuta 2022 klo 10.00. Asiaan liittyvät äänestykset ovat myös keskiviikkona 14. päivänä syyskuuta 2022. Siltä osin kuin lisätalousarvioehdotukseen ei ole ehdotettu muutoksia, se katsotaan hyväksytyksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisesti.

Menettelytapa hyväksyttiin.

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 13.9.2022 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 89/2022 vp

22. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään tiistaina 13.9.2022 klo 18.05. Täysistunto lopetettiin klo 17.53.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen